

Ročník 2

1

1993

Západ

today

\$ 4.00

11 Kčs

V ČESKÉ
A SLOVENSKÉ
REPUBLICĚ

CO TAKHLÉ
KONSTITUČNÍ
MONARCHIE,
MR. HAVEL,
KDYŽ MÁTE V PRAZE
NEJKRÁSNEJŠÍ HRAD
V EVROPĚ?

Západ

Časopis pro Čechy a Slováky

ROČNÍK 2. • ČÍSLO 1 • ÚNOR 1993

ZAPAD (TODAY), BI-MONTHLY FOR CZECHS AND SLOVAKS ABROAD

VDÁVÁ: Západ Today, (Canada)

ISSN - 1210 - 2865

VDÁVATEL V ČS R: COMET, Žerotínova 59, 130 00 Praha 3

REDAKČNÍ RADA: Jan Beneš, Vladimír Bystrov ml., Karel Helmich, Ivan Mucha, Josef Randa, Stanislav Reiniš, Eva Rheinwaldová, Věra Rollerová, Ota Ulič, Monika Vydrová

REDAKTOŘI mimo ČS R: Stanislav Reiniš, University of Waterloo, ONT N2L 361 Canada, a Ota Ulič, 124 Martha RD Vestal NY 13850 USA

REDAKTOR PRO ČS R: Karel Helmich
Adresa redakce a administrace v ČSFR: Žerotínova 59, 130 00 Praha 3, TEL/FAX 276615

Články nemusí vyjadřovat názory redakce.
Redakce si vyhrazuje právo na zkrácení a úpravu příspěvků.
Redakční uzávěrka vždy 15. ledna, března, května, července, září, listopadu.

ADMINISTRÁTORKA mimo ČS R: Mílada Reinišová
Adresa redakce a administrace v zahraničí: Západ Today, Box 228, Heidelberg, Ont Canada NOB 1Y0, Telefon (519)746-5095 nebo (519)699-4748, FAX (519)699-6171

Předplatné příspěvky na tiskový fond, inzerci a změny adres zasílejte na adresy administraci.

Grafická úprava: Antonín Chmel
Tisk: PRESSART, s. p., Sámova 12, 100 00 Praha 10 - Vršovice,

DOPISOVATELÉ:

ČS R: Stanislav Auský, Karel Hvižďala, Milan Kenda, Jan Mlynářik, Jiří R. Moravec, Vladimír Škutina, Josef Staněk, Anna Slovákova-Vacková

KANADA: Vladimír Cícha, Jan Drábek, Richard Drtina, Pavel Kantorek, Jiří Krupička, Viktor Labský, Marta Procházková, Josef Škvorecký, Zdena Salivarová, Václav Táborský, Aleš Zeman

USA: Blanka Jičínská, Vladimír Kříž, Eva Limanová, Iva Pekárková, Jiří Sýkora, Leoš Zeman

AUSTRÁLIE: Petr Hrubý, Jan Jirásek, Jaroslav Kovaříček, Miloš Ondráček

DÁNSKO: Jaroslav Pavlík

JIŽNÍ AMERIKA: Robert Lamberg (Argentina)

NĚMECKO: Antonín Brousek, Ota Filip, Karel Kryl, Antonín Měšťan, Jan Pulda, Pavel Taussig, Karel Trinkewitz

SKANDINÁVIE: Michael Konúpek (Norsko), Helena Kosková (Švédsko), Jan Kristofori (Norsko)

ŠVÝCARSKO: Dušan Šimko

HOLANDSKO: Radek Kučera

VELKÁ BRITÁNIE: Jan Křesadlo

FRANCIE: Ivan Kraus

BELGIE: Michaela Swinkelsová

RAKOUSKO: Ivan Medek

PŘEDPLATNÉ:	1. rok:		2 roky:		Doživotní předplatné:	Jedno číslo:
	ČS R	KANADA a ostatní země (letecky)	US\$ 24.00	US\$ 40.00		
	72 Kčs		US\$ 24.00	US\$ 40.00	US\$ 400.00	10 Kčs
			CAN\$ 24.00	CAN\$ 40.00	CAN\$ 400.00	
				nebo ekvivalent v cizí měně		
				CAN\$ 40.00	CAN\$ 400.00	CAN\$ 4.00

Odběratelé v USA a Kanadě mohou platit osobním šekem.
V ostatních zemích bankovním příkazem nebo mezinárodní poštovní poukázkou (patrně nevhodnější pro evropské předplatitele).
Předplatné v Evropě lze poukázat na poštovní účet číslo 98601-202 u poštovního šekového úřadu 2000 Hamburg, BRD. Bankovní směrové číslo je 200 100 20.
Předplatitelé v ČSFR mohou poukázat platku na složenku typu A číslo účtu Investiční banky 3247-201/0510 variabilní symbol 92
Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvem pošt Praha č.j. 1254/92 - NP dne 29. 10. 1992

OBSAH

SYMBOLY, JIMŽ SE KOŘÍ ČAS.	1
Jiří Seydler	
NAD REPORTÉREM	2
Míšek-Helmich	
KONFLIKT ZÁJMŮ	2
John English	
PROCHÁZKA S PRINCEM	3
-f-	
GENERÁL BEZ VOJSKA	4
Josef Koláček	
HODINA DEMOKRACIE	5
Marta Procházková	
HNALI NÁS NA SMRT	6
Roman Cílek	
PRAŽSKÉ VARIACE JURAJA JAKUBISKA	9
Anna Slovákova-Vacková	
ČO MÁME VEDIĚT O HISTÓRII SLOVÁKOV	11
J. Tarapčík	
NEMÍSTNÝ PLURÁL	12
Jiří Loewy	
PILOT	12
Ota Ulič	
BRÁNTE ČESKÉ PIVO	14
Stanislav Reiniš	
SLUNEČNÍ ODPOLEDNE	15
Jan Beneš	
ROZPRACOVÁNÍ JAROMÍRA (KRYCÍM JMÉNEM) PILY -	18
Josef Škvorecký	
LÁZNĚ PODRUHÉ	20
Eva Rheinwaldová	
ČESKÁ HOSPODA	20
Jiří Vavroň	
CHVÁLA PŘÍČINLIVOSTI	21
Dušan Neumann	
NEMUSÍME SE SCHOVÁVAT	22
Stanislav Reiniš	
Z ČASŮ NEDÁVNO MINULÝCH	24
Zdena Salivarová-Škvorecká	
DALŠÍ INFORMACE O ZÁMOŘÍ	24
Ota Ulič	
PŘÍPAD TÝDENÍKU POLITIKA	26
-f-	
EX LIBRIS	27
Jiří Poch	
STAV HUDBY NA ČESKÝCH TOCÍCH	28
Petr Žantovský	
IVO	29
Ivan Kraus	
JAK BEZPEČNĚ OCASITI	29
Václav Táborský	
NO COMMENT	30
-f-	
PŘIŠLO POŠTOU	31
VÁŽNĚ I NEVÁŽNĚ	32

Na titulku: Mr. Havel a princ Charles na snímku Jana DRHLÍKA z deníku PRÁCE

INZERÁT, OTIŠTĚNÝ V ZÁPADU TODAY SI ZÁJEMCI PŘEČTOU V CELÉM SVĚTĚ

Symbols, jimž se koří čas ...

JIŘÍ SEYDLER, Praha – REPORTÉR

Saždá doba má své symboly. Některé jsou pomíjivé, jiným klamný čas dodává na ryzosti. Zastavme se na chvíli u symbolů, které přetrvaly bez jakékoli úhony staletí, u symbolů, jichž se nedotýkají překotné změny doby vedoucí až k dobrému či ke zlému. Zastavme se u korunovačních klenotů českého národa. Staňme se na chvíli snílky, uvěřme utopistickým strojům času, které nás přenesou do daleké budoucnosti a daleké minulosti. Vyberme si slavný den 2. září 1347, staňme se, alespoň v našich představách, svědky slavné korunovace Karla Lucemburského, krále římského a markraběte moravského, za krále českého ...

Den před oním památným datem obul Karel na bájném Vyšehradě Přemyslovy lýkové střevice a přes rameno si přehodil jeho prostou rolnickou mošnu; vzdal tím hold svým českým předkům. Na bílém koni odjel pak na Pražský hrad na nešpory, jak kázal tehdy mrav. A druhý den ráno můžeme být – v představách – svědky celého slavnostního ceremoniálu, jehož se samozřejmě zúčastnili všichni čeští církevní i světští hodnostáři a mnozí zahraniční hosté; Karel IV. byl už postavou evropského věhlasu a významu.

Na Pražském hradě, po slibu dbát vládařských povinností a ochraňovat poddané a po slavnostním pomazání, vložil mu – poprvé v dějinách českého státu – metropolita český, arcibiskup Arnošt z Pardubic, na hlavu královskou korunu a předal další odznaky královské moci – žezlo a zlaté jablko. Nechybělo ani hermelínové korunovační roucho a meč, který byl symbolicky položen na oltář; znamená, že bude vždy použit pouze ve prospěch církve. Poté následovala, opět za velikého jásotu přítomných, korunovace jeho mladičké choti Blanky z Valois.

Karel IV. si byl dobře vědom, jaké postavení zaujímá české království v jeho ctížádostivých plánech krále a později císaře říše římské. „Karel Čtvrtý, z přízné boží dobrovolnosti římský císař, vždy rozmnožitel říše a král český“, jak se sám tituloval, poprvé dal Čechům evropský rozměr na základě upevnění bohemo-centrismu, který nebyl závislý na jakékoli vlivu feudální Evropy. Dobře věděl, že i korunovační klenoty musí reprezentovat tento cíl. Záměrně v nich zdůrazňoval přemyslovskou tradici, přikládal jim i mezinárodní význam přesahující hranice – vyžádal si například od papeže Klimenta VI. písemný dispens, na základě kterého měla být česká koruna trvale uložena na vrcholu tpané busty, v níž spočívala lebka patrona české země, sv. Václava; snímána mohla být pouze při korunovacích i jiných slavnostních příležitostech. Karel pravděpodobně pověřil vynikající zlatníky, aby při tvorbě nové koruny použili starší koruny, zřejmě z doby panování Přemysla Ota-

vara I. A mimořádnou pozornost věnoval její výzdobě.

Ta činí ze svatováclavské koruny jednu z nejkrásnějších a nejhonosnějších korun světa. Základ tvoří dvaadvacetikarátový zlatý plech, milimetr silný, vyzdobena je 96 drahokamy a dvacetí perlami, obvod spodní činí 61 cm, celková hmotnost je 2358,3 g, perly váží 0,75 kg. Důmyslně vytepaná čelenka se skládá ze čtyř pruhů, dlouhých 15 a vysokých 5 cm, z nichž se do výše 17,5 cm klene trojlíst heraldické lilie, francouzského symbolu nevinnosti, moci a hrdosti. Na vrcholu ční zlatý kříž, opět zdobený drahokamy, v jeho horní části je v nevelkém otvoru vložený safírový křížek s údajným trnem Kristovy koruny, jak tehdy u nejzáčnejších klenotů bývalo zvykem.

pocházíme ze starého rodu českých králů

Karel IV.
Vlastní životopis

Modré kameny patří k největším na světě, rubín zdobí přední díl koruny, nemá pravděpodobně konkurenci. Drahokamy a perly, z nichž některé byly zřejmě už někdy předtím použity k ozdobě jiných korun či královských klenotů, pocházejí z různých exotických zemí – Thajska, Cejlonu, Barmy, Horního Egypta, Indického oceánu. Především umělecká cena koruny je nevyčísitelná.

Královské žezlo a zlaté jablko, které mají svůj původ asi v 16. století, tvoří nádherný doklad jedinečného renesančního zlatnického umění.

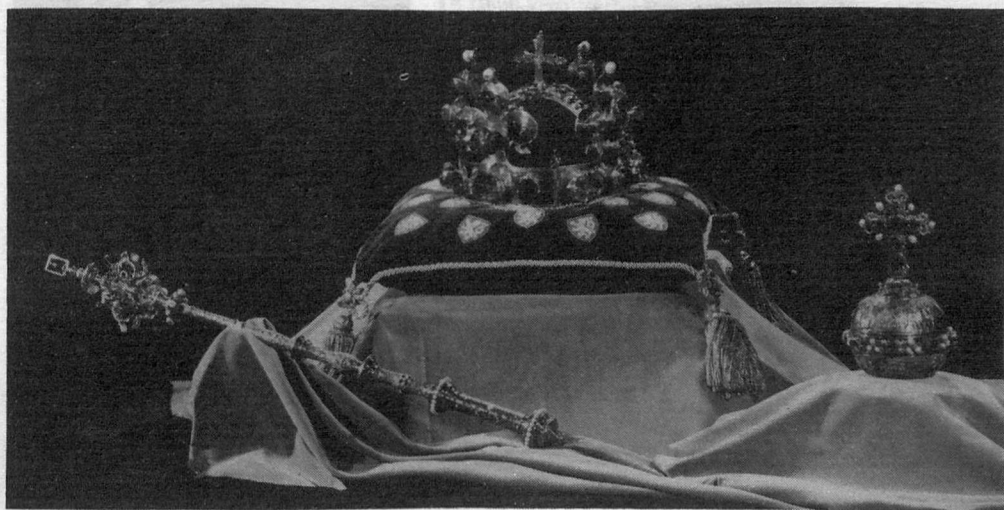
Karel IV. se postaral i o bezpečí korunovačních klenotů. Zpočátku byly uloženy v korunní sině nad kaplí sv. Václava na Pražském hradě; uzavírají je dveře o sedmi zámcích, které měly – vždy po

jednom – v držení nejvyšší církevní i světší hodnostáři včetně císaře. Dnes to jsou prezident, předseda Poslanecké sněmovny, předseda senátu, předseda české vlády, arcibiskup pražský, primátor hl. m. Prahy, metropolitní kapitula u sv. Víta. Sedmý klíč byl dočasně ztracen, neboť jej měl Alexander Dubček při své tragické autohavárii u sebe. V letech 1336 až 1619 byly s nevelkými přestávkami uloženy na Karlštejně. V předvečer třicetileté války byly přemístěny opět do kaple sv. Václava (střežilo je tam 300 mušketýrů) a krátce i na Staroměstské radnici; po bitvě na Bílé hoře byly „svěřeny“ císařské pokladnici ve Vídni. Definitivně, za velikého jásotu českého obyvatelstva vesnic a měst, kudy průvod s nimi projížděl, byly v r. 1867 odvezeny opět do korunní sině Pražského hradu.

Největší nebezpečí jim hrozilo za nacistické okupace, kdy je Hácha svěřil „do ochrany“ Říše. Po revoluci v r. 1945 se po nich marně pátralo, až se K. H. Frank při výslechu přiznal, že je dal zazdit v románské části Hradu; tam také neporušené byly nalezeny.

Osobnosti, i ty největší, odcházejí a uvolňují místo svým následníkům. Často nepostřehnutelně se mění i státní symboly. Neplatí to o našich korunovačních klenotech. Není to jen jejich nevy-slovitelná krása, která jim získala světový věhlas, ale především jejich nedílný osud s českým národem. Zvláště nyní, na počátku nové epochy českého státu, jsou neodmyslitelným symbolem, který určitě i další věky, jako jejich věrný strážce, překoná.

Snímek Růženy Paulové

Milí čtenáři,

mnozí z těch, kteří po 68. roce odcházeli do ciziny, nesli sebou aspoň v duchu stránky týdeníku Reportér. Ti, co zůstali, si jeho čísla ponechávali a jeho články četli i po letech v době normalizace. I tehdy měl co říci. Pražský Reportér byl pro čtenáře jakýmsi symbolem svobodné žurnalistiky a jeho autoři novinářskými esy vysoké úrovně odborné i mravní.

Bylo proto přirozené, že jedním z prvních obnovených periodik po listopadu 1989 byl právě tento časopis.

Vrátila se do něj stará garda, a když pro svůj věk mohla vycházení pouze nastartovat, byla aspoň po určitou dobu spolupracovníky nové generace, generace Reportéra roku 1990. Byl jiný, nebylo se lze vrátit. Ztratil trochu svou výlučnost, neboť nový časopisecký trh byl zaplaven spoustou dobrých novin a časopisů, mezi kterými se tak trochu ztrácel.

Výrobní náklady rostly, distribuce se rozpadala (byla redakci i dlužna), a na trhu se uplatňovaly ty deníky a týdeníky s možností nákladné reklamy, drahé a perfektní techniky... Když se Západ začal tisknout v Československu, navázal s Reportérem úzké styky, podnikl řadu akcí a měl i mnoho společných autorů. I, jak jsme zjistili, čtenářská obec se tak trochu kryla.

Ekonomické potíže Reportéra rostly takovou měrou, že jej nebylo možné již udržet. Od prvního ledna tohoto roku přestal vycházet. Doufáme, že dočasně. Věříme v jeho budoucnost proto, že tento titul vešel do českých a slovenských dějin novinářiny a že by měl být zachován.

Zatím tedy, do té doby, než se tak stane, propůjčí Západ today své stránky i redaktorům Reportéra. Domníváme se, že jsme to tomuto týdeníku povinováni.

RUDOLF MÍŠEK
REPORTÉR

KAREL HELMICH
ZÁPAD TODAY

Bábovička, semtex a volby...

Konflikt zájmů

JOHN ENGLISH, Kanada

V červenci 1992 jsem přijal kandidaturu na místo poslance v ontarijském parlamentě. Kandiduji za Liberální stranu. Liberální strana neměla většinu ve federálním parlamentě od roku 1984 a v provinčním parlamentě od roku 1990. Když jsem s tímto jmenováním souhlasil, musel jsem udělat určité změny ve svém

životě. Byl jsem v té době přednostou Kanadského ústavu pro mezinárodní vztahy a tohoto postavení jsem se okamžitě vzdal. Tento ústav není kontrolován žádnou politickou stranou, a jeho přednost tedy nemůže kandidovat ve volbách.

Kdybych od té doby napsal třeba do rubriky čtenářů místních novin, musel bych se podepsat jako kandidát za Liberální stranu. Musím nyní být mnohem opatrnější v tom, co podepíši nebo kde investuji peníze.

Jestliže budu zvolen, budu se muset podřítit federálním předpisům o konfliktu zájmů. Federální parlament v současné době tyto předpisy přepracovává. Od roku 1971 jsem profesorem historie na univerzitě ve Waterloo v Ontariu. V Kanadě, jako všude jinde, dostávají univerzity velké dotace od vlády. Velká část těchto fondů je rozdělována ve formě vládních kontraktů a grantů na výzkum. Z tohoto důvodu se může v mém případě objevit potenciální konflikt zájmů.

Když ohlašuji svoji kandidaturu, nevyžaduje se ode mne, abych se vzdal svého profesorského místa. Na začátku volební kampaně si však musím vzít neplacenou dovolenou. Kdybych byl zvolen, moje neplacená dovolená z univerzity bude pokračovat. Jestliže budu poslancem za opoziční stranu, svého profesorského místa se nebudu muset vzdát. Budu však muset opatrně uvažovat, koho politicky podporovat, kde investovat a koho zaměstnávat ve své poslancecké kanceláři.

Ve zcela svérázné atmosféře byl zvolen první prezident České republiky, kterým se 26. ledna stal Václav Havel. Dostal 109 hlasů. Proti byla levice. Pravice na kandidáta vládní koalice vyťahovala argumenty, jako že jako chlapec trhal mouchám nožičky a posílal jedné holčičce bábovičku. Nejhorší snad bylo, když zmínění poslanci citovali články z exulantského tisku, které si s tužemskou vylévanou špinou naprosto nezadaly. Schůze musela být přerušena po anonymním telefonátu, že v jedné z TV kamer je semtex. Autor zprávy sedmašedesátiletý nevidomý Karel B. později prohlásil, že to svinstvo nemohl dále z radia poslouchat...

Protikandidáty byli doc. dr. Marie Stiborová z PF UK za Levý blok, neobyčejně půvabná a vzdělaná poslankyně (49 hlasů) a dr. Miroslav Sládek předseda SPR-RSČ (14 hlasů)

Proč ne. V květnu 1934 ve volbě kandidoval proti TGM Klement Gottwald.

—ŠKH—

Snímek sněmovní síně českého Parlamentu je od Jana DRHLÍKA

Následník britského trůnu princ Charles navštívil Čechy krátce před vánocemi. Přiletěl bez své choti a cílem jeho návštěvy bylo založení nadace na ochranu památek Prahy a jejích architektonických děl – Prague Heritage Fund. Tu připravuje ve spolupráci s Václavem Havlem, se kterým prochodil naše historické město. Podle sdělení jeho tajemníka pracoval princ od své poslední návštěvy v květnu 1991 na projektu obnovy pražských památek velmi usilovně. Návštěva byla přísně utajená. Jak je v naší dobré vlasti zvykem, nic se neutají a každý o ni věděl. Podle sdělení autora snímku, fotoreportéra deníku PRÁCE Jana Drhlíka, ukazuje Václav Havel na Rašínově nábřeží princovi, kde Havlovi bydlí.

—kH—

Podle současných předpisů se nebude ode mne vyžadovat, abych veřejně oznámil svůj příjem nebo investice. Když však je někdo poslancem za vládnoucí stranu, předpisy mu doporučují, aby zveřejnil svoje finanční zájmy. To se stává povinností, když se poslanec stane ministrem.

Podle platných kanadských předpisů nesmí ministr vlastnit jakékoliv investice nebo být kupř. členem správní rady v takových obchodních společnostech, které by mohly mít zisk z různých vládních usnesení. Člen vlády tedy musí všechny svoje investice veřejně ohlásit, a jestliže vlastní větší soukromý majetek, musí jej svěřit do veřejné správy (trustu), kde na tento majetek nemá další vliv.

Moje finanční situace je skromná, ale přesto, kdybych se stal ministrem, ovlivní to moje postavení a moje finance. Budu se muset vzdát svého profesorského místa. Tím se patrně navždy ukončí moje spojení s univerzitou. Mám také velký výzkumný grant od vlády. I když bych

dobrá rada nad zlato

pokračoval na tomto výzkumném projektu v době svého členství v parlamentu, grantu se budu muset vzdát. Tyto problémy jsou velmi malé ve srovnání s problémy těch poslanců, kteří vlastní firmy, které obchodují s vládou. Když chce tedy Kanaďan vstoupit do politického života, musí udělat řadu často bolestných rozhodnutí. Kabinětní ministři nesmějí ještě po dva roky po svém odchodu z vlády vydělávat na vládních rozhodnutích, jejichž projednávání se zúčastnili. Pro vět-

šinu poslanců je doba prožitá v parlamentě prostě dobou, kdy nevydělávají peníze.

První ministerský předseda Kanady, sir John A. Macdonald, se zapletl do velkého skandálu kolem železnic, protože dával přednost společnosti Canadian Pacific Railway, která zase pro změnu financovala jeho volební kampaň. Tento Pacifický skandál způsobil, že jeho vláda musela odstoupit.

Vlastenectví a potřeba obětí za války a spolu s tím i vytváření koaličních vlád vytvořily v krátké době nový politický systém a nezávislou veřejnou administrativu. Tyto reformy podstatně změnily kanadský politický systém a vytvořily stabilitu vládních institucí, která je dnes pro Kanadu typická.

Kanaďané očekávají, že jejich zvolení reprezentanti se ubrání pokušení obohatit se během vykonávání funkce. S výjimkami z tohoto pravidla, jako byl ministerský předseda Britské Kolumbie Bill Van Der Zalm nebo ministr Sinclair Stevens, se voliči snadno vyrovnají při volbách, kde lidé, ovlivnění z korupce, nemají šanci.

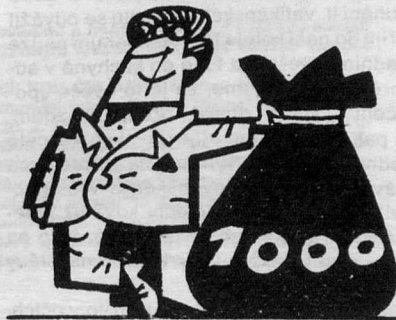
Někteří odpůrci těchto opatření argumentují, že takové předpisy odradí dobré občany, aby se zúčastnili politického života. Přesto budou tyto předpisy asi ještě zpřísněny, aspoň pro kanadské federální politiky. Pak budou dokonce obyčejní poslanci nuceni vložit svůj majetek do trustu, kde jej nebudou moci kontrolovat. Právníci budou muset omezit určité oblasti své činnosti. Tato nová opatření doporučila komise, která vyšetřovala činnost bývalého federálního ministra Sinclaira Stevense, který byl obviněn, že použil svého vlivu člena vlády k osobnímu prospěchu. Jeho žena spravovala

jeho majetek a byla obviněna z toho, že používala jména svého manžela k získání přístupu k investorům a k bankovním půjčkám. Stevens a jeho žena tvrdí, že nikdy spolu o podnikání nemluvili, ale nepodařilo se jim o tom přesvědčit soud. Tato pravidla dříve tak přísná nebyla.

Kanada v tomto ohledu následovala příkladu jiných rozvinutých demokracií. Poslední návrhy pravidel vyžadují zveřejnění všeho, co politik na federální úrovni vlastní, i popis všech jeho finančních transakcí. Politici se musí vzdát všech finančních aktivit. To se týká i manželek politiků, ačkoliv tato otázka není zcela právně vyřešena.

Je možné, že někteří schopní občané Kanady se z tohoto důvodu neúčastní veřejného života. Kanaďané nejsou dnes spokojeni se svými politiky, ale nemohou si stěžovat, že politici jsou zkorumpovaní a že kupř. vlastní tajné účty v zahraničí. Mnozí vedoucí politici žijí a umírají chudší, než kdyby se nezúčastnili veřejného života. Oni sami to považují za čest a velmi bedlivě je v tomto ohledu sleduje kanadské veřejné mínění i jejich vlastní politické strany.

PSÁNO PRO ZÁPAD TODAY PŘELOŽIL STANISLAV REINIŠ

Generál bez vojska

JOSEF KOLÁČEK, Řím

Pan Josef Bláha, který slouží od 1. srpna 1968 na vrátnici arcibiskupského paláce v Praze na Hradčanech a za doby normalizace se vypracoval na strážného anděla všech vítaných i nevítaných návštěv u kardinála Tomáška, byl i neuvěřitelně obratným poslíčkem všech kardinálových protestů a zpráv, jež se měly dostat za hranice. Svě krátké svědectví o zesnulém kardinálovi končí slovy: „Dříve (myslí na údobí normalizace) byl často volán na předsednictvo vlády nebo na ministerstvo kultury (přesněji řečeno na Státní úřad církevní) k projednávání sporných církevních záležitostí. Když se vrátil, doprovázel jsem ho vždy po schodišti paláce do jeho pracovny a pochopitelně jsem byl zvědav, jak pořídil. On mi odpověděl: „Bojovali jsme, jenže oni byli tři a já sám. Ale jsme v rukou Božích, co se nám může stát.“

O atmosféře takových jednání jsem sám zachytil jeho typicky úsečnou poznámku, když jsem mu někdy na podzim roku 1977 s nadšením vyprávěl o hrdinském postoji hrstky chartistů. Naslouchal pozorně o celosvětovém ohlasu tohoto „znamení časů.“ Pak ale padlo jméno prof. Hájka jako jednoho z mluvčích Charty. Kardinálovi viditelně zamžikala víčka a „cuklo“ ve tváři. Jen tak na půl úst poznamenal: „Kolikrát si mě jen pozval na kobereček a seřval mě jako nějakého kluka.“

Když ho 18. února 1965 papež Pavel VI. jmenoval apoštolským administrátorem pražské arcidiecéze, většina katolíků to považovala za další kapitulaci či pokořující ústupek vatikánské „Ostpolitik“. Na adresu tehdejšího režiséra této politiky msgr. Casaroliho se snášely z českých i moravských diecézí nelichotivé kritiky ba i nadávky.

Ministr Plojhar prý (oni ovšem se dušovali, že je to zaručené) doporučil právě Tomáška na uprázdněný pražský stolec po vypovězení kardinála Berana slovy: „To je takový ustrašený a ústupný profesůrek.“

Pro jistotu ho ale komunisté obklopili svými lidmi, tj. kanovníky a kněžími, kteří horlivě a otevřeně spolupracovali s režimem na likvidaci církve katolické. A olomoucký světící biskup Tomášek, jmenovaný 12. října 1949 a tajně vysvěcený na biskupa 14. října 1949 tehdejším olomouckým arcibiskupem dr. Josefem Matochou, věděl že se ocitl v pražské konsistoři jako prorok Daniel v jámě lvové. Když se ho někdo udiveně optal, proč si nevozí sekretáře, odpověděl „zkratka“: Nemám sekretáře. Nechci ho mít, i když mi ho stále nabízejí, ba vnučují. Mám těch fízlů až po krk doma.

Při první návštěvě Říma ještě v době konání II. vatikánského koncilu se odvážil přijít do naší koleje Nepomucenem pouze zadními dveřmi, a to je do kuchyně v suterénu. Věděli jsme, že je to ovoce „poučení“, které dostal před odjezdem. A pak i po každém příjezdu si musel celé jedno dopoledne vyhradit na „přátelskou návštěvu československého vyslanectví“. I v pozdějších letech, když už estébácké praktiky nebyly tak kruté, bylo na něm vidět, jakým jsou takové návštěvy pro něho utrpením.

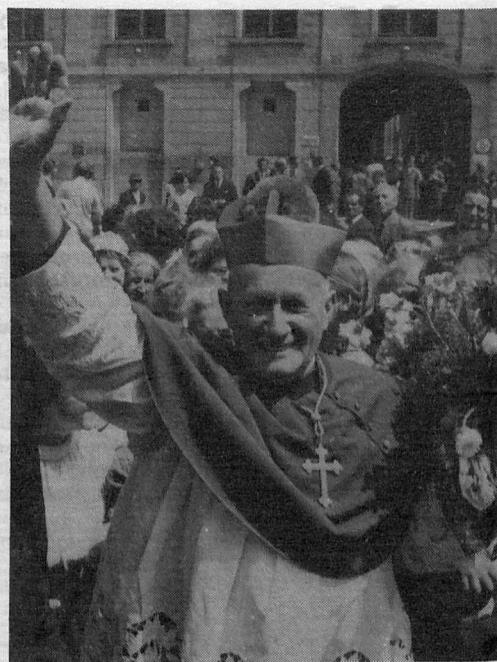
Naopak až šibalsky mu zajiskřilo v očích,

když mi při setkání na ulici (v prvních letech mu nedovolili přijít do vatikánského rozhlasu a promluvit ke svým věřícím, ale protože sám chodil do vatikánské Anony nakupovat, potkával jsem ho dost často s velkou černou aktovkou, někdy jsem mu jí pomohl i nést, jak byla těžká) sděloval, že měl poslední dopolední audienci a že ho pak Svatý otec pozval na oběd. Podle jeho délky jsem mohl vytušit, kolik toho projednával s Janem Pavlem II. Stalo se už tradicí, že kardinál Tomášek míval při své cestě do Říma poslední audienci. Bylo to poznat i na jeho rostoucí odvaze a neohroženosti.

Na svátek svatého Vojtěcha, 23. dubna 1988, píše v otevřeném listě všem katolickým věřícím: „V posledních měsících jste mi poskytli neobyčejně přesvědčivý důkaz své důvěry v podobě více než půl miliónu podpisů pod petici, kterou jsem

ministr kultury se divil

podpořil. Považuji to za zmocnění stát se vašim mluvčím, když žádáte, aby u nás došlo k nápravě vztahu státu k církvi a k věřícím. V tom smyslu jsem zformuloval stanovisko, které posílám vládě ČSSR k rukám jejího předsedy Lubomíra Štrougala... události ozřejmily další věc, kterou vám chci položit na srdce. Je to odpovědnost laiků za církev. Po léta jsem mluvil marně. Byl jsem označen za „generála bez vojska“. Proto je třeba, abyste promluvili vy. Nejsme vojsko a nebojujeme o moc. Ale povinnost hájit se proti nespravedlnosti je jeden ze základních kamenů mravnosti... je správné, když jako občané uplatňujeme svá práva vůči světské moci. To však není všechno, co máte možnost dělat. Je třeba se ujmout svých práv i fakticky... uvědomil jsem si, že i já mám vůči vám povinnost, která nestrpí odkladu. Stále se dovidám o postihování, šikanování, zastrašování nebo diskriminování kněží a laiků i jejich dětí... proto jsem se rozhodl nabídnout pomoc, kdykoliv dojde k porušení spravedlnosti v souvislosti s vírou nebo církví. Když se někdo nedomůže práva normální cestou nebo s pomocí vlastních církevních pa-

stýřů, má možnost obrátit se přímo na mne...“

O tomto hanlivém titulu kardinála Tomáška, kterým ho odbyli straničtí aparátníci „generál bez vojska“, jsem se dověděl v souvislosti s velehradskou poutí, které se zúčastnilo hodně přes 150 000 věřících. Slavilo se totiž 1100. výročí smrti sv. Metoděje, který zemřel 6. dubna 885. Kardinál Tomášek pozval na tuto pouť Svatého otce, ale pro totalitní režim to byla neúnosná hrozba. Nakonec přistoupil na kompromisní řešení. Povolil příjezd kardinálu státnímu sekretáři Casarolimu. A právě z jeho úst musel vyslechnout ministr Klusák diplomatický šleh. Když totiž vystoupil kardinál Tomášek na pódiu oltáře, stísněné mezi loď baziliky a zeď protilehlé zahrady (záměr komunistů!), státníci shromáždění mu připravilo triumfální ovace. Kardinál Casaroli se naklonil k ministru Klusákovi: „Pane ministře, jak je vidět, vojsko by bylo!“

V úterý 21. listopadu jsem četl do mikrofonu jeho prohlášení ke všemu lidu Československa. „Ani mě nemůže být cizí osud mého národa a všech obyvatel našeho státu. Nesmím mlčet ve chvíli, kdy jste se sjednotili v mohutném protestu proti bezpráví, páchaném na vás po čtyřech desetiletích... těmto lidem se nedá věřit... potřebujeme demokratickou vládu... právě teď jsme všichni povoláni k odpovědnosti za přítomnost a budoucnost nás i našich dětí... bojujme: dobro dobrými prostředky. Na našich utlačovateli vidíme, jak krátkodobá jsou vítězství zloby, nenávisti a pomsty, chtivosti, bezohlednosti a zpupnosti... v této osudové hodině našich dějin nesmí zůstat stranou nikdo z vás...“

Nezdá se mi; že by to byla slova „generála bez vojska“ po poslední prohrané bitvě.

Generál bez vojska

JOSEF KOLÁČEK, Řím

Pan Josef Bláha, který slouží od 1. srpna 1968 na vrátnici arcibiskupského paláce v Praze na Hradčanech a za doby normalizace se vypracoval na strážného anděla všech vítaných i nevítaných návštěv u kardinála Tomáška, byl i neuvěřitelně obratným poslíčkem všech kardinálových protestů a zpráv, jež se měly dostat za hranice. Svě krátké svědectví o zesnulém kardinálovi končí slovy: „Dříve (myslí na údobí normalizace) byl často volán na předsednictvo vlády nebo na ministerstvo kultury (přesněji řečeno na Státní úřad církevní) k projednávání sporných církevních záležitostí. Když se vrátil, doprovázel jsem ho vždy po schodišti paláce do jeho pracovny a pochopitelně jsem byl zvědav, jak pořídil. On mi odpověděl: „Bojovali jsme, jenže oni byli tři a já sám. Ale jsme v rukou Božích, co se nám může stát.“

O atmosféře takových jednání jsem sám zachytil jeho typicky úsečnou poznámku, když jsem mu někdy na podzim roku 1977 s nadšením vyprávěl o hrdinském postoji hrstky chartistů. Naslouchal pozorně o celosvětovém ohlasu tohoto „znamení časů.“ Pak ale padlo jméno prof. Hájka jako jednoho z mluvčích Charty. Kardinálovi viditelně zamžikala víčka a „cuklo“ ve tváři. Jen tak na půl úst poznamenal: „Kolikrát si mě jen pozval na kobereček a seřval mě jako nějakého kluka.“

Když ho 18. února 1965 papež Pavel VI. jmenoval apoštolským administrátorem pražské arcidiecéze, většina katolíků to považovala za další kapitulaci či pokouřující ústupek vatikánské „Ostpolitik“. Na adresu tehdejšího režiséra této politiky msgr. Casaroliho se snášely z českých i moravských diecézí nelichotivé kritiky ba i nadávky.

Ministr Plojhar prý (oni ovšem se dušovali, že je to zaručené) doporučil právě Tomáška na uprázdněný pražský stolec po vypovězení kardinála Berana slovy: „To je takový ustrašený a ústupný profesůrek.“

Pro jistotu ho ale komunisté obklopili svými lidmi, tj. kanovníky a kněžími, kteří horlivě a otevřeně spolupracovali s režimem na likvidaci církve katolické. A olomoucký světitel biskup Tomášek, jmenovaný 12. října 1949 a tajně vysvěcený na biskupa 14. října 1949 tehdejší olomouckým arcibiskupem dr. Josefem Matochou, věděl že se ocitl v pražské konsistoři jako prorok Daniel v jámě lvové. Když se ho někdo udiveně optal, proč si nevozí sekretáře, odpověděl „zkratka“: Nemám sekretáře. Nechci ho mít, i když mi ho stále nabízejí, ba vnučují. Mám těch fízlů až po krk doma.

Při první návštěvě Říma ještě v době konání II. vatikánského koncilu se odvážil přijít do naší koleje Nepomucenem pouze zadními dveřmi, a to je do kuchyně v suterénu. Věděli jsme, že je to ovoce „poučení“, které dostal před odjezdem. A pak i po každém příjezdu si musel celé jedno dopoledne vyhradit na „přátelskou návštěvu československého vyslanectví“. I v pozdějších letech, když už estébácké praktiky nebyly tak kruté, bylo na něm vidět, jakým jsou takové návštěvy pro něho utrpením.

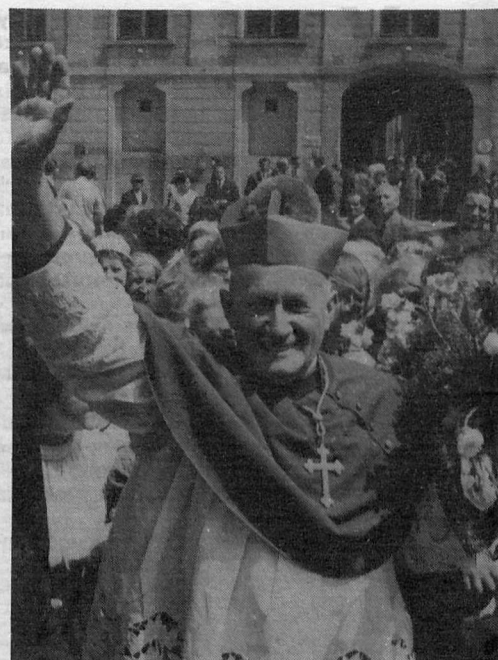
Naopak až šibalsky mu zajiskřilo v očích,

když mi při setkání na ulici (v prvních letech mu nedovolili přijít do vatikánského rozhlasu a promluvit ke svým věřícím, ale protože sám chodil do vatikánské Anony nakupovat, potkával jsem ho dost často s velkou černou aktovkou, někdy jsem mu ji pomohl i nést, jak byla těžká) sděloval, že měl poslední dopolední audienci a že ho pak Svatý otec pozval na oběd. Podle jeho délky jsem mohl vytušit, kolik toho projednával s Janem Pavlem II. Stalo se už tradicí, že kardinál Tomášek mival při své cestě do Říma poslední audienci. Bylo to poznat i na jeho rostoucí odvaze a neohroženosti.

Na svátek svatého Vojtěcha, 23. dubna 1988, píše v otevřeném listě všem katolickým věřícím: „V posledních měsících jste mi poskytli neobyčejně předsvědčivý důkaz své důvěry v podobě více než půl miliónu podpisů pod petici, kterou jsem

ministr kultury se divil

podpořil. Považuji to za zmocnění stát se vašim mluvčím, když žádáte, aby u nás došlo k nápravě vztahu státu k církvi a k věřícím. V tom smyslu jsem zformuloval stanovisko, které posílám vládě ČSSR k rukám jejího předsedy Lubomíra Štrougala... události ozřejmily další věc, kterou vám chci položit na srdce. Je to odpovědnost laiků za církev. Po léta jsem mluvil marně. Byl jsem označen za „generála bez vojska“. Proto je třeba, abyste promluvili vy. Nejsme vojsko a nebojujeme o moc. Ale povinnost hájit se proti nespravedlnosti je jeden ze základních kamenů mravnosti... je správné, když jako občané uplatňujeme svá práva vůči světské moci. To však není všechno, co máte možnost dělat. Je třeba se ujmout svých práv i fakticky... uvědomil jsem si, že i já mám vůči vám povinnost, která nestrpí odkladu. Stále se dovídám o postihování, šikanování, zastrasování nebo diskriminování kněží a laiků i jejich dětí... proto jsem se rozhodl nabídnout pomoc, kdykoliv dojde k porušení spravedlnosti v souvislosti s vírou nebo církvi. Když se někdo nedomůže práva normální cestou nebo s pomocí vlastních církevních pa-

stýřů, má možnost obrátit se přímo na mne...“

O tomto hanlivém titulu kardinála Tomáška, kterým ho odbyli straničtí aparátníci „generál bez vojska“, jsem se dověděl v souvislosti s velehradskou poutí, které se zúčastnilo hodně přes 150 000 věřících. Slavilo se totiž 1100. výročí smrti sv. Metoděje, který zemřel 6. dubna 885. Kardinál Tomášek pozval na tuto pouť Svatého otce, ale pro totalitní režim to byla neúnosná hrozba. Nakonec přistoupil na kompromisní řešení. Povolil příjezd kardinálu státnímu sekretáři Casarolimu. A právě z jeho úst musel vyslechnout ministr Klusák diplomatický šleh. Když totiž vystoupil kardinál Tomášek na pódiu oltáře, stisněné mezi loď baziliky a zeď protilehlé zahrady (záměr komunistů!), stáscicové shromáždění mu připravilo triumfální ovace. Kardinál Casaroli se naklonil k ministru Klusákovi: „Pane ministře, jak je vidět, vojsko by bylo!“

V úterý 21. listopadu jsem četl do mikrofonu jeho prohlášení ke všemu lidu Československa. „Ani mě nemůže být cizí osud mého národa a všech obyvatel našeho státu. Nesmím mlčet ve chvíli, kdy jste se sjednotili v mohutném protestu proti bezpráví, páchaném na vás po čtyřech desetiletích... těmto lidem se nedá věřit... potřebujeme demokratickou vládu... právě teď jsme všichni povoláni k odpovědnosti za přítomnost a budoucnost nás i našich dětí... bojujme: dobro dobrými prostředky. Na našich utlačovatelič vidíme, jak krátkodobá jsou vítězství zloby, nenávisli a pomsty, chtivosti, bezohlednosti a zpupnosti... v této osudové hodině našich dějin nesmí zůstat stranou nikdo z vás...“

Nezdá se mi; že by to byla slova „generála bez vojska“ po poslední prohrané bitvě.

Hodina demokracie

MARTA PROCHÁZKOVÁ, Alberta

Čekám, až se v temné komoře vyvolá film, a mezitím pozoruji skleněnými dveřmi vánici na náměstí. Před naším vchodem je zaparkovaný pickup a vzadu na něm sedí pes s červenou šálou kolem krku. Vesele vyplazuje jazyk, sníh mu nevaří. Ve Swan Hills máme zimu.

Je čtvrtek, zítra musíme dát noviny dohromady, a při shledávání materiálu jsem zjistila, že jsme úspěšně ztratili jeden článek školních zpráv. Nezbylo mi tedy než jít do školy, přiznat se a požádat o kopii. Zástupce ředitele, který článek psal a naštěstí stále uchovával v počítači, se smál. „Doufám, že mě nebudeš fotografovat. Mám dnes obrácený den.“

Obrácený den znamenal, že viceprincipál měl na sobě všechny šaty čelem vzad. Sako, košili i kalhoty – vázanka se mu houpala vzadu na krku. Smála jsem se taky a teskně jsem si připomněla vlastní střední školu. Chtěla bych vidět našeho někdejšího zástupce ředitele takhle. Tady si toho skoro nikdo nevšímal.

Kopii článku jsme dostala a cestou ze školy jsem přemýšlela o tom, jak jde všechno snáze s úsměvem. A přece to byl právě týden, kdy mi v téže škole vstoupily slzy do očí.

Asi jste všichni slyšeli zprávy o kanadském referendu v říjnu 1992. Měla bych ale asi vysvětlit podrobněji, o co šlo (pokud to vůbec někdo ví přesně); tedy, jednalo se o změny v ústavě, které by byly daly více práv Quebecu, indiánským národům a údajně i západní Kanadě, našim provinciím, lepším zastoupením ve voleném senátu. Předsedové vlád se na tom dohodli koncem srpna v městě Charlottetown a předložili dohodu národu k vyjádření s pevnou důvěrou, že lidé na to kývnou.

Jak pravděpodobně víte, nestalo se tak. Jedním z důvodů zřejmě byl celkový odpor lidí k současné vládě, vedené Brianem Mulroneym, která si vzala ústavní záležitosti k srdci mnohem více než ekonomii – a jakmile spousta lidí nemá práci a čeká na šek z podpory, není příliš nakloněna svou vládu podporovat, protože má jiné starosti. Velmi brzy se také vynořily skupiny a strany, které začaly propagovat, abychom volili „Ne“. – Zajímavé na tom bylo, že Quebec nakonec volil záporně, protože se mu zdálo, že dostává málo, a zbytek Kanady volil stejně negativně, protože nesouhlasil s tím, aby Quebec dostal vůbec něco navíc. Obě kampaně, Ano i Ne, si daly dost práce s přesvědčováním lidí a výsledek znáte. Říká se, že Kanadánům se nedá vládnout, protože s nimi nikdo nehne.

Škola ve Swan Hills přišla se zajímavým nápadem. Pozvali našeho poslance a provinčního ministra sem, aby studentům názorně převedl, jak vypadá politická debata v předvolební kampani. Čtyři žáci osmých a devátých tříd, vedení učitel

telem angličtiny, měli za úkol zastupovat stranu NE, zatím co pan ministr, pocho-pitelně, vedl kampaň ANO. Týden před referendem se celá střední škola shromáždila v tělocvičně, aby si zkusila politické rozhodování a dokonce i následující volby.

Noviny u toho nemohly chybět, takže jsem se těsně před začátkem debaty octla v kabinetu angličtináře s připraveným fotoaparát. Ministrova asistentka i já jsme se opatrně vyhýbaly dvěma čilým tarantulím, jež pan učitel choval v akváriu, a pan ministr bědoval, že vůbec neví, co bude povídat. Neměla jsem o něj šarost. Jednak ho znám a vím, že je dobrý a vtipný řečník, a za druhé, kdyby týden před ústavním referendem nedokázal mluvit patnáct minut o ústavě, nebyl by politik. Spíše jsem byla zvědavá na učitele, který se nijak netajil tím, že osobně je smýšlení kladného, a argu-

nebyli tam svazáci

menty pro kampaň NE musel předstírat.

Dělal to dobře; byla bych nepoznala, že hraje. Zato studenti brali věc vážně. Měli své příspěvky připravené a četli je se zápalem. Třetí na řadě byla dívka z osmé třídy; skončila svou řeč, ale neusedla – místo toho se nadechla a pokračovala: „Chtěla bych ještě navázat na jednu věc, o které hovořil pan ministr –“

Nedřímala jsem, ale stejně mě to probudilo. Tohle už nebylo předem připra-

vené. Během několika minut způsobná studentka prostě řekla, co si sama myslí, a že s ním nemůže souhlasit. Ke konci jí trochu došel dech, zaváhala, začervenala se, ale statečně dokončila: „A proto si myslím, že pan ministr nám to říká špatně.“

Vyhrkly mi slzy a měla jsem pocit, že se na mne lidé dívají; nezbylo mi než vstát a odejít z místnosti. Venku před školou jsem si zapálila cigaretu a tiše jsem si nadávala – „pitomečku, vzpamatuj se. Jsi v Kanadě šest let, z toho tři roky jako občan. Je to tvoje země a tohle je přece úplně normální.“ Jenže, víte, ono to přece není zase tak dávno, co jsem sama chodila do školy v Československé socialistické republice. Pamatuji se na všechny ty nudné akce, kdy jsme ve svazáckých košilích tiše souhlasili nebo povinně jásali a tleskali všemu, co soudruh řečník ráčil říci. Pamatuji na slova jedné své příbuzné, učitelky, která se mi šeptem svěřila, že se snaží učit děti samostatně myslet. Byla jedna z mála.

Učit děti samostatně politicky myslet a nebát se říci – s dokonalou zdvořilostí – komukoli svůj názor, o tom největší, co jim i sobě můžeme dát. Opak je tragédie.

Studenti sedmých až devátých tříd školy ve Swan Hills po této debatě volili a řekli své pro či proti: vyhrála strana ANO. Ale celostátně, o týden později, lidé řekli NE. Nejsem si do dneška úplně jistá, že jsme měli pravdu, ale určitě mě potěšilo, že lidé dokázali říci svůj názor bez ohledu na přesvědčování. A na tu příhodu ze školy nikdy nezapomenou. Výsledek jednoho hlasování není tak důležitý, jako skutečnost, že naše děti se umějí rozhodovat samy. Dokud je to nezapomeneme učit, máme budoucnost.

Ve Swan Hills je zima, mlha a rozbředlý sníh. Vzpomínám na tu malou zemi ve střední Evropě a přeju jí naději.

UZNÁNÍ TŘETÍHO ODBOJE

Diskuse o tom, zda třetí odboj, odboj proti komunismu, existoval nebo ne, se dostala do konečného stadia. Komunisté i dnes pokládají všechny, kdo se proti nim postavili se zbraní v ruce, za horší zločince než lupiče a vrahy.

Václav Havel prohlásil, že jestli bude zvolen, vyhlásí amnestii, kterou se bývalým politickým vězňům prominou tzv. zbytkové tresty za trestné činy spáchané v době komunismu. Tyto činy nejsou často zrušeny zákonem o tzv. mimosoudních rehabilitacích a jsou důvodem k roztrpčení mnoha bývalých politických vězňů.

Podobný návrh podala i skupina poslanců ODS ve Federálním shromáždění. Byli k tomu pověřeni nedávným sjezdem ODS. Tyto činy byly zpravidla součástí „trestného činu“ politické povahy.

Tyto návrhy souvisí s uznáním třetího odboje, odboje proti komunistické nadvládě. Zatím se uznáním třetího odboje zabývají okresní zastupitelstva. Tak na příklad v Trutnově a v pátém pražském obvodu uznalo zastupitelstvo protikomunistický odboj v Praze 5 ode dne 25. února 1948 jako odboj proti svévolně nastolenému komunistickému režimu, porušujícímu lidská práva.

Václav Havel také doporučil, aby některé trestné činy spáchané v době komunistického režimu byly prohlášeny na neprohlášené.

Nespravedlivost se přesto odstraňuje jen postupně a nepříliš rychle. Federální ministr vnitra Čermák byl donucen platit odškodné bývalým členům StB, které ministr Langos poslal do civilu.

Těsně před vánoci předal poslanecký klub KDU-ČSL návrh zákona o protikomunistickém odboji. Podle zásad zákona se protikomunistickým odbojem rozumí aktivní odpor proti komunistické moci, projevený v době od 20. 2. 1948 do 17. 11. 1989 veřejnými postoji nebo akty odporu, a to jak na území bývalé ČSR nebo ČSSR, tak i v zahraničí. Ti, kdo v zahraničí vyvíjeli prokazatelně protikomunistickou činnost, organizovali politické organizace či veřejná vystoupení proti komunistické moci, byli členy ilegální organizace nebo autory petic, patří do kategorie účastníků odboje. Za účastníka odboje se považuje i ten občan, který byl politickým vězňem nebo byl internován v tábore nucených prací. Zákon předpokládá i zřízení morálního tribunálu, který posoudí možnost trestněprávní odpovědnosti viníků za úpadek Československa. Zákon by měl být předložen plénu ČNR do velikonoc 1993. -IS

Hnali nás na smrt!

ROMAN CÍLEK, Praha

● **DUKLA BEZ LEGEND** ● **SVĚDECTVÍ VOJÁKA, KTERÝ TO ZAŽIL** ● **VŠE SE MUSELO ODEHRÁVAT PODLE SOVĚTSKÉHO SCÉNÁŘE** ● **MUŽ, KTERÝ PROŠEL ZÁPADNÍ I VÝCHODNÍ ARMÁDOU, KARPATSKO-DUKELSKOU OPERACÍ, PARTYZÁNSKÝMI BOJI NA SLOVENSKU I POÚNOROVÝMI KRIMINÁLY** ● **JEN O VLÁSEK UNIKL TRESTU SMRTI** ● **SKORO S PĚTI KŘÍŽKY NA KRKU STAČIL POTOM JEŠTĚ VYSTUDOVAT STAVEBNÍ PRŮMYSLOVKU A V NOVÉ PROFESI SE UPLATNIT** ● **„PŘEMÝŠLET O VÁLCE JSEM SI NA SAMOTKÁCH ZAKAZOVAL ...“**

„Co se děje?“ ptali se prvních uniformovaných Čechoslováků, se kterými se po příchodu setkali.

„Nic zvláštního – útočíme,“ zněla lakonická odpověď.

Ze všeho nejvíc jim tehdy, v září čtyřicátého roku, chyběl čas. Vpadli do horečného dění doslova rovnýma nohama a museli okamžitě velet mužstvu, se kterým se teprve seznamovali. Vše ve válečném mumraji souviselo se vším: přijeli z Anglie dobrovolně posílit naše jednotky na východní frontě o něco později, než se původně předpokládalo, zdržela je totiž invaze spojenců přes kanál La Manche do Normandie, protože v době jejich bezprostředních příprav byl vydán zákaz opouštět britské ostrovy. A tak se stočlenná skupina československých důstojníků dostala k cíli až teď. Až těsně před velkým třeskem, až v okamžicích, kdy sovětští i naši vojáci zahajovali rozsáhlou operaci, jejíž štábní název (karpatsko-dukelská) pronikne do povědomí jaksi ex post, leč rámcový cíl musel při pohledu na mapu pochopit i řadový dělník války. Šlo o násilné překonání Němci silně chráněných Karpat a tím o proniknutí na slovenské území.

– **Co jste tehdy cítili, pane plukovníku?**

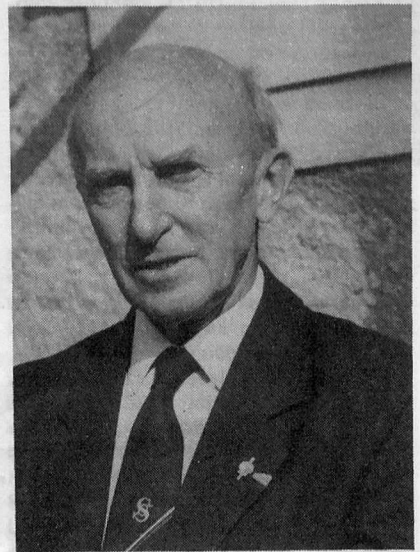
„Především touhu se zapojit. Mohli jsme si o způsobech realizace této operace podle vlastních dojmů a našich osobních zkušeností myslet cokoli, ale nepřijeli jsme, abychom povýšeně kritizovali, přijeli jsme pomáhat v boji. A skutečnost, že se tlak proti ustupujícím Něm-

cům přibližoval k naší republice, pro nás měla maximální pocitový význam. Byli jsme přece všichni dohromady, Čechoslováci na západě i na východě, spojení jedním shodným úkolem. Bylo třeba pomoci všem odpůrcům nacistů zvítězit a porazit společného nepřítele. To až později, po únoru osmačtyřicet, nás z nízkých politických důvodů začali uměle rozdělovat.“

Představme muže, který tyto věty vyslovil. **Tomáš Sedláček**, podle jména české herečky Anduly Sedláčkové, jejímuž kumštu fandil, přezdívaný přáteli Any, **dnes** plukovník v záloze, kterému na jaře 1991 prezident republiky propůjčil Řád Milana Rastislava Štefánika, jeden z představitelů nejen Konfederace politických vězňů, ale i organizace sdružující zahraniční vojáky, **tehdy** šestadvacetiletý nadporučík, odchovanec hranické akademie s dělostřeleckou specializací, v Británii navíc k tomu absolvent náročného paravýcviku a přípravy k boji zblízka, byl jedním z té stovky „chlapů z Anglie“, jak se jim potom v sboru občas říkalo, kteří dorazili z relativně už klidnější ostrovní říše na bouřlivé východní válčiště a neměli čas si ani vydechnout a vybalit zavazadla.

– **Slibovali vám, pane plukovníku, účast na frontě. Ale že to půjde tak rychle ...**

„Zbytečně bychom přemýšleli o tom, jestli se nám to líbí či ne. Náš přesun vyvolala válečná nutnost a tím bylo vše dáno. Kdybych zůstal v Anglii, zřejmě bych se s britskou dělostřeleckou jednot-

Čas mění tváře lidí, ale i jejich hodnoty. V době, kdy byl už tento materiál dokončen, nás příjemně překvapila zpráva, že plukovník generálního štábu ing. Tomáš Sedláček byl 28. října 1992 povýšen do hodnosti generálmajora. Gratulujeme.

Foto: Alena Hovadíková

kou, u níž jsem tehdy sloužil, zúčastnil invaze. Ale dění se vyvinulo jinak. Po osvobození Volyně se mnoho tamních Čechů hlásilo k naší východní jednotce, přidala se k ní i podstatná část slovenské takzvané ‚rychlé divize‘ operující na Krymu, najednou tu prostě byl nadbytek mužstva a kriticky málo důstojníků. A tak došlo prostřednictvím naší londýnské exilové vlády a jejích zmocněnců k dohodě, že někteří českoslovenští důstojníci působící v Anglii posílí své spolubojovníky na druhém konci kontinentu.

Po složitém putování jsme dorazili do Černovic, kde byla v té době umístěna náhradní jednotka našeho východního sboru. Rozčlenili nás a mne – protože jsem měl za sebou ten speciální paravýcvik v Manchesteru a ještě všelijaké jiné

podobné kursy – spolu s několika dalšími přidělili k 2. samostatné paradesantní brigádě pod velením plukovníka Příklad. A vše se odehrávalo doslova za pochodu. Útočili jsme do podhůří Karpat. Na důkladné seznámení nebyl čas.“

– Na dukelském směru?

„O něco málo východněji, zhruba po linii Przemysl – Sanok. Střídali jsme v tomto prostoru, kde se Němci bránili jako čerti, ztrátami silně zdecimovanou sovětskou jednotku. Naše brigáda měla k dispozici zhruba tři a půl tisíce mužů a světili nám v dost nepřehledné situaci úsek o šířce patnácti či šestnácti kilometrů. Žádná letecká podpora, žádná podpora těžkým dělostřelectvem. Každý oficer vám posoudí, zda to bylo snadné či ne. Navzdory tomu všemu jsme se celkem úspěšně drali kupředu, protože většinu mužstva a parabrigády tvořili na rozdíl od jiných brigád sboru mladí a odolní kluci, měli – jak já říkám – výdrž a šňavu, ale přibývalo samozřejmě také ztrát, padli v těch dnech dokonce i někteří z mých přátel, se kterými jsme před několika dny přicestoval z Anglie. A to jsme ještě měli veliké štěstí, že se náš operační prostor nacházel bokem od hlavních sil sboru, jinak bychom možná dopadli jako 1. a 3. brigáda, kde byly v těch dnech i o něco později ztráty doslova strašlivé. Sovětské velení v několika případech podcenilo průzkum a hnalo naše vojáky, a jistě i své, doslova na smrt. U nás to bylo trochu jiné, spoléhali jsme víc sami na sebe, ale jako parabrigáda jsme měli zase k dispozici pouze několik džípů a nákladních aut, a tak jsme se tou zhruba devadesátikilometrovou trasou hnali ke Karpatům vlastně pěšky. Okusili jsme zkrátka na vlastní kůži, jak chutná ten příslovečný pěšácký chlebiček ...“

v popředí zájmu byl vždy člověk

– Pěšácký ...? Proč byla vlastně tato brigáda nasazena jako pěší?

„Snad tisíckrát jsme si tehdy položili tuhle otázku a až mnohem později, kdy už vyšly najevo události třeba kolem povstání ve Varšavě, které nechali Sověti záměrně vykrváčet, jsme mnohé pocho-

pili. Bylo skutečně absurdní, když se speciálně vycvičená brigáda oslabovala při pěším nasazení ve chvíli, kdy nepřítel daleko odtud, na Slovensku, bylo už v plném proudu povstání, které nutně potřebovalo pomoc. Přitom úspěch tohoto vojenského a občanského vzepětí by zase naopak pomohl blížící se frontě, protože by rozklížil obranné pozice nepřítel. Tohle vše bylo nad slunce jasné, nicméně náš organizovaný odlet na Slovensko se přes mnohé urgencye stále odkládal. Teď už víme, že to byl politický a velmocenský záměr, jehož prosazovatelům byly, jako vždy, lidské životy zcela lhostejné. Stalin nikdy nepodporoval dění, které se neodvíjelo přesně podle sovětského scénáře, a povstání na Slovensku mělo skutečně národní charakter, bylo řízeno slovenskými důstojníky a vlastenci, stoupenci tradic demokratického Československa, byly to události, v nichž Moskvy poslušni místní komunisté – na rozdíl od toho, co se nám po léta vykládalo – hráli jen dílčí roli. To vše rozhodně Stalina a jeho blízké nenaplněvalo nadšením. A tak se podpora povstání prostě brzdila a čekalo se, jak se věci vyvinou. Sověti sice vysazovali na Slovensku své partyzánské organizátory, ale ti plnili především specifické úkoly zaměřené do budoucna. My museli čekat. Generál Rudolf Pernický, můj přítel, který tehdy působil v Itálii na spojenecké základně v Bari, odkud byl později vysazen do protektorátu se skupinou Tungsten, mi po válce řekl, že v Bari Angličané shromažďovali materiál, hlavně zbraně a munici, na pomoc Slovenskému národnímu povstání. Letecký přesun tohoto materiálu se však neuskutečnil, protože Sověti prohlásili, že Slovensko je v operační oblasti Rudé armády a se zásobováním povstalců si prý poradí sami. Což, jak víme, dopadlo moc mizerně.“

– Myslíte, pane plukovníku, že s tím všichni sovětský velitelé bezvýhradně souhlasili?

„Rozhodně ne, většina z nich byli poctiví vojáci, kteří si o záludnostech politiky a politiků mysleli své. Jenomže systémem, jemuž sloužili, a jiný vlastně neznali, od nich žádal jen slepou a strachem vynucovanou poslušnost. A tak v Bari nečinně zahálela část zbrojních dodávek, kterých bylo na Slovensku tak nutně třeba a jejichž nedodání se platilo krví, a my, příslušníci parabrigády vycvičení především k boji v týlu nepřítel, jsme v rámci karpatsko-dukelské operace pěšmo a se

značnými ztrátami zdolávali kilometry od Przemyslu k Sanoku ...“

– Nakonec však dění ovlivnil všestranný tlak našich lidí, a možná i intervence z jiných stran. Dostali jste se přece na Slovensko?

„Dostali. Ale dost pozdě, v době, kdy už bylo o osudu povstání vojensky rozhodnuto. Posílali jsme velmi statečnou, ale teď už spíš i zoufalou obranu slovenských povstalců, to bylo vše, co se dalo udělat. Ale abych nepředbíhal. Začalo to tím, že nás po vyčerpávajících devíti dnech a devíti nocích útoku narychlo stáhli na polní letiště u Krosna. Jenže jako by se proti nám všechno spiklo, najednou se výrazně zhoršilo počasí a plánovaný přesun se tím narušil. Snad dva týdny jsme tam zbytečně tvrdli. Uskutečnilo se nespočetně zbytečných letů, došlo i ke katastrofám s mnoha oběťmi. Skupina, k níž jsem patřil, putovala na Slovensko na dvakrát, poprvé jsme se 26. září dostali až nad Sliač, ale mlha nám zabránila v přistání, museli jsme se vrátit na polní letiště u Lvova, podruhé to bylo skoro stejně, ale pilot se našel, propíchl tu duchnu nad zemí a přistál na letišti Tri Duby. Ocítl jsem se zase doma. Po bezmála pěti letech. Byl tehdy 7. říjen 1944...“

– Symbolické datum. Zhruba v téže době překročili naši vojáci na Dukle československou hranici. Dozvídali jste se něco o průběhu karpatsko-dukelské operace?

„Jen více či méně zmatené útržky. A jak to tak ve válce bývá, spíš se k nám někdy i dodatečně dostaly ty horší zprávy. Třeba o katastrofálním průřezu 3. brigády sboru, která při útoku vlezla do pastí, protože v prostoru, kde podle sovětského průzkumu nikdo neměl být, se najednou ocitla divize SS, následoval děsný masakr, doslova jatka, padli i mnozí dobrovolníci, kteří sloužili teprve několik dnů. A zahynulo tam i několik důstojníků, se kterými jsem přišel z Anglie ... Překročení hranice bylo jistě významným mezníkem, silnou chvilkou, jakou člověk až do smrti nevymaže z paměti. Přáli jsme to těm našim klukům, vždyť jsme se s nimi tam dole pod Karpaty aspoň kousek svezli a to jejich tvrdé pěšácké řemeslo okusili.“

– A co vaše parabrigáda na Slovensku?

„Nebylo to, co mohlo být. Kdyby nás dopravili do povstání včas, organizovaně a v celku, představovala by brigáda v dané situaci značnou údernou sílu. Takhle na poslední chvíli a po kouskách s námi jen zacpávali díry zhruba na třech směrech, kterými se tlačili Němci. Ale i tak jsme aspoň v něčem zcela určitě pomohli, nikdo z nás nebyl na Slovensku zbytečně. Organizoval jsem, jak bylo mým úkolem, dělostřelecké jednotky a doplňoval je ze slovenských vojáků, protože ztrátami pod Duklou přece jen prořídily naše řady. Dopravili jsme si na Tri Duby kanóny šestasedmdesátky s krátkou hlavní, minomety stovvacítky, protitankové kanóny 45 mm a jednu ba-

terii protiletadlových sedmatřicítek. Všechno ve spěchu: vyložit z letadla, smontovat, krátce procvičit doplněnou obsluhu a rovnou na frontu. Nápor Němců byl úděsný. I kdyby nás bylo desetkrát víc, uživil bychom se tam. Takhle jsem jen létali z místa na místo a snažili se zabránit nejhoršímu. Anebo to nejhorší aspoň oddálit a především snížit ztráty mezi slovenskými vojáky, jimž jsme kryli ústup.“

– Až do konce října čtyřiačtyřicet!

„Do osmadvacátého. Výročí vzniku republiky jsme si ani nestačili připomenout, všechno se právě v těch chvílích zřítlo. Padla Banská Bystrica, zbytky vojenských celků povstalců, a my s nimi, se stahovaly od Donoval do hor, kde to pak byl v krutých zimních podmínkách do slova zápas o přežití. Hlad, mráz, nedostatečná výzbroj a výstroj, neustálé výpady německých komand. Nejhorší zima a nejkrutější vánoce mého života – a totéž by vám asi řekli i ostatní. Úlevu přineslo až blížící se předjaří. Spřátelená rumunská armáda postupovala Pohroním, a když se dostala na naši úroveň, sestoupili jsme z hor a přešli frontu. Jedenaadvacátého února 1945, to si budu navždy pamatovat. Zařadili jsme se pak ještě k našemu sboru v Kežmarku, parabrigáda se doplnila a přezbrojila na pěší, ale právě když zahájili přesun směrem na západ, na frontu, najednou byl konec. Konec války!“

Patřilo by se teď zeptat: A CO BYLO POTOM, PANE PLUKOVNÍKU? Nezeptáme se. Protože sen, spojený s ukončením bojů, se nenaplnil. Protože major Tomáš Sedláček, v tom čase profesor na vysoké vojenské škole, byl zatčen 21. února 1951 – v den, který mu připomínal okamžiky osvobození, prošel mučírny, pověstným „hradčanským domečkem“, skoro rok prožil na samotkách, kde v nekonečných hodinách nečinnosti dumal o všem možném, jen válku si odháněl ze vzpomínek, na základě zcela vymyšlených obvinění se dostal k soudu, se štěstím vyvázl s trestem doživotního žaláře, vryl si do paměti obraz spoluobčanů, který mu z okna cely rukou na hrdle ukazoval, že „dostal špagát“ a odvezli ho pak na popravu, prošel Pankrácí, Kartouzy, Mírovem, koncentračními tábory, uranovou šachtou na Bytízu ...

Na provoněné a úly s včelami oživené zahradě v Toušeni nedaleko Prahy, v místech, kde vyrostli, kam se chtěl vrátit

a také vždy vracel a která po celou dobu války a potom kriminálů byla pevným bodem, k němuž směřovala magnetická střelka jeho myšlenek, klademe skoro už pětasedmdesátiletému muži s vypracovanou figurou někdejšího sokolského borce poslední otázku: „**O čem nejčastěji přemýšlíte, pane plukovníku?**“

„O svobodě. O tom, že každý, kdo se dnešní doby dožil, by si přes všechny těžkosti naší současnosti měl uvědomovat to podstatné: že je svobodným člověkem. A že je to víc, než jsme vůbec schopni pochopit a vnímat. A že mnoha lidem, kteří po svobodě v nacistické i komunistické diktatuře toužili a bojovali za ni, nebylo toto štěstí dopřáno.“

Nenapadlo mne tam mezi toušeňskými včelami a ani dodatečně nic, co by se k tomuto noblesnímu názoru dalo dodat.

OBČANSKÁ SEBEOBRANA

Není divu, že se občané České republiky brání proti stoupající kriminalitě. V Rokycanech založili domobranu, namířenou proti romským výrostkům, ale i proti jiným delikventům, toxikomanům, skinheadům a ostatním, kteří ohrožují život a zdraví obyvatelstva. V Rokycanech tuto akci organizuje Klub angažovaných nestraníků.

Zástupci Jirkova, Chomutova, Sokolova, Ústí nad Labem, Chebu, Kutné Hory a Kladna požadují, aby státní občanství České republiky bylo udíleno pouze se souhlasem obce, a aby u protiprávně obsazených bytů mohla obec neoprávněného držitele okamžitě vystěhovat bez náhradního bytu.

V některých městech k tomuto opatření již přistoupili. V Ostravě však k zachování pořádku nepotřebují podobné vyhlášky. Když zjistí neoprávněné držení bytu, dají provinilci týden na vystěhování. V 90 procentech případů jsou byty do týdne prázdné. Pro soudně vystěhované upravuje město jako náhradní ubytování pavlačový dům na okraji města.

MYŠ, KTERÁ ŘVALA

Andělská Hora je obec poblíž Karlových Varů. Koncem léta prohlásil starosta města, že by pan Klaus měl míň mluvit v televizi a víc se starat. Obec potřebuje vodovod a kanalizaci a čistou pitnou vodu, ale to, co od státu dostali, je almužna. Bude proto nutné požádat švédského krále, aby Švédové nahradili škody, které v době třicetileté války v obci napáchali. Od té doby je tam zřícenina hradu z 15. století, kostela i unikátní historické trojboké kaple.

Noviny se toho chytly a informovaly i cizinu. Švédové se sice neohlásili, ale přišla seriózní nabídka od anglické firmy, která je ochotna získat vhodné investory.

„Po Novém roce rozhodně chci prostřednictvím ministerstva zahraničí vyvinout další aktivity do Švédska. Možná dokonce pozvu i švédského krále,“ řekl starosta Andělské Hory Štefan Dragusinec.

I BILÁ HORA BY SE MĚLA ODČINIT

Lichtenštejnsko pohrozilo České republice, že bude hlasovat proti jejímu přijetí do Rady Evropy, jestli pražská vláda neuzná majetkové nároky Lichtenštejnského knížete v Čechách a na Moravě. Jde asi o 1600 čtverečních kilometrů půdy, zámky a jiný majetek, který byl znárodněn před rokem 1948.

Pokud je známo, Lichtenštejnové se zmocnili v době třicetileté války majetku české protestantské šlechty. Láskou k české historii nikdy netrpěli.

**NEJLEPŠÍ DÁREK
ČTENÁŘI ZE ZAHRANIČÍ, OBJEDNEJTE ZÁPAD TODAY
SVÝM PŘÁTELŮM V ČESKOSLOVENSKU
ZA POUHÉ ČTYŘI AMERICKÉ DOLARY NA ROK.**

**PIŠTE DO ADMINISTRACE ZÁPADU TODAY,
BOX 228, HEIDELBERG, ON.,
CANADA NOB 1YO**

Slovenský režisér Juraj Jakubisko je až príliš výrazná a vyhranená osobnosť, aby verejný šum v jeho pokuse kúpiť v Prahe dom nevidel pokus o novodobú emigráciu. Z Bratislavy do Prahy. Zo Slovenska do Čiech. Ako je to teda vlastne s ním. V akých variáciach, emigračných, pražských, sa krúti, keď nenakrúca? Alebo radšej čo bude nakrúcať – o tom sa krútila i reč nášho stretnutia pre vás, milí čitatelia.

Pražské variácie Juraja Jakubiska

ANNA SLOVÁKOVÁ - VACKOVÁ, Praha

V Prahe ste vyštudoval FAMU, občas tu niečo krútilé, býva tu i vaša sestra – manželka jedného z prvých, dalo by sa povedať moderných slovenských emigrantov, karikaturistu Mariána Vaneka. Ale prečo tu chcete bývať, žiť, vy?

Žijeme v zložitej ekonomickej situácii, a tak ak človek robí akési presuny tak to nie je záležitosť emigrácie, ale záležitosť pracovná. Vyzerá to tak, že na Slovensku sa zužuje priestor. Zo Slovenska nemám už štyri roky žiadnu ponuku na prácu a tu z Prahy som ich dostal sedem.

V súčasnej dobe by mal byť slovenský tvorca nielen v Bratislave, ale i v Prahe, v Paríži, Mníchove, Los Angeles. Čaká nás obdobie, keď budeme strieďať dosť svoje bývanie, podľa toho, kde nájdeme prácu.

Moja sestra emigrovala s Mariánom Vanekom. Kedysi sme tomu hovorili, že ich vyhnali komunisti, Marián nemohol zohnať prácu, išli niekde, kde by neboli poznaní, išli do mesta Dvůr Králové. Mali tam veľmi peknú chatu a niekto sa práve tam chcel odsťahovať z Prahy, tak im urobil ponuku – v Prahe získali rodinný domček a zostali už tu.

V dnešnom slovníku by sme povedali, že ich vyhnali Slováci. Obaja zostávajú nedobrovoľnými emigrantmi, pretože to čo oni urobili vtedy nebola emigrácia, emigrácia nastane vo chvíli, keď sa vybudujú múry medzi štátom, ktorý bol kedysi spoločný.

Ale už je to definitívne rozhodnuté. Rozchod, rozvod.

V tejto chvíli rozchodu republiky si pripadáam ako dieťa tohoto štátu, dvoch rodičov, ktorí sa rozchádzajú, a ja sa zamýšľam nad tým, ku komu ako dieťa pôjdem bývať. Či k matke – či k otcovi. Nech si vyberiem akokoľvek, viem, že vždy to bude nešťastie. To je dilema, za ktoré my, deti, nemôžeme, to je dilema, za ktoré môžu dospeli, politici, ktorí majú toto delenie na svedomí.

Nikdy som sa netajil tým, že v tejto situácii, keď sa rozpadajú bloky, celá východná Európa, že je nezmysel deliť túto republiku. Suverénnosť Slováka a Slovenska nie je daná tým, že sa okolo vybudujú nejaké hranice, alebo nebudajú ostnaté drôty alebo že sa rozpadneme nielen na Slovensko ale nebudajú i na východné a stredné Slovensko. Suvere-

nita štátu je v tom, aký má suverénny pocit a ten pocit sa získava cez prácu. Ako dokonale zvládneme všetky svoje profesie, svoju vlastnú politiku.

Nikdy som nemal taký pocit, ako si pamätajú Slováci z prvej republiky, pocit ubiedenosti. Mohol som rozprávať po slovensky v Prahe, tak isto ako v Bratislave, či v Aši. Nič sa nedialo. Mali sme svoju vlastnú televíziu, program, mali sme vlastne všetko. Tí, ktorí vykrikovali, že ekonomika nie je naša vlastná, sa budú môcť presvedčiť či je lepšie, že sme sa rozdelili, lebo hlavný motív rozdelenia nebolo nič iného než peniaze, ekonomika. A pretože ktosi vniesol, podľa mňa, falošný mýtus do národa, že Česi nás okrádajú a že žijú na náš úkor. Teraz sa vlastne ukáže kto žil na či úkor. Som zvedavý, kto za to bude zodpovedný, ktorý politik, pretože potom sa ukáže, že to chcel národ... Lenže národ je indiferentný, národ dal svoj mandát niektorým stranám, ktorý mali iný program, a zaviedli ho niekam inam.

Časť verejnosti sa domnieva, že sa pokúšate práve teraz emigrovať. Prečo ste to ale neurobil v 68?

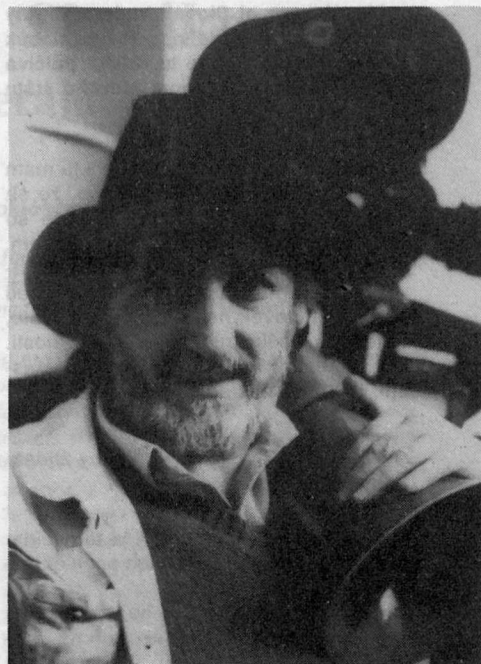
Mal a nemal som dôvod. Nerobil som filmy, a nemal – lebo mi celkom nevzali ten môj vláčičik, mohol som robiť reklamné filmy.

umenie
a hranice?
to sa nerýmuje!

Vtedy, keď bol komunistický režim, ta moc – tých niekoľko ľudí – bola silná, ale i medzi nimi sa našli niektorí komunisti, ktorí boli síce v strane, ale neverili tomu celkom. A neverili. A existovala solidarita. Všetci vedeli, že ja nemôžem krútiť a tak sa chovali ku mne milo. Kdežto teraz napríklad vzniká cez nacionalistické faženie na Slovensku veľmi ťaživá klíma na dýchanie. Slovákov rozdelili na dobrých Slovákov, zlých Slovákov a Neslovákov a každá skupina voči vám vybehne a je veľmi agresívna.

Do akej kategórie Slovákov patríte vy?

Ja už som možno zlý Slováčok, možno budem i Neslováčok...

Kedysi bola komunistická knižka, a teraz sa budú musieť vydávať nové rodné listy. Nevieť podľa čoho. To je veľmi zložité.

Ale vy ste predsa „živý príklad Slováka“, skutočný slovenský filmový bard.

Kto sa narodil na Slovensku a žil celý život na Slovensku ako ja, kto z týchto koreňov nasiakol všetko čo má, do tvorby i do života, ten sa vlastne Slovenska nikdy nezbaví.

Videl som mnoho emigrantov, ktorí dokonca museli odísť zo Slovenska, rozhodli sa že prestanú byť Slováci, chceli asimilovať, hovoria povedzme po nemeccky, ale keď mi otvorili svoj byt, zase som bol na Slovensku. To sa proste to seba nevytrásie. Nábytok, obrazy, prostredie ako si zorganizovali, totálne slovenské. Nedá sa prekročiť vlastný tieň, človek nemôže preskočiť svoju národnosť, ide s ňou. Nemôže sa jej nielen zbaviť, ale ani mu ju nikto nemôže zobrať. Vždycky som to takto cítil. Vždy som sa snažil svojimi filmami presiahnuť hranicu Slovenska, aby Slovákov všetci spoznali. To je tendencia, ktorú považujem za plusovú i deň v týchto chvíľach je možno minúsová.

Mnohým nacionalistom sa napríklad zdá neprijateľný Štefánik, pretože nechodil v slovenskej košeli, nenosil valašku, nespieval trávnicu, dokonca nehovoril po slovensky ale po francúzsky, ale pritom si myslím, že urobil pre Slovensko v tej dobe najviac, keď sa o Slovensku nič nevedelo, dostal ho do sveta. To je kvalita. Suverénnosť. A nie vlajka, štátny symbol, hymna. To je pre národné povedomie, pre svet sú to neznáme insígnie, ktoré nás nepreslávia, sú len značkou, nálepkou čo v tej krabici je. Ale abstraktnou nálepkou, tou pravou nálepkou sme my sami, naša práca.

Slovák som aj Slovákom budem, čierny – vo vašom prípade neodlučný klobúk – nosiť budem... A je tu ďalšia páľčivá otázka dneška: Občanom ktorého štátu sa stanete?

Ak sa človek niekam sťahuje – ja mám dve sídla – nie je to vždy preto, že sa budem mať lepšie. A ako to bude so štátnou príslušnosťou? To ešte neviem. Mám jednu prácu rozbehnutú v Bratislave, kde mám svoju firmu J and J. Pred nešťastím človek neodchádza len preto, že je to za lepším, niekedy je to z nutnosti. Kto volí emigráciu ako útek pred nešťastím, tak pred nešťastím sa nedá utiecť.

To je ako v rozprávke – ale my žijeme tu na deliacej sa zemi.

Aj keby som bol v Prahe, ja to necítim ako emigráciu. Možno sa ten pocit dostaví, ak sa zavrú hranice.

Ak by som tu zostal, tak sa to bude brať ako politická situácia, ako určitý protest... Bez ohľadu nato ako ma budú škatuľkovať, vždycky si pôjdem tou svojou cestou, ktorú cítim.

Aby som bol tu v Prahe, ale i v Bratislave mám dôvody. Ja sa iba rozhodujem. Odpoveď formulujú mnohí ľudia, ktorí ma pred túto otázku postavili. To nie je len vo mne. Ja už nie som pánom svojho tela, som s rodinou, určité kroky robím preto, aby bola moja rodina v bezpečí, v poriadku, aby som ju vedel nejakým spôsobom zaistiť.

A čo nato váš malý syn Yorik?

Yorik chodí do evanjelického lýcea, do prvej triedy, v Bratislave. Je teraz pri písme M. Ešte neprešiel ani na mäkčene. Bohužiaľ a bohudďaka – ja stále túto možnosť neprijímam za evidentnú – nechtiac by vedel dva jazyky slovenský a český. Deti sú mimoriadne prispôsobivé. Učí sa už po anglicky, to čo my sme zameškali, to on dobieha.

Tie variácie emigrácie nás všetkých už dlho poznamenávajú – ale musíme ísť ďalej, žiť – čo robíte, načo sa pripravujete?

Mal by som na jar krútiť film, muzikál, rebéliu o nesmrteľných, o intolerancii od dôb biblických do dnešných. Odohráva sa to na pôdoryse Juhooslávie, kde tá intolerancia dosiahla tak ďaleko, že brat zabíja brata, rozbíja domy, kde sa jeden národ nevie dať nijakým spôsobom dohromady.

Chcel som ho celý robiť na bratislavskej Kolibe, lenže tam nie sú ustálené pomery. Stále nevieme čo bude. Rozpadlo sa filmové zázemie, čo robilo Kolibu. Ťažko sa zháňajú filmové štáby, i preto sa musím orientovať na Prahu a Zlín, kde sa krúti niekoľko filmov, napriek tomu, že nie sú v štáte peniaze, dotácie, alebo sú malé, tak tu je stále niekoľko štábov, sú

na roztrhanie. Je to možnosť i pre mňa. Robiť film to je potreba mať aj milióny ale treba mať aj profesionálov, ktorý to robia bežne. Tým že sa na Kolibe nerobia filmy, ľudia odchádzajú preč a kto raz začne predávať párky a dobre si zarobí, tak sa nikdy k filmu nevráti. Film to je strádanie – to sú noci, soboty, nedele, cestovanie do exteriérov. Ľudia už ani nechcú za určité peniaze stratiť vzťah k svojej rodine. Ono to tak vyzeralo, že ľudia si začnú strašne vážiť prácu, teraz keď nebudú peniaze, ale ešte je tých peňazí toľko, že ľudia si tu prácu príliš nevážia.

Práca a spolupráca, spolupracovníci, to je už riadny dôvod – pochopiteľne rýdzo pracovný, a stále nie politický – prečo by ste mal mať pražské sídlo.

Áno, to je táto orientácia na Prahu. Nechodiť sem stále a bývať u kamarátov, tie hotely sú už tiež cenovo nenormálne, preto sme sa pokúsili nájsť tu miesto, kde by som mal stále sídlo. Ale ešte stále to neznamená, že tu budeme bývať, pretože Yorik môže zostať s Deanou v Bratislave. Ale môže nastať i taká situácia, že naopak bude výhodnejšie robiť na Slovensku, že to umožní pohyb peňazí, koruny českej a slovenskej, pretože tam bude všetko lacnejšie... Teraz hovorím ako kapitalista, ale to by som preboha nechcel – mal by som pocit, že zdievam vlastných. To je obrovský problém. Nevie, čo príde. Ako sa budem na to pozerať. Ja nie som producentom, produkcia mi povie – a zase v tom lietame. Nevie.

Stále na vás útočím, čakám – na ďalšiu možnú – odpoveď prečo pražský dom, domov...

Tento pražský dom to je tiež poistenie. Nielen kvôli firme, ale je to i záležitosť vzťahov. Na Slovensku sú i určité tendencie vďaka ktorým mne napríklad rozbíjajú okná. Táto intolerancia môže prejsť do obrovskej sily, že nebudeme prijateľní. Nie my – ja a Deana, ale umelci, že sa staneme nepriateľmi. Ak sa napríklad tie kucičky reči splnia, že ekonomika pôjde nižšie a nižšie, tak sa bude hľadať nepriateľ a ten sa vždy hľadal v inteligencii.

Pretože nič nie je absurdné a nemožné, preto každý kto si môže svoj život poistiť, viesť k takej lepšej predstave, ktorú mal, tak to musí uskutočniť. Stojí to veľa času, dokonca veľa peňazí, námahy, ale ak je to možné, tak sa je treba na tieto veci pripraviť.

A nakoniec podme ešte k „vášmu kapitalizmu“ – podme definitívne k práci.

Áno, to je prvotné. Pre pražské štúdio Febio som nakrútil dokument o premiérovi Václavovi Klausovi. A chystám sa na už spomínaný muzikál. Nejdôležitejšie na ňom momentálne je 120 miliónom našich

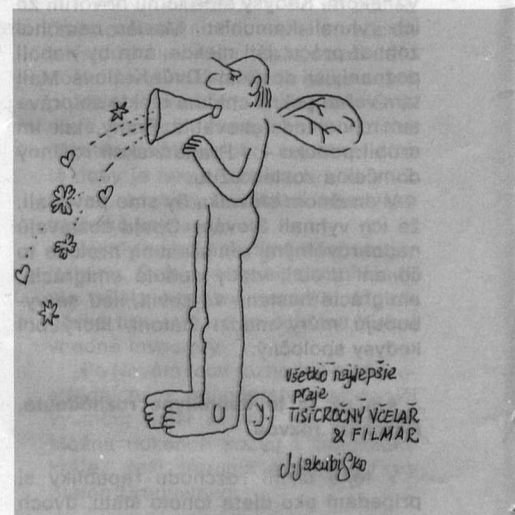
korún, ktoré zatiaľ môj švajčiarsky producent všetky nemá, ale zháňa. Uvidíme či ich zoženie. Mám zmluvu, ak sa nebude toto točiť, – tu v Čechách mi dokonca dovoľia duplovať zmluvy – že by som robil koprodukčný českonemecký film Sľub. Ako Romeo a Júlia z tridsiatich rokov. Chcel by som to robiť v Tatrách. A na tie Tatry sa tiež nenájde žiaden slovenský sponzor, český áno.

Istím sa tedy nielen v domoch, ale i v práci, v dvojítych zmluvách. To sa mi stávalo v minulosti – niečo som robil – ono to padlo, a potom som bol bez práce.

V tejto chvíli ekonomické zbrane rinčia nielen u nás. Nekrúti ani môj priateľ Fellini, má drahé projekty, nemôže na ne zohnať. Je otázne či môj producent zoženie tie prostriedky. Tento čas je pre umenie dosť nezrelý. Robia sa komerčné filmy, na ktorých sa dá zarobiť, a nie na ktoré treba dávať.

Vaše roz – hrešenie – riešenie: Náš novodobý domov a my v ňom...

Kedysi sme si vytyčovali jednu cestu do života, pretože sme inú nemohli, bol to taký slalom čomu sa vyhneme ako prejdeme. Teraz keď sú dve republiky, keď sa stretávame so schizofrenikmi, tak si vytyčujeme i dve cesty ktorými pôjdeme. Dva vchody. Robím v nesmierne zložitej profesii. Najradšej by som bol, aby som mohol nájsť v jedných dverách,

dajme tomu v Prahe, kam chodia určité zakázky, prácu – a tými druhými dverami ju doniesť domov. Predsa len človeku je bližší domov. A možno aj pre túto voľbu som si zvolil Prahu.

Ale týmto sa zase môžete dostať do nepriazne určitej skupiny ľudí v Čechách a na Morave. Akoby ste tých problémov nemal dosť, vy ich vyhľadáвате?

Vždy sa dostanem na nejakú perifériu. Bol som antikomunistický, antisovietsky, tak teraz možno budem antinárrodný. Tento druh ozdu ma už nezaujímá. Dôležitá je kvalita, robiť dobré filmy.

Čo máme vedieť o histórii Slovákov a o tom, ako ich Česi zdierajú

Ing. J. TARAPČIK, Kanada

PREVZANÉ Z ČASOPISU KANADSKÝ SLOVÁK, 12. októbra 1992

História Slovákov sa začala už v staroveku, keď sa slovenský národ známy ako Sloveni prisťahoval do Európy. Už v treťom a štvrtom storočí po Kr. Sloveni v susedstve Keltov žili na dnešnom území Slovenska, v Panónii, na Morave, ale aj na severe v Poľsku a na juhu v Slovinsku a Chorvátsku. Možno ich pokladať aj za slovenskú vetvu Macedónskej ríše, ktorá jestvovala už v praveku popri neobyčajne vyspelých gréckych kultúrach. Najvýznamnejší filozof a vedec z obdobia Sokrata a Platóna bol Aristoteles. Aristoteles, zakladateľ všetkých prírodovedeckých názvosloví a vychovateľ Alexandra Veľkého, nebol Grék, ale Macedóne. Z oblasti Ochridského jazera, teda z Macedónie, si Slováci priniesli vynikajúce znalosti z baníctva a hutníctva, a tak po celý stredovek dominovali na európskom trhu ako najlepší.

V dobe, keď sa keltské kmene presunuli ďalej na západ, Slováci sa nevyhnutne museli začať organizovať do väčších celkov, aby sa mohli ubrániť nájazdom kočovných barbarských kmeňov. Toto úsilie vyvrcholilo v siedmom storočí okolo roku 620 v založení jedného z najstarších európskych štátov, Samovej ríše. Západofranský diplomat a obchodník Samo panoval v Nitre asi 39 rokov a udržiaval živé styky s Byzantskou a Západofranskou ríšou.

Po Samovej smrti v roku 658 jeho Slovenská ríša a jej organizácia nestroskotala, ale naďalej odolávala nebezpečným barbarským nájazdom. Ale napriek tomu, že z konca siedmeho a takmer z celého ôsmeho storočia sa nezachovalo veľa písomných pamiatok, bývalá Samova ríša sa rozvinula do dobre organizovanej Velkoslovenskej ríše v priestore medzi Severným a Baltickým morom až po stredomorský Jadran. V starobyľom cintoríne na ostrove Hiddensee sa doteraz zachovali náhrobné pomníky z deviateho storočia s nápismi v hlaholike, ktorá sa používala ako úradný jazyk v celej Velkoslovenskej ríši. V tomto období český národ nebol ešte organizovaný, ani nemal svoje písmo a nikdy v histórii české kráľovstvo nedosiahlo ani štvrtinu z rozlohy Velkoslovenskej ríše.

Aj tento historický fakt, Velkoslovenskú ríšu so sídlom v Nitre, sa Česi veľmi usilovali uprieť Slovákom a premenovali ju na Velkomoravskú. Márne boli pokusy archeológov objaviť sídlo Velkoslovenskej ríše na Morave; tam jestvujú len pamätníky na moravských Slovákov, ktorí sídlili v údolí Moravy až po Olomouc. Moravskí Slováci prijali za svoj spisovný jazyk češtinu, a preto i keď sa charakterovo od Čechov líšia, pokladajú ich za Čechov. Historický Svätopluk ovládal na krátky čas aj Česko, Lužické Srbsko, Sliezsko, Vislansko, Moravu, Slovensko, medziriečie medzi Dunajom a Tisou, Panóniu medzi Dunajom a Blatenským jazerom (Slovinsko a Chorvátsko). Po jeho smrti roku 894 české kniežatá zradili a pomkli sa za vazalov východofranskému cisárovi Arnulfovi a spolu s ním napadali sústavne Velkoslovenskú ríšu, ktorú neustálymi bojmi oslabili. V dôsledku toho v prehratej bitke s Maďarmi v roku 907 pri Bratislave padol Mojmir II. Ostatné slovenské hradiská neboli Maďarmi dobyté. Po prehranej bitke v roku 955 na rieke Lěchu s nemeckým cisárom Ottom I. Maďari sa usadili v medzirieči medzi Dunajom a Tisou a v Panónii, a tak prešli z kočovníckeho k usadlému spôsobu života. Od domáceho slovenského obyvateľstva, ktoré ich počtom mnohonásobne prevyšovalo, prevzali spôsob poľnohospodárstva, o čom až doteraz svedčia mnohé maďarské názvy používané v poľnohospodárstve.

V období turčkej nadvlády v Maďarsku po bitke pri Moháči 1526–1687 takmer celé Slovensko sa ubránilo Turkom. Vtedy maďarská šľachta ako aj veľa pospolitého ľudu sa uchýlili na Slovensko a prevažná časť z nich tam zostala. Tak vznikla maďarská menšina na území Slovenska. Ani Maďari, ani Turci sa nikdy neusídlili v hornatých priestoroch, a tak doteraz v Maďarsku len 15 km od Budapešti jestvuje čisto slovenská horská obec Piliš st. Kerest, takisto v celom pohorí Matry sa zachovali slovenské dediny,

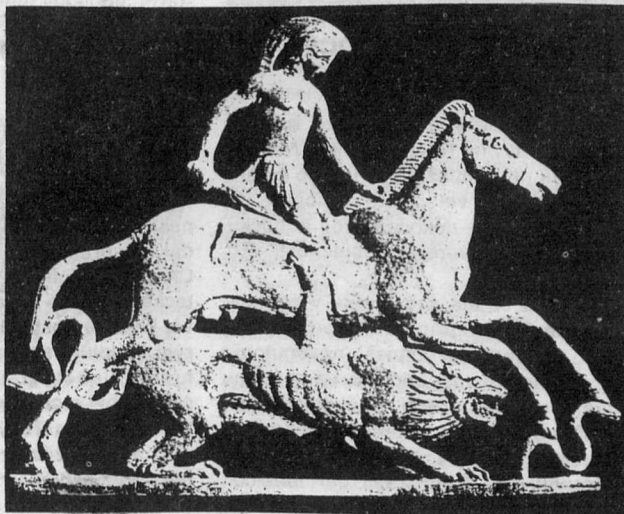
nehovoriac o celej nížinnej oblasti Bekescaby v juhovýchodnom Maďarsku. Maďarskú menšinu teraz znovu využívali českí politici, aby zastrašovaním o maďarskom nebezpečí si udržali nadvládu nad Slovenskom.

Slovensko v Uhorsku tvorilo priemyselnú bázu. Slovenské baníctvo a hutníctvo s niekoľko storočnou tradíciou bolo vyspelejšie ako v Čechách. Všetky budapeštianske oceľové mosty cez Dunaj vyrobili na Slovensku v Drinave. Po prvej svetovej vojne a vzniku Česko-Slovenska Praha z obavy konkurencie dala takmer všetky slovenské bane a hute zatvoriť. Početne väčší český národ dosiahol vždy proti Slovákom dvojtretinový väčšinu v parlamente. Na Slovensku nebola sloboda slova ani prejavu, noviny slovenských politických strán boli cenzurované a vychádzali prakticky napoly biele. Český národ si na báze dvojtretinovej väčšiny všetko prisvojil pre seba a rozšíril propagandu po celom svete, že Slováci nejestvujú, že to je len jedna menej rozvinutá vetva českého národa. Keď sa táto teória nepodarila, lebo slovenský národ preukázal za šesť rokov trvania (1939–1945) samostatnej Slovenskej republiky nepopierateľný politický a ekonomický pokrok, česká národná socialistická strana na čele s bývalým prezidentom Benešom vypracovala memorandum, ako dosiahnuť genocídu slovenského národa. V duchu tohto memoranda sa stala politicko-justičná vražda, keď Beneš po druhej svetovej vojne, ešte nezvolený za prezidenta, dal popraviť slovenským parlamentom plnoprávne zvoleného prezidenta Slovenskej republiky.

tak pravil Herodotos

Vražda dr. Jozefa Tisu nebola prvou vraždou slovenského vodcu zo strany českých politikov. Hneď po skončení prvej svetovej vojny Masaryk s Benešom zorganizovali zostrelenie talianskeho lietadla 4. mája 1919 pri Kopčanoch, na ktorom sa vracal na rodné Slovensko slovenský národný hrdina, generál Milan Rastislav Štefánik. Mnoho ďalších ukrutností spáchala česká politika na slovenskom národe.

V Prahe jsme tiež išli trochu „do seba“ a opravili históriu. Na obrázku nieje grécky hrdina Bellerofón, zabíjajúci Chimairu (ostrov Mělos 5.stor.) ale Prajánošík.

Nemístný plurál a zbytečné obavy

JIRÍ LOEWY, Wuppertal

Dovolují si citovat z článku "Česká republika – samostatný stát" v Západu (today) číslo 4: "...Ze svých iluzí o Rusku jsme se dokonale vyléčili v roce 1968. **Pochopili jsme, že mohutný východní soused je se svým imperiálním apetitem stejným nebezpečím jako expanzionismus německý.**"

Táži se, jací **my** stojí za slůvkem **jsme**. V zájmu preciznosti by bylo žádoucí, aby autor, pan PhDr. Milan Švankmajer, CSc., ředitel Ústavu dějin střední a východní Evropy Československé akademie věd, vydával taková prohlášení vždy jen za svou osobu.

Znám totiž celou řadu lidí, kteří se ze svých iluzí o Rusku vyléčili podstatně dříve. Už v roce 1945, navzdory faktu, že ty iluze tehdy všemožně živila i nejvyšší autorita ve státě – pan prezident Beneš.

Kdo neprohlédl hned po válce, tomu to došlo po Vítězném únoru. Některým, pravda, až pod ruským komandem – v Jáchymově. (Byl jsem toho svědkem.)

A někomu to zřejmě trvalo ještě o něco déle – až do srpna 1968.

Zahraničně politická úvaha pana ředitele ostatně obsahuje ještě další sporné údaje. Spokojím se aspoň s jednou, nejkřiklavější: "...**Pokud se potvrdí, že Maastricht je narozené mrtvé dítě, bude to konec snah o evropskou integraci v její dnešní podobě. Definitivně tím skončí úvaha na téma, zda Německo bude evropské, či Evropa německá. V Evropě se v takovém případě zformují dvě mocenská a ekonomická centra – Evropské společenství a Německo.**"

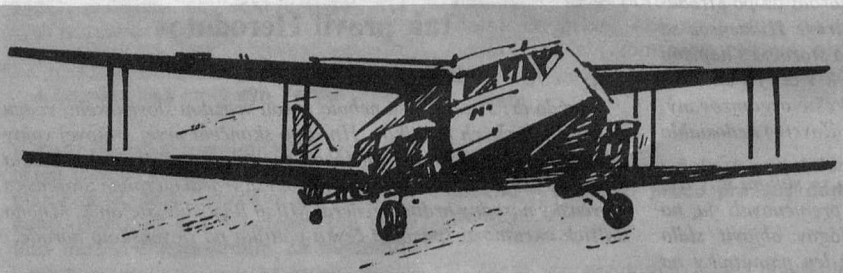
Sorry, už dlouho jsem nečetl větší nesmysl. Pohřbívání „mrtvé narozeného“ Maastrichtu mi připomíná známé de-

menti Marka Twaina: Zpráva o mém úmrtí je poněkud přehnaná. Dr. Švankmajer si o integrační procesy v západní Evropě opravdu nemusí dělat starosti – tam se na mezistátních hranicích nové „boudičky“ nebudují, nýbrž staré bourají.

A dvě centra – ES kontra SRN? Evropské společenství bez Německa je nemyslitelné. Nejen pro 26procentní podíl Německa na brutto společenském produktu ES, ale především proto, že Německo – a osvědčená německo-francouzská kooperace ve všech oblastech – tvoří pevný základ evropské integrace, její stabilní jádro. Autor zřejmě nemá nejmenší představu o tom, jak husté je předivo kooperačních vztahů zejména mezi Němci, Francouzi, Italy a Holanďany; sahá od stovek multinacionálních firem a desetitisíce podílů a účastí na firmách v druhé zemi až po společné francouzsko-německé vojenské jednotky. Tato síť vzájemností je provázána tak pevně, že ji už nikdy nebude možno rozplést ani rozetnout. Návrat k autarkním koncepcím není možný ani v rámci „velkého“ Německa – moderní industriální společnosti stojí a padají s principem nadnárodního partnerství.

Evropské společenství se jistě obejde bez Švýcarska a přežilo by snad, kdyby to muselo být, i bez účasti Británie. Bez Německa by se ale sesypalo jako domeček z karet během jediného týdne. Což by nepochybně vyvolalo největší ekonomický crash tohoto století, o politických důsledcích pro celý kontinent ani nemluvě.

Naštěstí ale takové nebezpečí hrozí opravdu jen v představách ředitele Ústavu dějin střední a východní Evropy.

Pilot

OTA ULČ, USA

UKÁZKA Z RUKOPISU NOVÉ KNIHY „NÁHLED DO ASIE, OCEÁNIE A K NAŠINCŮM PROTINOŽCŮM“

Nejeden český a slovenský exulant zavandroval i na Novou Guineu. Někteří se pustili do plantážnictví, jiní do kutání nerostů. Lékaři, veterináři, misionáři, inženýři. Měli tam dokonce svoji odbočku SVU – československé Společnosti věd a umění.

Odbočka už ale neexistuje. V posledním vydání Bibliographical Directory SVU není už ani jedna papuánsko-novoguinejská adresa. Poslední dobou, už po pádu totality, jsem se potkal s někdejším pamětníkem: nikoliv v džungli či někde na útesu, ale v Olomouci, exotické hanácké metropoli, kde jsem trávil pár měsíců. Přednášel jsem mezinárodní právo a uni-

verzita se mi revanšovala poskytnutím velikánského bydla po velicím sovětském generálovi.

V těchto prostorách jsem tedy zpovídal našince Václava Chadima, pražského rodáka, adresou v australské Canbeře. Chadim, ročník 1929, byl zapsán na letecké vojenské akademii v Hradci Králové, když se dostavil Vítězný únor. Některým kadetům se podařilo zmizet do zahraničí, jiné chytli, zabili, uvěznil, někteří přežili, byť s chatrným zdravím, ubožáckou penzí, zmařeným životem.

Chadimův život věru nezmařili. Statný muž mladistvého zjevu se rozpovídal o svých dvanácti letech na největším

a dosud nejméně probádaném ostrově světa. Tam žil se svou manželkou, Češkou, s níž též přijel do Olomouce.

„Goroka – tam jsme bydleli. Je to výš než Sněžka. Krásné počasí, věčné jaro. Večer pravidelně prší, ráno máte bláta až po kotníky, ale v deset hodin už je zas sucho. Je to oblast, kde se hodně pěstuje kafe. My jsme také měli plantáž.“

„Tím jste se ale neživil, že ano.“

„Lítal jsem s Territory Airlines – teď je to velká společnost TAL Air. Dvoumotorové staré křápy, dragony, cessny...“

„Jaké štreky jste létal? Dostal jste se také k Sepiku, do West Irianu, tam?“

„Ne. Já byl na trasách v highlands, malé airstripy, jako třeba Čimbu (psáno Chimbu, zajímavá oblast s hlavním městem jménem Kundiawa). Z Lae, což je dole na severním pobřeží, jak víte, jsem do hor dvakrát týdně vozil zmrzlé maso. Když jsme nemohli přistát, museli jsme se vrátit do Lae, jenže to už bylo na letišti zavřeno – maso se nám ovšem rychle rozmrazilo, rychle kazilo. A co si pak počít.“

„Jak jste mezi těmi kopci lítal? Klíčovali jste, jak jste se vyznali?“

„S tím byla řada problémů. Jednak ty malé aeroplány měly málo síly, špatně stoupaly. A to jsou pohorí vic než čtyři tisíce metrů vysoká. Snažili jsme se dostat pod mraky a mířit mezi průsmyky. Navigační vybavení jsme měli veškeré žádné. Navigovat jsme mohli jen podle vizuální orientace – podle kopců, podle stromů. Znali jsme každou trošku individuálně vypadající strom. Takže když byla

díra v mraku a viděl jsem takový strom, jen tak jsem mohl zjistit, kde jsem.“

„Vozili jste zboží i pasažéry?“

„Všechno. Bedny s konzervama, stavební materiál, vyřfofené domorodce. To když úředníci – district commissioner – jmenovali šéfy vesnic – jako náčelníky, první radní.“

„Měli kumbung – ty trumpety na penisu, když letěli?“

„No jistě. Ale byli též natřeni zkaženým smradlavým sádlem, takže jsme museli letět s hlavou vystrčenou z okýnka, abychom neomdleli. Také jsme vozili ty, co někoho zabili nebo sežrali. Spolu jel policajt, co pak provinilce předal do kalabusu (vězení). Též nemocné do nemocnice.“

„Měl jste někdy close call (doslova „velmi blízké zavolání“ ve smyslu „na kahánku, o fous“)?“

„Velmi často. Ne že bych se ztratil, ale třeba letím údolím, a to zcela v mracích – čili takový trojúhelník. Tak jsem letěl a doufal, že se z toho na druhém konci dostanu. A když to na druhém konci bylo zavřené, najednou stěna přede mnou, musel jsem se na poslední okamžik otočit a letět zpátky. Tedy letět do mraků a doufat, že tam bude díra, a dostat se zpět k moři a začít znova.“

„Byl jste někdy v situaci, kdy jste musel nouzově přistát? Na neexistujícím letišti?“

„Například jsem letěl v mracích, dostal se dírou do údolí do Arony, přidal plyn, přetřhlo se mi táhlo mezi pákou a ovládním jednoho motoru a na jeden motor to ten naložený aeroplán neutáhl. Pomalinku ztrácel vejšku. Tam jsem musel přistát na stráni, a to z kopce.“

„Goroka – jak daleko odtamtud vedla slušná silnice?“

„To nevedla. Cesty tam byly jen prašné a pak blátivé, když přšelo, což bylo denně, jak už jsem řekl. Na to navozili kamení – velké, malé. Představuji si, že asi tak se udržovaly silnice ve středověku.“

„Jídlo, potrava, proviant – co se tam k vám muselo dovážet?“

co se v Hradci naučíš, na Nové Guineji jako když najdeš

„Všechno s výjimkou zeleniny. Salát, zelí, kukuřice, burské oříšky, to tam rostlo samo od sebe. Kaukau – sladké brambory se vykopal, nať strčila do země a za tři měsíce už vyrostly další brambory. To se pak hodně vyváželo z hor k pobřeží.“

„Jistě jste měli nějaké služebnictvo – z jakého kmene?“

„Měli jsme lokální domorodce, z Goroky a okolí,“ informovala paní Chadimová. „Pokud byli hodně mladí, byli též bystří a dobře se naučili pracovat. To byste nevěřil, jaká mezi nimi byla hierarchie. Nejvyšší šarže byl kukboj (cook boy – kuchař). Ten jen vařil. Prach by

neutřel, to by bylo pod jeho důstojnost. Pod ním byl ten, co uklízel. Pod ním byl vošboj (wash boy – pánská pradlena), který pral, žehlil a zase nedělal nic jiného. Potom byli garden boys.“

„Kolik jste jich měli – asi půl tuctu?“

„Asi tak. Cook boy – jmenoval se Pudali – se naučil dělat knedlíky, vepřovou, palačinky, a mohli jsme se na něj spolehnout.“

„Mluvili jste v pidgin – wanpela palačinky bilong mi?“

„Samozřejmě. Pak jednoho dne ale přišel posel z jeho vesnice že „papa bilong jú hí dáj finis“ – že mu umřel tatínek. Pudali zrovna krájel knedlíky. V tom okamžiku pustil nůž a odešel. Přišel zpátky za tři měsíce a byl totálně neschopnej. Všechno, co se u nás naučil, tak zapomněl. A už se to v životě nenaučil. Když k nám původně přišel, bylo mu čtrnáct, když se vrátil, bylo mu sedmáct.“

„Zřejmě už přestárlý na nějakou věku.“

„V Goroce jsme samozřejmě neměli vodní potrubí. To se brala voda z tanku (nikoliv ve smyslu růžového tanku, ale nádrže) ze střechy. Ve strouhách byla voda, co tekla z kopců. V mokré sezóně to bylo vesměs bláto, ale v suché sezóně voda byla docela přijatelná – ne na pití, ale na zalévání zahrady, na praní prádla. Říkám wash boyovi, aby vypral prádlo. Měli jsme měděný kotek, pod ním se topilo. Nemohu na nic spoléhat, kontroluji ho, aby nalil vodu z tanku. Tedy to udělal, ale jen co jsem se otočila, na to pak nalil tu blátivou vodu. Tudiž ji pak musel vylít. Na dně zůstala usazená vrstva bláta. A já mu nebyla schopna vysvětlit, že když teď by na to nalil čistou vodu, že ta se s blátem smíchá.“

„Povím vám pěknou skazku,“ vmísil se manžel. „Škoda, že jsem tehdy zmeškal příležitost to vyfotografovat. Poněvadž v Goroce hodně přší a letiště bylo na svahu, tak jsme dělali strouhu – jako kostra z herinka (herringbone pattern). Ta se pak vyplní kamením. Na to jsme měli spoustu domorodců. Dostali kolečka, radvance. Jenže oni s tím nebyli schopni zacházet – nedovedli s tím jít rovně, neschopni jít správným směrem a neschopni ten problém pochopit. Předtím v životě nikdy žádné kolečko neviděli. Vyřešili to tak, že usekli klacky – mladé stromky, na to kolečko naložili a nosili to. Čtyři chlapi jeden radvanec.“

„Pak se máme divit, že tam nemají žádné inženýry elektrotechniky...“

„Benzín se do letadel čerpal ze sudů, každý na čtyřicet čtyři galonů. DC-3 to přivezly na letiště, kde mohly přistát, a my to tam tankovali – ručně, ovšem. Trychtýř na křídlo a někdo musel pumpovat. Ale napřed někdo musel dostat barel z letiště k letadlu. To zas vznikla obrovská potíž. Když se to domorodci pokusili kutálet, nešlo jim to správným směrem, uhnulo jim to z cesty. Zkrátka rolovat něco bylo nad jejich schopnosti. Tedy to vzdali, barel raději zvedli a nesli. To bylo pro ně jednodušší.“

„A teď chtějí spěchat do jednadvacátého století.“

„Ale ty jejich děti se vyvíjejí rychleji

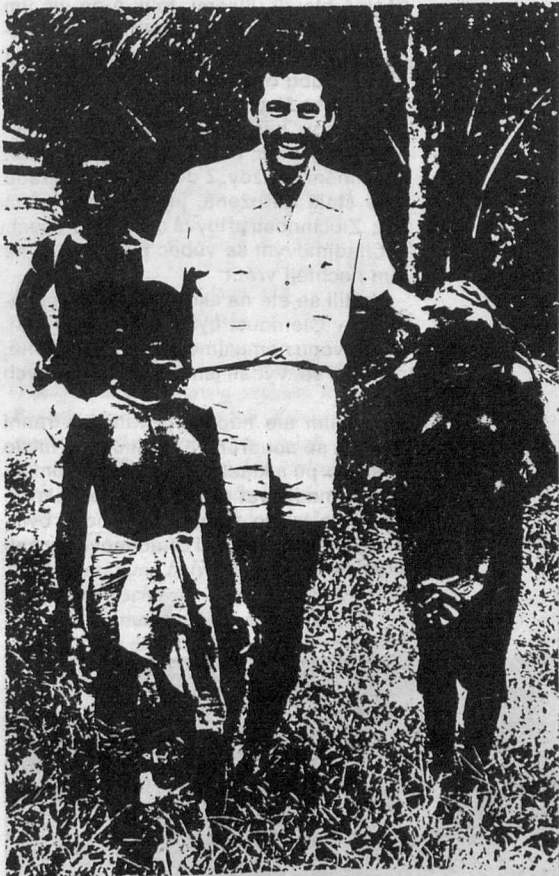
než bílé děti. Jenže tuhle schopnost vývojovou ztratit tak v osmi letech.“

„Můžete mi dát příklad?“

„Bouda na letišti, v ní seděl úředník, nic nedělal, jen četl noviny, kouřil a špačky vyhazoval z okna. Venku seděla holčička – asi tak dvouletá. Když špaček vyletěl, zručně ho chytila, vykouřila a čekala na další. Den co den – celý den. Čoudila. Děti mají hodně odpovědnosti, starší se starají – a to velmi dobře starají – o ty mladší. Tak jako tomu bývalo na našich vesnicích. Mámy jdou na pole, muži vezmou pár šípů, jdou lovit a rokuji o politice.“

„Všechny práce zastanou ženy, že ano.“

„Samozřejmě. Muži chodí se šípem.“

Celý den běhají za jedním vrbcem, než ho uloví. Tam není zvěř jako v Africe. Jsou tam tree kangaroos, klokánci, co běhají po stromech, pak také divoká prasata – jsou vlastně polodivoká. Běhají volně, ale někomu patří, mají je označené. Birds of paradise – peří, to si schovávají, má pro ně cenu asi jako pro nás brilliant. To pak mají na sing sing.“

„Byli jste někdy na sing singu?“

„Jo jo. V Mount Hagenu, taky u nás v Goroce. Stavěli jsme letiště na hřbetu hory. Místo se zplanýrovalo a zorganizoval se sing sing. Dodali jsme konzervy, pozvali domorodce, ti tam zpívali, tancovali a terén perfektně udusali, jako by to udělal parní válec. Sing sing trvá pár dní, jak víte. Když začne, tak to zabíjí třeba dvě stě prasat, upečou a navěsí na

stromy a do toho praží slunce. Skáčou, tancují a žerou. A za tři dni třeba padesát umře na botulismus."

„Co pijí?"

„Teď si kupují pivo – to před samostatností nesměli. Dát tehdy domorodci napít bylo trestné. Oni alkohol nesnáší – tak jako Abos v Austrálii. Teda alkohol kradli. Třeba pánovi whiskey a dolávali to tekutinou podobné barvy," vysvětlil pan Chadim, aniž musel něco povídat o moči či dokonce o chcankách.

Uzavřeli jsme neveselými úvahami o vývoji v zemi, v mnohém ještě s mentalitou ba i realitou doby kamenné a s ambicemi po existenci v novověku. Divoši vyběhnou z houští do města dvacátého století, octnou se ve vakuu, bez záchytného bodu a hodnotové orientace. Bezúčelně bloudí ulicemi, tolik a ne víc jim nezávislost dovedla nadělit. S nepochopením, závistí a pak i nenávistí nahlízejí přes hradbu do jiného světa, jehož obyvatelům se život rovněž změnil. Někdejší bezpečnou harmonii vystřídal permanentní nejistota, riziko přepadu, loupeže, znásilnění, vraždy. Z domu – mého hradu – se stala ohrožená, jakkoliv opevněná tvrz. Zločinnosti přibývá o stovky procent.

Chadimovým se vůbec nedivím, že se tam nechtějí vrátit.

Vrátili se ale na skok do Československa a v Olomouci byl zrovna První máj. Do průvodu nemusíme ba ani nemůžeme, nekonal se. Vydali jsme se do ulic plných veselí.

Veselím ale nepřekypovala postranní budova se soudruhy a třeštičkami místo hvězd, srpů a kladiv v klopách. Shromáždili se meditovat o dobách krásné kruté totality a jak to zařídít, aby znovu byla. Že by pak další mnozí Chadimové prchali pryč do světa.

Pan Jiří Svoboda je nejen úspěšným spisovatelem (Autostopem kolem světa), ale i výborným prodejcem svého díla i Západu today. Najdete ho denně na Václavském náměstí v Praze pod Alfou.

Snímek Aleny NOSKOVÉ

Row over Allied pub deal

by Andrew Sangster
A PUB-SWAP deal, which would see Government attempts to introduce competition into the brewing industry, has been signed between Allied Breweries and Brent Walker. This is despite a warning by the Office of Fair Trading that the pubs will still be counted as part of Allied's tied estate. The OFT has given the go-ahead to the swap. But it has told Allied that the leased pubs would not count as part of the 2,300 pubs they have to free from the tie before November 1992 under the Beer Orders. The regulatory body was mainly concerned with a seven-year deal for Allied to supply beer to Brent Walker's Pubmaster chain.

What's BREWING

NEWSPAPER OF THE CAMPAIGN FOR REAL ALE MARCH 1992

AGM '92
Inside:
8-page pull out with all the motions, report and candidates for election

EXCLUSIVE: Budweiser seeks stake in Czech rival

US GIANT IN BUDVAR BID

by Roger Protz
THE world's biggest brewer, Anheuser-Busch of the United States – producer of the international

'Stay free'

Braňte české pivo!

STANISLAV REINIŠ, Praha

hlásal nápis na zdi sálu v Klubu novinářů, kam jsem se s Karlem Helmičem dostavil na tiskovou konferenci. Protože jsem samozřejmě přišel pozdě, byla tiskovka již v plném proudu. Řečníci se střídali v bystrém rytmu a bleděfialoví reprezentanti Strany přátel piva hřimali plamenná slova o cti českého národa, která podle nich tkví v pivu. Pak oficiální program skončil, byl rozdána pepřná guláš, na podium nastoupila dechovka a začala svůj program hitem. Přes dvě vesnice jsem hodil za tebou ...

Nevím, jestli tiskové konference v Klubu novinářů mají vždy takový průběh. Ta poslední, na které jsem byl asi před rokem, plynula klidně, líně a pomalu.

V podstatě šlo o to, že Angličan Ian Dobson přišel varovat české publikum před spojením Budvaru s firmou Anheuser – Busch. Jako důkaz rozdal po stolech bezpočet lahví Budvaru, a ještě více plechovek amerického Budweiseru. Dlužno objektivně dodat, že Budweiser vedle Budvaru chutnal jako tělní tekutina, vytékající z těl pivařů po čtvrtém pivě. Pan Dobson je zástupcem britské organizace CAMRA, což je akronym Hnutí za skutečné pivo (Campaign for Real Ale). Za účast v tomto boji dostal kříž Řádu britského impéria. Když na to byl v diskusi dotázán, řekl, že když mu Její Veličenstvo předávalo řád, dotázalo se jej, jaký vztah má k brit-

skému pivovarnictví. On jí krátce nastínil, co a jak, načež královna pravila „How nice“ a přistoupila k dalšímu vyznamenávání.

Ve svém projevu Ian Dobson pravil: „Historie a tradice mohou být prodány jen jednou, a pak už to nejsou historie a tradice vaše. Osobně bych dal přednost nezávislosti.“

Takže jediné srovnání, které mne napadá, je prodej Manhattanu za dyky, korálky a ohnivou vodu.

za pivo
a za vlast!

Na základě srovnávací studie dvou piv, kterou příslušní novináři na místě vykonali, varoval pan Dobson, že spojení obou firem bude mít za následek pokles kvality Budvaru, a prohlásil, že Budweiser se vyrábí zčásti z rýže, a z toho plyne rozdíl v kvalitě. O tom přítomní novináři, vesměs znalci zlatého moku, začali pochybovat, protože každý Čech má hluboké znalosti toho, co pije.

Podle prohlášení Martina Kocourka, poradce Václava Klause, firma Anheuser-Busch zatím nepožádala o registraci značky Budweiser a tím o možnost prodeje Budweiseru na českém trhu. Zdůraznil, že česká vláda udělá vše pro to, aby postavení Budvaru v Evropě bylo aspoň zachováno.

SLAVNÍ REEMIGRANTI A JEDEN MÍSTNÍ

Ze Švédska se v roce 1989 vrátila romská rodina, jejichž čtrnáctiletý syn, zvaný populárně Švéd, je králem kapesních zlodějů ve městech České republiky. Kapesní krádeže mají z 95 % na svědomí olaští Romové, kteří jako jediní se prohlašují za správné Cikány. Jeho rajón zahrnuje celou Českou republiku. V městech, která navštívil, se okamžitě dává dohromady s romskými dětmi, které učí krást a pak jim kořist rozdělují.

Další reemigrant, dr. Jiří Kotas, se rozhodl opět kandidovat na místo prezidenta České republiky. Vyzval dokonce Václava Havla k televizní diskusi. Nakonec však mu zřejmě někdo poradil, aby kandidaturu vzdal. Abychom byli spravedliví, dalším kandidátem na úřad prezidenta České republiky byl Miroslav Sládek. Vůle k moci zřejmě u některých osob dominuje nad realistickým oceněním vlastních schopností.

-i8-

Sluneční odpoledne

JAN BENEŠ, USA

Od polovičky ledna kiksál plán a dělali jsme všechny neděle, mráz nemráz a svátky nesvátky, celý únor, březen i duben, a bylo by to trvalo asi i nadále, protože civilní mistři dostávali za neděli stovku příplatek a dovedli nás kvůli ní honit jak financ kozu. Naštěstí se pak naráz zlepšilo počasí, a to už jim byla i ta stovka málo. A tak jsme taky konečně měli jednu neděli pro sebe.

Svítilo sluníčko, baráky měly zotvíraná okna, dokonce i bachaři jako by byli nějak líní a ospalí, a na hromadě panelů uprostřed apelplatzu, které tam složili před dvěma lety, když se měl dvůr dláždít, se válelo na kupě nejmiň pět stovek muklíků a vyhřívalo si kosti.

Seděli jsme na schůdkách před barákem, jenom tak, v bačkorách, kalhotech a košilích; Holandan Raffaello dokonce jenom v trenýrkách a ještě k tomu civilních. Jenže ten si to mohl dovolit, protože když nechtěl, tak se s ním nikdo, s výjimkou starého Zweiga, na celým lágru nedomluvil. Natahoval ruku ke slunci, mhouřil oči a řekl:

„Pěkná slunce!“

Zakývali jsme hlavami. Bylo to opravdu pěkná slunce. Vyzul jsem se z bačkor a položil nohy na ně. Na kůži mi stály droboučké kapky potu, které na slunci ihned mizely. Měl jsem vlastně z gumáků na šachtě docela pěkně zrasovaný nohy. Jenže to nebylo to nejhorší, co mě v životě potkalo, a neznepokojoval jsem se tím. Rozbalil jsem si noviny, ale nechtělo se mi číst. Byl bych se tím vyrušoval z nálady, kterou do člověka lilo slunce a vědomí, že je jaro.

„U nás takhle porřád,“ pokračoval Raffaello. „Takhle modrý nebe a všechno. Morže.“

Neřikali jsme nic. Raff to taky nečekal. Pak se narovnal Gandy, složil si pod záda mundurovou bundu, aby se mu leželo pohodlněji, a povídá (rád říkával lidem věci, které je štvaly):

„A stejně se to neudrží. Když není ráno mlha, tak do večera tutově leje!“

„Hele, kdyby nás pustili, tak může třeba lejt, ne?“ zeptal jsem se.

Ale Gandy jen zavrtěl hlavou:

„Lejt? To jsou nápady. Vypadnout do deště. Já bych nešel! Leda že by mi vnitřáci přistavili auták!“ Znovu maličko zavrtěl hlavou a nasadil hlubší, vážný tón:

„Vždyť by to bylo vo nastydnutí. Kdepak. Mrtvý!“ Strčil loktem do Petra sedícího za ním: „Ty bys šel, kdyby přšelo?“ Než se Petr ozval, bylo chvíli ticho, takže bylo slyšet, jak si Raffaello natahoval a pouštěl na břicho gumu od svezích civilních trenýrek.

„Domů?“ zamyslel se Petr. Sebrali ho v Praze na Prvního máje při nějaký tý obvyklý patálii. Byl na návštěvě u příbuzných a vlezl do tramvaje, jejíž číslo mu napsali na papírek – jenže v opačném směru. Měl dojet na nádraží a dojel do kriminálu.

„Může se to udržet,“ řekl starý Zweig, zul

se a taky si položil nohy na bačkory. Měl nohy jako staré ptačí pařáty, pokroucené, zničené od bot, a s tlustými drápotivými nehty ve všech barvách. „V květnu je stálejší počasí.“

Taky Gandy se teď zul, ačkoli měl jen trepky z kusu gumového pásu:

„To se jim zas vydaří První máj.“

Honza Fiala se vzadu zašklebil:

„Ty nevíš, že je svatej Petr ve straně?“

Viděli jsme, jak se muklové na panelech zahýbali, někteří si honem začali navlékat kabáty a nasazovat čepice, a pak ze stínu za barákem vedle nás vyšel bachař Kebule. Zweig, který zrovna něco říkal, utmul prostřed věty; a když jsme se vedle něho postavili na bačkorách do pozoru, tak se honem obouval a postavil se taky.

povídka bachařská

Kebule počkal, až byl Zweig hotov, a uvážlivě kývl hlavou: „No?“ Jednu ruku měl v kapse kalhot a hrál si s přirozením. Co jsme ho znali, měl vždycky jednu ruku v kapse a dělal to. Se zájmem jsme ho pozorovali. „Nechtěli byste se pořádně ustrojít?“ Zálibně si prohlížel naše opalovací negligé.

Stáli jsme a mlčeli. Stát a mlčet je nejlepsi.

„No tak?“

„Je sluníčko, pane veliteli,“ ozval se Honza. Kebule pokrčil rameny. Boule jeho ruky pod látkou kalhot se zvedla a klesla:

„Sluníčko – sluníčko, vy mě serete, chlapi. A já? Já jsem taky v uniformě...“ Měl pravdu. Doopravdy byl v uniformě.

Věděli jsme, že je to dobrý. Jak si bachaři začali stěžovat na osud, tak se s nima obyčejně dalo vydržet. I s těma, se kterejma se teda normálně moc vydržet nedalo. Kebule byl ukázkovej případ tohohle uniformovaného typu člověka.

„Tak sedte na baráku, když je vám teplo. Tady není žádný rekreační středisko. Na rekreaci se jezdí do Karlovejch Varů. Sem se jezdí za trest, rozumíte? No; vy!“ Ukázal na Raffaella, který se pomalu vytrácel do chodby.

„To je ten Holandan, pane veliteli,“ řekl jsem, ale hned jsem věděl, že to byla chyba. Mluvit se nemá. Kebule se tím jen dostával do ráže.

„Kdyby to byl třeba Číňan... tady platí táborový řád!“

Někdo v partě na panelech zařval:

„Kebuláku, přidej! Dej mu pořádně za uši!“ Kebule dělal, že neslyší, ale ruka v kapse kalhot se přestala pohybovat. Pak zvedl volnou ruku:

„Voblikněte se, ale honem!“

Začali jsme se obouvat.

„Jsme jen tady u baráku, pane veliteli,“ řekl co možná zkroutěně Honza. „Na schodech.“ Kebule se nad tím zamyslel, to zařvání od panelů ho od nás našťestí dost odpoutalo, a pak potřásl hlavou:

„Už jsem řek! A žádný řeči!“ A potom jakoby na omluvu: „Co kdyby vás viděl pan náčelník.“

Samozřejmě a jako vždycky. Já nic já muzikant. Celý tenhle lágr byla pyramida a život vůbec byl pyramida.

Pohyb v uzavřeném prostoru a bez směru kamkoli. Na určitý počet chlapů policajti. Na určitý počet policajtů nadpolicajti. A na určitý počet nadpolicajtů ten, kdo je nad nadpolicajty.

„Je neděle,“ zaburáceli jsme sborem. V neděli náčelník nechodil.

„Už jsem řek – žádný řeči!“ vykřikl Kebule. Otočil se a odcházel. „Nebudu se tady s váma dohadovat!“ Udělal dalších pár kroků a znovu se otočil a znovu zařval: „Nejsem tady pro vaši srandu!“ Pak se obrátil k muklům na panelech:

„A vy tam taky! Nebo zavolám velitele směny!“

„Běž si vzít aspoň košili a kalhoty,“ řekl Gandy a ukázal hlavou směrem k baráku. Pomalu jsme si zase sedali. Zweig se znovu zouval. Raffaello zmizel a slyšeli jsme ho, jak odchází po skřipavých a stokrát drhnutých palubkách až dozadu k naší cimře.

Panely na dvoře byly naházeny všelijak přes sebe, jak s nima zrovna autojeřáb fleknul, takže mezi nima byly celé pokojíčky, kde se mohl člověk schovat. Jak je Kebule obcházel, šedomodrá masa muklů v kopřivových kabátech se na nich zvedala, obnažovala hlavy a zase si sedala.

Byla to opravdu pohoda. V oknech na sluníčku vlály vyprané onuce a kapesníky a u železnáků před kuchyní se dva muklové pokoušeli vymýt z ešusů stearinový omastek po blbounech, co byly k obědu.

Pak se k nám po palubkách nazpátek přivrzal Raffaello, v kalhotech bez kapes, stažených v pase sustrátem, a v modré fanelce bez límečku, kterou si nějak zachoval až do dneška. Fasovali jsme je někdy na podzim. „Už je pryč?“

Byl pryč. Bylo jen pěkně, hřející a uspávající, rozkošné a pomilování hodné sluníčko.

„Pane Zweig,“ povídá Gandy, „vyprávějte něco!“

Zweig se protáhl a zabručel něco o tom, že chce mít pokoj, a že mu všichni, Gandy pak zvláště, vlastně docela dobře můžeme vlézt na záda. Ale těšilo ho to. Moc rád si zakecal. Taky měl skoro vždycky co, a ačkoliv jsme většinu jeho životních historek už znali, vždycky jsme byli ochotný vyslechnout si je ještě jednou. Byly to opravdu moc dobrý historky. Mnohem lepší než všechny, co kdy ktorej z nás v životě slyšel nebo zažil. I když jsme měli na cimře kluka, ktorej v patnácti letech zabil a přerážnul svou vlastní desátiletou tetičku.

„Třeba vo těch holkách ve Švédsku,“ řekl Honza, ale Petr ho hned umravnil: „Ty až si jednou práskneš, tak to bude prvně!“

Honza rád poslouchal o tom, jak se souloží ve Švédsku, Dánsku nebo Itálii. Zweig souložil po celým světě (aspoň my mu to věřili). Dokonce i v Japonsku a v Americe. Jenom na tomhle lágru nic. Na to tu byla jen jedna ženská, esenbácká doktorka, a ta byla ještě ke všemu perverzní. Šestkrát do měsíce nám hledala filčky a prohlížela zadky, jestli jsme si je náhodou vzájemně nenatrhli. Gandy jí jednou při prohlídce řekl, že by s ní chtěl prožít víc než jen letmou chvíli, a dostal za to deset dní díry a v bunkru pak od bachařů navrch ještě černý pod očima.

Zweig dvakrát nebo třikrát horlivě zakýval hlavou, jako kdyby čemusi zuřivě přitakával: „Jo jo, tak tak. Tohle počasí, a ještě si vykládat o ženskejch. To by to dopadlo, to by tak bylo něco pro vás, holobrádci.“

Ale pravda byla, že se vlastně nikdy nedalo mluvit o něčem jiném než právě o ženských nebo o tom, jak a kdo, kdy a kde ohromně dobře obědval či večeřel. Kdyby se podle těchhle lágrovejch historek dalo soudit, tak naprosto převážná většina ženských na světě byly samý Lollobrigidy a Elisabeth Taylorovy (ačkoliv teda samozřejmě, každé má SVOU Lollobrigidu), ale hlavně, všechny tyhle ženský, jak někde poikaly Gandyho, Petra, Honzu neb mě, tak nás hned vlekly zmermocnit někam pod schody, poněvadž nás prostě šíleně milovaly, a když nás neměly, tak si zoufalstvím trhaly podprsenky a zahazovaly občanský průkazy. Byly to prostě lágrovy historky a všichni věděli, že jsou to jen lágrovy historky. Starý Zweig nikdy lágrovy historky neměl.

Teď jen zabručel:

„Mně se nechce nic vykládat, ... ne dneska!“ „Ale pane Zweig,“ povídám, protože jsem věděl, že se nechá rád prosit. „Když je tak hezky.“

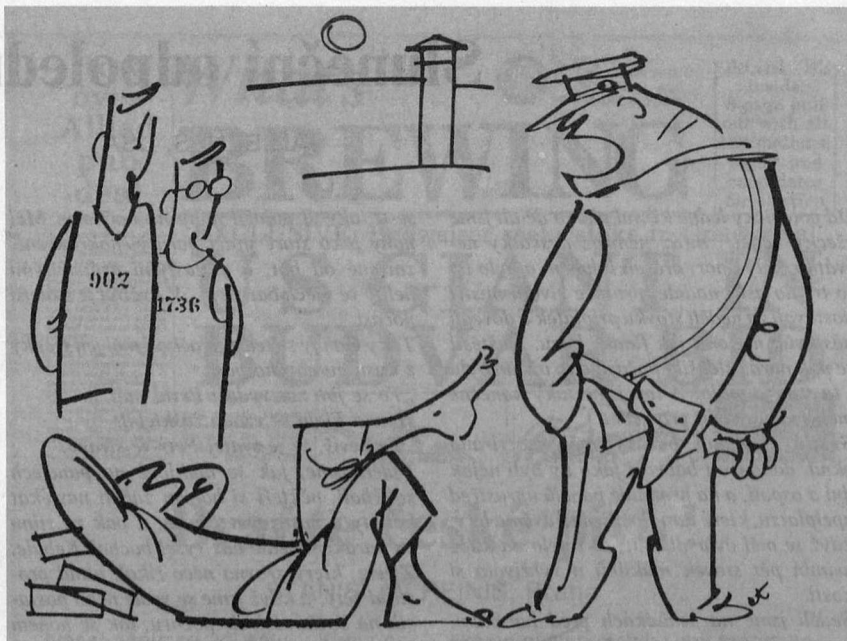
*

V té chvíli vyšli do brány Cvikýř, Velká Prdel a Kebule, který měl zas (nebo ještě pořád) jednu ruku v kapse. V druhé držel na řemeni psa. Šli energicky. Velká Prdel a Cvikýř kouřili. Hned nato se rozkašlal táborový rozhlas:

„Hlášení velitele směny: Upozorňuji všechny odsouzené, že doba vycházek je až od šestácti nula, nula! Opakuji: Hlášení velitele směny: Upozorňuji všechny odsouzené, že doba vycházek je až od šestnácti nula nula! Konec hlášení!“

„Vy kurvy,“ recitoval Gandy. „Vy svinský KURVY, ani na sluníčku nás nenecháte.“ Nikdo nic neříkal, protože to nebyla žádná novinka, takhle to bylo každý rok, pravidelně, každou neděli nebo i každý den, když svítilo sluníčko a my měli čas si na něj vylézt. Bachaři došli až k panelům, něco říkali, pes štěkal a šedohnědá masa muklů se pomalu začala rozpadat na baráky. Za chvíli mělo dojít na nás.

Velká PRDEL hulákal, ale slovům jsme nerozuměli. Ani jsme jim vlastně rozumět nemuseli, kolem nás a přes nás začali do baráku chodit lidi. Vstávali jsme.

Kresba CTIRADA SMOLÍKA, Ottawa

Zweig se protáhnul a povídá.

„Tak pojďte, mládeži. Budu vám vyprávět o tom, jak budeme převychovávat zlé soudruhy. Zaručená metoda.“

Honza soptil, někdo z těch, kdo se cpali dovnitř, mu odkopl bačkoru zrovna ve chvíli, kdy se obouval, a teď musel skákat po jedné noze a hledat ji lidem pod nohama:

„Všecko to pověsit.“

Gandy byl už obutý.

„Pověsit? To nic není. Řezat a solit, kamaráde.“ Pohyboval rukou odshora dolů, neexistujícím nožem po neexistujícím těle, a prsty levačky nad neexistující ranou solil neexistující soli. „Řezat a solit, kamaráde. Řezat a solit!“

„Hovno, chlapečkové, hovno pravím vám,“ povídá Zweig. „Když si nedovedete vymyslet nic nového, tak držte sosáky!“ – Křivé a žluté drápy zmizely v bačkorách. Vnořili jsme se do slepé tmy v chodbě a palubky pod námi začaly skřípat, zrovna ve chvíli, kdy Cvikýř venku zaječel:

„Tak padám, padám! Co tady bude?“

Anonymní hlas z davu mu odpověděl:

„Hovno, vole.“

Ještě jsme slyšeli bachařovo zuřivé:

„Kdo to řek, kdo to řek, přiznejte se, zbabělče!“ a zalezli jsme na cimru. Poloslepi ze světla venku jsme se rozlezli po postelích. Zweig nás se svým vyprávěním, popravdě řečeno, teď moc nezajímalo, ale on si to nedal vzít, když už jednou začal. Ubalil si cigaretu a přisedl k nám do uličky:

„Tak hele, až to PRASKNE, půjdou soudruzi do jednoho velikánského lágru...“

(S tím, že to praskne, jsme samozřejmě počítali. Nikdo sice moc přesně nevěděl kde, kdy a hlavně CO, ale počítali jsme s tím, že jednou NĚCO přijde.)

„Pane Zweig, v Rusku už to mají čtyřicet roků,“ skočil mu do řeči Gandy.

„Šestačtyřicet,“ upřesňuje Zweig. „Až to praskne, půjdou soudruzi do jednoho velikého lágru...“

„Všichni?“ zeptal se někdo v koutě. „Já jsem v lágru už teď!“

„Takový obyčejný a podprůměrný zloději, jako ty, no ne,“ mávnul rukou Zweig. „Ty budeš trpět za své zlodějský přesvědčení v každém režimu.“

Honza si vzpomněl, jak jsme museli loni po šichtě na řepu:

„Zapřáhneš je do kombajnu a budem honit po poli!“

Zweig se nedal vyrušit:

„Ten lágr bude na nějakým prima místě. Třeba v Poděbradech.“

„A tam...“ vletěl mu do toho znova Honza, ale někdo ho zakřiknul, aby nerušil – a mlčel.

„Budou tam mít všecko, co si člověk může pro své pohodlí vymyslet...“

„Všecko?“

Starý zvedl důstojné oči a řekl:

„Samozřejmě, všecko.“

„I ženský?“

Zweig se zamyslel. Pak zavrtěl hlavou:

„Ne, ženský ne. To by byla nadstavba nadstavby. Ale jináč všecko. Žádnou pracovní povinnost. Ložničky po jednom. Koupelna. Komfort. Fajnovou lázeňskou kuchyň. Žádný fazole a kroupy, ale jak v Pupu nebo u Šroubka.“

Pak udělal dramatickou pauzu a líčil nám všelijaký jídla. Bažanty, telecí v aspiku, lososy. Šunky, gorgonzoly, salámy, které jsme nikdy nejedli, nevěděli a třeba o nich ani neslyšeli. Pár si jich asi taky vymyslel, jako některý ty ženský, co o nich vykládal. Nebralo to konce. Předkládal nám k posouzení průměrný nedělní menu v tom převychovném lágru v Poděbradech, až najednou Gandy začal mlátit pěsti do stolu:

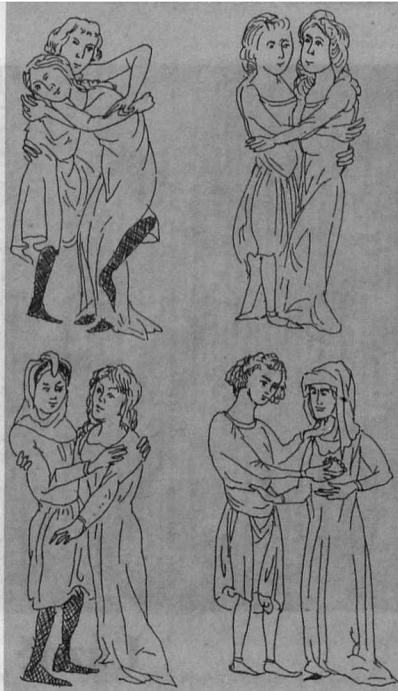
„Ale to nebude žádná trest! Karamelový dorty s citrónovou glazúrou. Glazúra, takhle na prdel...“

Zweig se zamračil a rozhodil jakoby v zoufalství rukama: „Sakra, s váma se nedá dělat žádná převrata. Člověče, máš rozum? Copak si tu chceš nadělat mučedníky? Máme jich málo? Aby pak mezi lidma vyprávěli, jak vznešeně a uvědoměle trpěli? Já ti něco povím, potírej si je, jak chceš. Já udělám tohle!“ A sáhnul si do kapsy pro tabák.

to blbý, ale pak na tebe nebudou moct. To nemůžu! Zvolal úplně vysílený Jarka. Ovšem, svíto mi, k čemu by pak bylo (tenkrát asi) čtrnáct let valení balvanu. Nojo, to ne, řekl jsem. Co mi můžou udělat? Těžká odpověď. Asi nic horšího, než že to řeknou manželce, a tamto druhý asi taky. Určitě to vědí, schovávali si to pro strejčka Příhodu, strejček se dostavil. Jarka zbledl, žlutými prsty (notorický kuřák: cigaretama páchl na dva metry. Přesto po něm jely, ačkoliv jeho polibky musely mít chuť vody vypité z kavárenského popelníku) zatřepal hořící cigaretou, až mu z nich vypadla, pak projevil klasický pragmatismus: Sou dvě možnosti. Buď neudělej nic, já mám dojem, že tohle zkoušej na moc lidí, a kdo se posere, ten do toho spadne. Nebo to manželce řeknou – sebraná cigareta se znova rozklepala – a to bude teda průser – cigareta se roztřepala k nezvládnutí (nikdy jsem nepochopil, proč ten strach z manželky: byla to milá, hezká nemoc-

niční sestra. Řekl bych, že ani ne moc velká svěřice. Jediné vysvětlení je, že ji miloval, proto nechtěl způsobit bolest, ale při jeho výkonnosti je to vysvětlení přitažené za vlasy. Jenže je nějaké jiné vysvětlení?). Taky sem uvažoval, že bych jim to podepsal, a dával jim pak falešný hlášky: vo dobrejch lidoch dobrý, vo partajních svinich svinský. Ale to by asi prasklo, a manželce by to stejně – znovu mu vypadla, už jen špaček, zapálil si novou. Hned se roztřepala, vložil ji do cukajících se úst, vypadla mu na zem, ještě že jsme neměli koberec. To bych ti taky neradil, řekl jsem. Asi uděláš vo pravdu nejlíp, dyž se na ně vyflákneš. Pořád máš možnost, že se voni vyfláknou na tebe.

Což udělali. Asi tak za rok stejně pomínila jejich moc, nebo spíš: měli jiné starosti, asi tak na rok, a Jarka potom i s manželkou vypadl do Švédska. Pokud vím, jeho pila se i v té zemi pil zdatně roztočila.

Kresba Michala REINIŠE

ATENTÁT NA JIŘÍHO SVOBODU

Neobávejte se, nejde o našeho přítele Jiřího Svobodu, který na Václavském náměstí prodává svoje knihy a Západ Today. Je to jiný Svoboda, poslanec a předseda KSČM.

Byl napaden v sobotu 5. prosince krátce po dvacáté hodině ve svém bydlíšti v Praze 3. Pachatel, který měl na obličej karnevalovou škrabošku značky „Veselý tanečník“, se na něj vrhl u branky domu a dvakrát jej bodl do hrudníku. Osmnáctiletou dceru útočník zranil na levém boku, když se snažila otci pomoci. Pak přiběhla manželka s lahví vody, kterou rozbila o hlavu pachatele, a on utekl. Uvedenou masku vyráběla před několika lety některá výrobní družstva.

Jiří Svoboda byl ihned operován ve Fakultní nemocnici v Praze 10 a jeho stav se zlepšil do 12. prosince natolik, že mohl být převeden do normálního nemocničního pokoje. Během hospitalizace byl přísně střežen příslušníky federálního policejního sboru. Na vánoce byl propuštěn domů a v novinách Blesk hrdě s pyšným výrazem ve tváři ukazoval zjizvené břicho.

Místopředseda KSČM Grebeniček okamžitě s určitostí věděl a novinám prohlásil, že ozbrojené přepadení mohlo souviset jedně s extrémně pravicovými kruhy. Podle Grebeničkova prohlášení nebyl pachatelem muž v masce, ale „duch doby“, který vyvolal protikomunistickou atmosféru.

Policejní odborníci se klonili od začátku k názoru, že J. Svobodu pobodal amatér. Kdyby někteří politici chtěli, aby byl Svoboda odstraněn, opatřili by si atentátníka profesionála. O po-

litickém motivu svědčí, že atentátník zvolal při činu na Svobodu: „Ty svině!“

Dne 14. prosince Svoboda sdělil, že v minulých měsících mu anonymní pisatelé posílali dopisy, kde říkali, že nad ním byl vyneseno rozsudek smrti a že bude brzo vykonán: Dále řekl: „Z výroku některých politiků jsem nabyl dojmu, že se jim strašně uleví, když vyjde najevo, že útočník nebyl antikomunista, ale blázen.“

Policie, která zločiny často řeší dosti laxně, během několika dnů zatkla devatenáctiletého studenta filozofie Petra Wohlmuta, člena anarchického hnutí a redakční rady anarchického časopisu A-Kontra. Wohlmut se podle policejní zprávy nejprve přiznal, ale později jeho obhájce zprávu dementoval. Krevní i pachové zkoušky, jakož i chumáč vlasů na místě činu však ukazují na Wohlmuta, a soud jej skutečně z pokusu vraždy obžaloval.

Další zajímavostí na případu je, že matka Petra Wohlmuta je soudkyně Nejvyššího soudu České republiky. Rodina prohlásila, že když Petr Wohlmut měl čin spáchat, byl právě doma.

Podivuhodné také je, že Wohlmut po činu na televizi tento atentát odsuzoval a obviňoval druhé.

Vyšetřování dosud pokračuje a pochybuji, že do uzávěrky Západu today bude ukončeno. Podle československého trestního řádu však může být souzena paní Svobodová, protože napadla útočníka, aniž byla ona sama napadena.

-iš-

DRUHÝ SJEZD KSČM

Dne 12. a 13. prosince se na Kladně sešel II. sjezd Komunistické strany Čech a Moravy. Reformní křídlo strany navrhlo změnu názvu strany a některé změny v zaměření strany, avšak konzervativci nakonec zvítězili. Bolševici, křídlo požadující v podstatě návrat k předlistopadovým poměrům, zvítězili nad menševiky, kteří chtěli přeměnit komunistickou stranu v levicovou stranu moderního typu.

Z požadavku Alternativního návrhu programu KSČM vyjímáme: „Zastavit velkou privatizaci a vyvlastnit všechny dosud zprivatizované podniky. Zastavit kupónovou privatizaci. Povolit činnost pouze drobným živnostníkům, zákaz soukromníkům zaměstnávat. Stanovit reálný kurs koruny k ostatním měnám. Zdanění všech majetků nad 1 milión osmdesát procenty. Provedení okamžité volby výboru pracujících.“ Zlatá to slova.

RE

Kresba Pavla KANTORKA

Lázně podruhé

EVA RHEINWALDOVÁ, Praha

Mou další léčebnou procedurou byla podvodní masáž. Je to vlastně taková manuální jacuzzi. Pacient vlez do hluboké, kachlikové vany, také pěkně zašle a zubem času nahlonané, kde se ponoří do nazelenalé vody. Ta barva se mi jaksí nelíbila. Americká bývala modrá a průzračná, člověk viděl na dno. No což, tohle je třeba říční. Ptám se opatrně: „Tohle je léčivá voda, sestřičko?“ „Ale ne, obyčejná,“ říká sestra a chystá hadici. Obyčejně opravdu vypadala. Zase jsem si připadala jako Zoščenka, když popisoval svůj pobyt v nemocnici. „Mrtvolky se vydávají od 4 do 5“ ... ne už se raději nebudu ptát. Sice by mě zajímalo, odkud asi teče, ale vzpomněla jsem si na dceru Mišu, která se za mne styděla, že jsem se všude a často na vše informovala, a tak jsem raději mlčela. Sestra mezitím uchopila černou tlustou hadici, jakou používám na zahradě, roztočila ponorkové koleso a jala se mě proudem vody masírovat. To bylo prima. V jacuzzi se člověk musel všelijak natáčet na proud a tady jen tak ležel a proud mu běhal sám z místa na místo. Škoda, že se nedalo relaxovat a uvolnit svaly, které musel člověk používat k držení hlavy nad vodou, aby se neutopil. Přemýšlela jsem, jak bych si takovou ruční jacuzzi zřídila na chatě. Vanu tam mám, hadici a obyčejnou vodu také ...

Další den se místo sestřičky dostavil mladík. „Vy jste měl volno?“ zeptala jsem se hoča, kterého jsem tam nikdy neviděla. „Ale ne, jsem tu nový. Ten přede mnou pil. Tak se jednou ožral, že neudržel hadici v ruce!“ sděloval masér. Představovala jsem si, jak proud stříká hlava nehlava, smetává věci kolem a jak potom opilý masér padá k nějaké bábě do vany. To bylo lepší než se Zoščenka.

Brzy jsem přišla na to, že léčení není dovolená. Pacient dostane knížku s rozpisem procedur, které musí denně oběhnout. Doslava oběhnout, protože každá je v jiné léčebně. Pacient vyleze z bahna v jedné budově, hodí na sebe šaty a letí do druhé, třeba na masáž. A pak zas jinam do uhlíčitých lázní nebo na podvodní masáž. Dostává

se mu tím zdravého pohybu a procvičuje si mozek. Nepoplést, co je kde, je kumšt. Něco jako luštění křížovky. Pacient běhá chodbami, z poschodí do poschodí, z budovy do budovy. U mne se poslední den dostavila úplná dezorientace a netrefila jsem se ani na jedinou proceduru na správné místo. Třeba mi ty kúry vyléčily mozek z přemýšlení, které prý bolí a není někdy zdravé.

Než se pacient obíhající procedury naděje, je čas k jídlu. Ten je totiž, alespoň pro mne, značně nepřirozený. Opět jsem se přesvědčila, že jsem se upsala spíše jakési nemocniční péči než hotelovému pobytu v lázních,

vegetable, pork

jak jsem si mylně představovala. Zde panuje řád. Snídaně v 7.30 ráno a to má už mít pacient za sebou procházku a pití vody na kolonádě, pak oběd v 11.15 a večere v 17.15. To bylo v plném rozporu s mým biorytmem a rozhodně mi to ke zdraví nepřispívalo. A tak, když jsem zjistila, že ke snídaní je hnusný čaj, který přece není zdravý, a rohlíky, které také nejsou zdravé anebo mazlavý chleba, protože v celých lázních je prý jen jeden pekař, tak jsem přestala na snídaně docházet. Na jídelníčku bez výběru bylo plno nezdravostí, jako vepřové, knedle, smaženiny, salámy apod. Vyžádala jsem si vegetariánskou stravu, ale na tu zde nebyly zařízení a nevěděli, že ono slovo je od slova vegetable – zelenina. Tě moc nebylo a ovoce také ne. Za pár dnů jsem se sešla s dalšími vegetariány v čekárně u doktorky. Žaludky jako na vodě a zvracím. Ještě že je lékař v domě. Odcházela jsem s balíkem karlovarských sucharů a prášky na zažívání. Babky v čekárně se mnou rozšafně hovořily o mém zdravotním stavu. „Slinivka, ledviny, žlučník anebo játra?“ vyptávaly se s účastí. „Ale kdež, americký žaludek. Nesnese ty přepálené tuky,“ vzdychla jsem a konečně jsem se cítila jako jedna z nich. Není nad to, léčit se v Lázních!

ČESKÁ HOSPODA jménem CHINA TOWN

JIŘÍ VAVROŇ, Praha

Myslím, že bude nutné opravit cestovní příručky. Tedy ty, které popisují rázovité hospody a hospůdky nacházející se v zemích českých a moravských, kde možno popít piva jako křen a zakousnout se do ovaru s křenem. Neboť vše se mění. Nastal soumrak českých hospod. Pokrok nelze zastavit. Ne-pochutnáte si na bramborové polévce v české hospodě. Občas ani nepijete piva. Na české hospody totiž padl mor. Mizí jako sníh. Staré nápisy typu U komínka jsou ztrhány a pošlapány. Místo nich zaskví se hrdé nápisy: Pizzeria. Orient bar. Čínský restaurant. Japonská ochutnávárna nudlí. V nejlepším případě se z hospody stane Golden River či Chicago. Staré stoly a židle jsou nahrazeny italským nábytkem.

Vedle pražského masokombinátu byl bufet. S tradiční vynikající dršťkovou polévkou, taliány, sekou. Bratru od pětikoruny výše. Dnes je z toho čínský restaurant. Tondo, ten stůl u okna má objednáno dvakrát Šuang-si a jednu kuře Kung Pao, ozývá se tam nyní. Nechybí čínský znak. Chybějí však hosté. Neboť Šuang-si stojí tak okolo čtyřiceti korun.

Obdobně v podnicích, které prošly touto chmurnou metamorfózou od české hospody k pizzerii, na jídelních lístcích nenajdete uzené a chlupaté knedlíky, ale v nejlepším případě Katův šleh či Šéfku-chařův kastrůlek.

Sice se pod těmito honosnými názvy skrývá obyčejný buřt, ale aby mohl vystupovat jako šleh, je posypán paprikou, chilli kořením a jakousi orientální směsí. To proto, aby se zdůvodnila cena – 89,50.

Proto, když přesto narazíte na českou hospodu, kde je ještě možné dostat pivo a buřty s cibulí a není to výběrový restaurant pouze za dolary, máte dva dobré pocity. Především, že ještě existuje něco jako duch národa. A že všichni hostinští se nezláznili a české pohostinství pro obyčejné lidi přežije snad i rok dva tisíce.

Chvála příčinnosti

DUŠAN NEUMANN, Pottsville

Přihodilo se toto. Zákazník z Československa si u mne objednal auto. Poslal jsme mu pěknou renaultku 21, po americku vybavenou klimatizací, stahovací střechou a pořádnou osmireproduktovou stereosoupravou. Auto se plavilo do Rotterdamu, dokumenty – technický průkaz, kupní smlouvu a nákladový list – dostal zákazník a zaplatil dvě třetiny ceny. Zbytek byl splatný po převzetí. Jak jsem se mýlil, domníváje se, že přepravou to pro mne všechno skončilo. V neděli asi ve tři ráno mi na můj účet volá rozhořčený zákazník, že mu auto v Rotterdamu nechťejí dát. Slíbil jsem pomoc. Ze zkušenosti vím, že když si celník umane, je zdravý rozum bezmocný. Proč by se holandský celník nemohl kochat zničujícím výkonem mocí nad chudým občanem východní Evropy. Telefonoval jsem, faxoval, najal jsem v Německu celního zprostředkovatele. V tom okamžiku už nešlo o zisk, ten byl stejně v čudu, ale o vlasteneckou hrdost neponížit se před úřadem, nota bene cizáckým. Jak přibývalo odpovědí z Německa a Holandska, ubývalo mého vlastenečství a dostavilo se vystřízlivění nikoliv nepodobné kocovině.

„Ti lidé se nedokázali s nikým domluvit žádnou evropskou řečí, nechťejí složit převozní kauci a snažili se nás přesvědčit, abychom je pustili na naše silnice s jakýmsi převozním číslem, jehož jediným dokladem byl kus papíru popsaný česky,“ postěžovali si svorně holandský celník s německým špeditérem. Hrdé češství vystřídal profesionální omluvy. Co mi zbývalo – uvědomil jsem si totiž, že jsem celou situaci posuzoval západními očima. Jako bych zapomněl, že i já se musel po příchodu do Ameriky učit pracovat naplno, práci neokecávat, vlastní nedostatky nesvádět na druhé, zkrátka, naučit se chovat civilizovaně. A to jsem věděl, do čeho jdu, byl jsem na to připraven a z Československa mne vyhánělo hlavně komunistické pokrytectví.

Všichni jsme byli produkty socialistického šizení a předstírání. Nadávali jsme, ale dokud nám někdo nesáhl na kůži, celkem jsme si bahnil. Najednou si to uvědomuji více než před pádem reálného socialismu. Tyto kazy národní povahy se odrážejí v člancích novin, v televizních publicistických pořadech i v pozorování cvrkotu na pražských ulicích.

Měl jsme nedávno rande na Perštýně. Čekal jsem na nároží a pozoroval ruch na křižovatce. Provoz nebyl velký, asi jako u nás v Pottsville o polední. Jak rozdílné však bylo chování řidičů a chodců. Asi nevytrubují žádnou novinku, ale k civilizaci to mělo daleko. Semaforey na křižovatce už nejsou, asi proto, že provoz je tak zanedbatelný. Jenže právě na křižovatce bez semaforů se projeví kulturní úroveň občanstva.

Všech sedm automobilů, které se náhodou v tom okamžiku na Perštýně sjely, se pod vlivem nějakého atavistického pudu narvalo do středu křižovatky. Sedm vozů není moc, ale jejich řidiči

dokázali v momentu Perštýn zcela uspat. Když to jednomu z těch slušnějších došlo a couvl, aby udělal místo na projetí z Národní, hned se do mezery vecpal taxikář ve favoritu. V Americe bychom řekli, že to „zapovídal“. Od Albatrosu přecházel jediný chodec. Od Skořepky se řítí jediný favorit. Dalo by se předpokládat, že auto zpomalí a projede za chodcem. Nikoliv. Řidič si to škodolibě namířil přímo na chodce a za kvilnění pneumatik a divé gestikulace zastavil několik centimetrů od nebožtíkova zimmiku. Všichni řidiči byli muži. Takovou bitvu testosteronů jsem už dlouho neviděl.

Nemylte se, nementoruji tu jako zákona dbalý řidič. Také jezdím rychle. Na Ameriku až příliš a pokutěnky za rychlou jízdou sbírám se stejnou lehkostí jako prezident Havel čestné doktoráty. To,

čín čertu dobře

čeho jsem byl svědkem, však nemá nic společného s nějakými předpisy, je to jen výraz naprosté neucty ke spoluobčanovi, nerespektování svobody jednotlivce. Nejhorší a snad nejrozšířenější z našich národních virů je závist. Přesně podle vtipu „ať mu chcípne koza“. Začíná to obškrábnutím sousedova auta hřebíkem jen proto, že je lepší než to moje, a končí to návrhy milionářských dávek podnikatelům. Musíme si zvyknout na to, že milionáři v Československu jsou a budou. Musíme se smířit i s tím, že někteří z nás dostali na startovní čáře náskok. Buď jim byl vrácen majetek zkonfiskovaný prarodičům, či pracovali za minulého režimu v podniku, kde si nadělali obchodní kontakty, které teď v soukromé firmě využívají. Přiznejme si, že bychom to dělali také tak, kdybychom ten náskok měli. Kritérium schopnosti a poctivosti je neúprosné. Hlupák ani sebelepších kontaktů ke svému prospěchu nevyužije a nepoctivec je nakonec dopaden. Bohatství jednotlivce je bohatstvím nás všech. Znamená to, že se něco daří, na čem se i my můžeme podílet.

Když je u nás v Pottsville někdo úspěšný a podaří se mu vydělat hromadu peněz, ostatní mu od srdce gratulují. Vědí totiž, že v tržním hospodářství peníze neleží, ale investují, aby se množily. Čím více lidí okolo mne vydělává, tím lépe pro mne, protože vím, že si přijdou koupit nové auto nebo aspoň oživit staré. A když se hodně prodává a opravuje, přijmu další techniky. Ti vydělané peníze utratí v sousedním obchodě se sportovními potřebami nebo se pořádně rozšoupnou v restauraci na rohu. To podle národy. Kdybych úspěšnému řemeslníkovi záviděl a snažil se ho podrazit, udat nebo aspoň pomluvit, přišel by o peníze on, a hned po něm i já. Takovou blbost přece racionální podnikatel neudělá, nehledě na to, že by to byla sprostárna.

Budiž proto příčinnost velebena a vážena stejně v Pottsville jako v Žamberku nebo v Praze.

Ublížení na duši

PETRA KRISTENOVÁ

Dlažba.

*Není po dešti a tak se ani neleskne
ani na ni nejsou kapky krve*

*Docela obyčejná dlažba
trochu špinavá a zaprášená*

*použitá všemi lidmi co tu prošli
Docela obyčejná dlažba*

Ale právě tady se to muselo stát

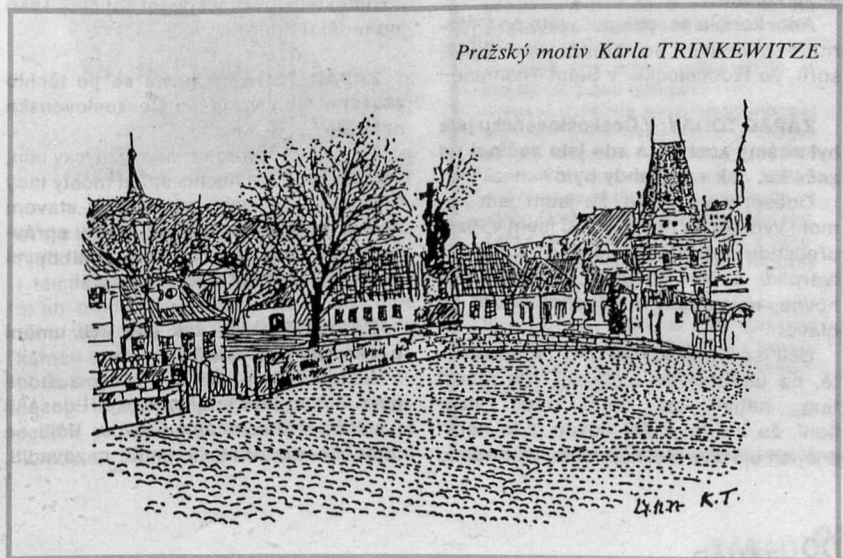
UBLÍŽENÍ NA DUŠI

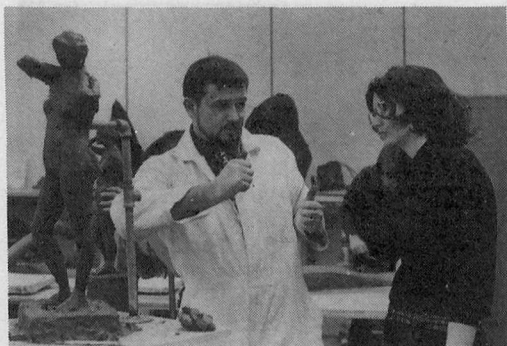
Nic víc – jenom trochu polekaný oči

Úlek – ještě ne bolest

Tady na té obyčejný dlažbě

Pražský motiv Karla TRINKEWITZE

ZÁPAD TODAY: Mistře, v našem časopise chceme přiblížit našim lidem doma skutečné osudy emigrantů, bez příkras, jak je osud zanesl do různých zemí světa. Kdy vy jste přišel do Kanady a za jakých okolností?

Do Kanady jsme přišli po invazi v šedesátém osmém roce. Byl jsem pozván univerzitou v Londonu, University of Western Ontario, abych tu uspořádal výstavu svých prací.

ZÁPAD TODAY: Proč jste si vybral právě Kanadu, a právě London v Ontariu?

Na to se mě hodně lidé ptají, a já se jim nedivím, protože největší otrava z celé Kanady je asi v Londonu. Je tu i hodně Angličanů, ti stále stříhají trávníky u svých domů a jinak tu není žádné vzrušení. Dostal jsem se sem náhodou kvůli té výstavě, a pak jsem tady shodou okolností zůstal. Bylo to ovlivněno okolnostmi, ne mým výběrem.

Když jsme 14. listopadu 1968 přišli do Kanady, bedny se sochami a kresbami ještě neopustily republiku. To trvalo několik měsíců. Aby bedny v Československu nezůstaly navždy, čekal jsem se žádostí o kanadský azyl. To sebou neslo určité nepříjemnosti. Neměli jsme žádnou podporu ani zajištěné ubytování jako ostatní emigranti. Přitom nikoho nenapadlo, že jsme v Kanadě bez prostředků. Samozřejmě jsme od nikoho nic nečekali. Když konečně bedny do Londonu přišly, vyhláška kanadské vlády o mimořádné pomoci československým uprchlíkům už neplatila. Pobyt jsem si pak vyřizoval dodatečně.

ZÁPAD TODAY: Výstava se však v Londonu konala?

Ano, konala se, pak putovala po Ontariu, byla na univerzitě ve Windsoru, ve Woodstocku, v Saint Thomasu.

ZÁPAD TODAY: V Československu jste byl známý sochař, a zde jste začínal od začátku. Jak vám tehdy bylo?

Odešel jsem proto, že jsem tam nemohl vydržet na nervy, dělal jsem v Plzni předsedu pobočky krajského Svazu výtvarníků a řekl jsem si, nebudu žrát hovna, nenechám si všechno házet na hlavu.

Učil jsem potom dva roky na univerzitě, na uměleckém oddělení, ale mnozí tam nebyli ze mne moc nadšení, že k nim přišel někdo, kdo nebyl z jejich okruhu. Sochařství se v Londonu

Nemusíme se před cizinou schovávat

ROZHOVOR SE SOCHAŘEM JIŘÍM HANZÁLKEM, KTERÝ OD ROKU 1968 ŽIJE A TVOŘÍ V LONDONU V ONTARIU.

už předtím učilo, ale sochař profesionál tam nikdy nebyl, vždycky tam učil někdo, kdo sochařinu moc neznal. Už když jsem poprvé prošel ateliéry, viděl jsem, jak to je.

Byla tam studentka, pětapadesátiletá dáma, a dělala krychli ze sádry. Děkala jí už půl roku. Atmosféra na umělecké škole v Kanadě ji jiná než v Evropě. V Evropě se musí student kvalifikovat, a je to událost, když vás připustí ke zkouškám. Tady se prostě zapíšete. A ta dáma, již dosti odrostlá, hodná, příjemná, se rozhodla dělat umění.

I já jsem měl potom skupinu studentů. I když bylo lehké se do ní dostat, občas mezi nimi byl někdo talentovaný. Dělal jsem figurální věci, živý model. Potíže s angličtinou jsem neměl, názorně jsem jim ukazoval, jak se má dělat. Tak se jim to líbilo a měli jsme výsledky. V druhém roce jsem dostal od studentů nejlepší hodnocení, to mi dělalo dobře. Snad tam byly lepší kursy, ale klukům to imponovalo, tak se vyjádřili. Dělal jsem s nimi velkou sochu a dekorativní ležící figury.

Po dvou letech jsem dostal nabídku místa ředitele galérie v St. Thomasu. Tam chtěli zavést kursy umění, a řekl jsem si, budu zase učit umění tak, jak já chci.

Práce ředitele galérie je všude stejná, trochu jako sopka, jako když pořád sedíte na mině. Neměl jsem ve výboru naštěstí žádného snajpra, který ředitele odstřejuje pro zábavu.

Měl jsem skupiny žáků, které jsem učil asi 300 hodin ročně. Zas jsme měli živé modely, proto to bylo atraktivní.

V osmdesátém roce jsem onemocněl, a pak jsem galérie nechal. Od té doby jsem na volné noze, dělám doma. Vydal jsem řadu prací v terakotě, kupř. u Škvořeckých v kanceláři stojí dívčí hlava, asi ji znáte, těch bylo asi deset kousků. Také jsem dělal figurální věci.

ZÁPAD TODAY: Chcete se po těchto zkušenostech vrátit do Československa natrvalo?

To bych rád, srdcem jsem vždycky tam, samozřejmě ale nechci spálit mosty tady v Kanadě, se svým zdravotním stavem nevím, jestli bych tam teď měl tu správnou lékařskou péči, a nevím, jestli by mi to tam jako emigrantovi neztrpčilo.

ZÁPAD TODAY: Jak jste učil umění a jaké jste měl žáky?

Učil jsem je různé věci, akty, a chodil jsem s nimi i do krajiny. Někteří dosáhli i slušné profesionální úrovně. Učili se tam většinou, o které jinde nezavádili,

třeba malování venku. Tady to většinou neumějí a mastí obrazy podle fotografií, a podle toho to vypadá. Když dosáhli určité kvality, vedl jsem je dál, protože u kresby hlavně záleží na tom, co z ní dovede člověk udělat. Kresba může

**šel sochař
chudě do světa**

vypadat pěkně, ale pak se musí dotvořit. Když se třeba podíváte na Chagalloy kresby, vidíte, co z nich nakonec udělal. Chtěl jsem hlavně studenty naučit kompozici obrazu.

Maloval jsem často s nimi a jednou jsem pro ně udělal jednu věc, o které jsem si myslel, že je pěkná, malířku a modely. Měl jsem v kursu žákyni, bylo jí přes osmdesát. Celý život to byla amatérská malířka, zvláštní figura, dosti nesaššenlivá. Byla z toho pak figurální kompozice, obraz malířky a dvou modelů, dvě dívky, jedna se dívá a jedna pózuje.

Je to obraz, ale trochu připomíná Moorovy sochy, protože tam je pozitivní a negativní prostor. Co to znamená? Socha z kamene, jakákoliv, má tělo a prostor kolem. I na Karlově mostě, kde jsou sochy ve skupinách, otvory mezi nimi tvoří negativní prostor. To je z kompozičního hlediska důležitá věc. Podle tradice západního sochařství, jak se vyvíjelo třeba u nás, od Řecka, negativní prostor je spíše škvíra, která vyjde podle polohy těla, kdežto na afrických nebo jihoamerických figurách je otvor chápán jako rovnocenná část sochy, často na úkor realistického znázornění těla. Někde se ubere, aby otvor byl výraznější. To vidíte na černošském umění i na Moorových sochách, ale on si tento princip nevymyslel, on jej převzal.

Vyučování sochařství v Praze na Akademii bylo trochu jiné než tady. Studenti na Akademii měli možnost vidět své profesory pracovat na různých sochařských zakázkách, a někteří mohli i asistovat. Byli tedy u zrodu uměleckého díla, viděli i řešení technických problémů, a to je pro sochaře poučné, taková zkušenost se dá těžko nahradit. Já jsem měl možnost pomáhat Španielovi v jeho ateliéru a pracoval jsem podle jeho návrhů. Dělal jsem sochy prezidenta Masaryka, Herberta Masaryka, Ferdinanda Lauba a Františka Ondříčka. To byl zážitek na celý život. Na téže chodbě byl i Pokor-

ného atelier. S ním tam pracovala řada žáků na jeho soše Boženy Němcové, a jejich práci jsem mnohokrát pozoroval. Tato socha teď stojí na Slovenském ostrově. Tuto pracovní atmosféru jsme brali jako samozřejmost.

V Holešovicích v Praze byla ohrada a v ní měl dílnu kamenosochař pan Velimský. Byl to starý děda, žák Štursův. On pracoval výhradně pro jiné sochaře, převáděl do kamene jejich sochy ve větším měřítku. Skoro nemluvil a u sochařů měl absolutní autoritu. On byl skutečně někdo. Věci v kameni, které on dělal, vypadaly často mnohem líp než původní návrh. Když se mu tam něco nelíbilo, udělal to po svém. Nikdo si nestěžoval, každý věděl, že nesmí nic říkat. To byla legendární postava. Když profesor Akademie Kafka udělal sochu Probuzení, je v Národní galerii, je to akt, a přinesl sádrový model, pan Velimský beze slova vzal pilu, sochu rozřízl, přidal trochu sádry a znovu slepil, a Kafka neřekl nic. I od něj jsme se učili. Španiel o něm říkal, že pan Velimský zachránil nesmírnou spoustu českého sochařství.

Tuto možnost tady v Kanadě nikdo nemá. Studenti musí kolem sebe také něco vidět. Proto jsem jim často zadal úkol a přitom jsem s nimi dělal.

ZÁPAD TODAY: Jaké je tady prostředí pro výtvarné umění, jak se tu uplatňují malíři a sochaři?

Určitý rozdíl mezi Kanadou a Česko-

slovenskem je. Když si otevřete Britskou encyklopedii, najdete v ní všechna možná zaměstnání, i malíři v ní jsou, ale nejsou to malíři jako byl Špála, jsou to buď malíři pokojů nebo designéři. Designer je člověk, který pracuje výtvarně, ve spojení s průmyslem. Malíř na volné noze není v jejich seznamu kariér, protože to kariéra není. Nikdo se tím neživí. Někdo mi říkal, že v Americe je jen jeden básník,

kteří se živí psaním básní. Ani Škvorecký by se tu neuživil psaním.

Jsem členem Sculptor Society of Canada. To je profesionální organizace, jako býval náš Svaz. Obrovský rozdíl ovšem je, že oni jsou většinou poloamatéři. Je tam hodně žen. I když jsem učil v různých kursech, převládaly tam ženy po pětačtyřicítce, které chtěly dělat sochařství pro vlastní uspokojení. Profesionálů, kteří se tím živí a přinesou dost peněz, aby podporovali rodinu, je málo.

Poznal jsem tu hodně výtvarníků. Jsou tu i dobří malíři a sochaři, ale většinou je úroveň nižší. Je to zaviněno způsobem, jak tu získávají vědomosti, k jakému druhu instrukcí mají přístup, také postojem společnosti i stavem dnešního moderního umění.

Znám tu i dobrou slévačskou dílnu. Je to prakticky jediná umělecká slévárna tady. Začínali postupně, teď jsou už na vlastní noze, mají určité neznalosti, ale dohánějí to. Mně odlévali bustu Masaryka, fantastický odlietek, povedl se. Tam se člověk setká se sochaři, a podle toho, co tam lidé nosí, je tu standard o něco menší.

ZÁPAD TODAY: Co si myslíte o našem umění a jak si stojíme ve světě?

Dívejte se na naše umění takto: Rodin a Myslbek byli současníci, narození skoro v jednom roce. Rakousko ve vývoji bylo konzervativnější než Francie. Španiel nám říkal, že Myslbek dělal všechny

svoje sochy na zakázku. Je to pravda. I jeho vlastní podobizna byla na zakázku. I Michelangelo dělal na zakázku. Jinak to ani nejde. Když sochař dělá sám, moc toho nenadělá, má velkou režii, protože kámen a všechny potřeby si kupuje sám.

Rodin dělal něco jiného. Živil se tím, že byl modelérem pro stavební firmu. Jezdili po Bruselu a dělali paňáky na fasády, v tom měl virtuositu a nadělal

těch figur hodně. Bral to tak, že se tím jen živí, a nijak mu to k srdci nepřirostlo. Tohle málokdo ví. Když si vydělal peníze, začal modelovat to, co chtěl, a dával si to odlévat do bronzu. Udělal řadu bronzů a vystavoval. V tom je jeho síla jakožto inovátora. Myslbek vedle něj vypadá jako konzervativní a konvenční. V Rakousku si nic nemohl dovolit, doba nebyla zralá. Generace po Myslbekovi už nebyla taková – některé Kofránkovy nebo Španielovy práce nebyly na zakázku. To už bylo tak napůl.

Mí současníci a já jsme dělali většinou věci, které si nikdo neobjednal. To má pozitivní i negativní následky. Negativní následky jsou v odtržení od konzumenta, pro kterého děláte, a nakonec ztráta kontaktu s lidmi. Nemůže se říci, že výsledky jsou pak lepší.

Nelíbí se mi, že když měl Rodin výstavu v roce 1912 v Praze, prováděli jej po městě a byli v rozpacích, co mu ukazovat a co ne, a trochu se za to styděli. Mysleli si, že naši sochaři jsou dobří pro naše poměry, ale pro svět snad ne.

Totéž člověk cítil v případě Bedřicha Smetany, že pro nás jistě je dobrý, ale co cizina, jak jim by se to líbilo. Já však nepovažuji Myslbeka za horšího než třeba Rodina, nebo méně významného, nebo že by se od něj člověk mohl méně naučit. I Španiel říkal, že Rodinovi se Myslbekovy věci velice líbily. Nemusíme se schovávat.

Když se podíváte třeba na svatou Ludmilu na Zbraslavi, to je jedna z doprovodných soch svatého Václava, to je dílo. Nedovedu si představit skutečného sochaře, jako byl třeba Rodin, aby ho to neohromilo. Nemáme se za co stydět.

**Za Západ Today se ptal
STANISLAV REINIŠ**

Plukovník let. v.v. PAVEL SVOBODA, někdejší příslušník 311. čs. bombardovací peruti, žijící od roku 1948 ve Velké Británii, zemřel 8. ledna t.r. ve svých nedožitých sedmasedmdesáti letech. Byl členem posádky kapitána Aloise Šišky, která 28. prosince 1941 musela se svým Wellingtonem KX-B nouzově přistát ve vodách Severního moře, když se vracela z úspěšného náletu na Wilhelmshafen. Teprve po šestidenních útrapách bez jídla a pitné vody, se dostali do zajetí Němců.

Pavel Svoboda se zanedlouho stal jedním z mála Čechoslováků, kterým se po několika pokusech podařilo uprchnout ze zajateckého tábora a skrývat se až do konce druhé světové války. Dostal se až na rodnou Moravu. Tam navázal mj. i spolupráci s paraskupinou Carbon kapitána Františka Bogataje.

Po únoru 1948 znovu opustil republiku. Od října 1948 se svojí dánskou manželkou a dvěma dětmi žil v Londýně. Narodil se 28. 6. 1916 v Bohuslavicích na Moravě.

sla

Z časů nedávno minulých

Pludek jde na vabank a levít je prevít

ZDENA SALIVAROVÁ-ŠKVORECKÁ, Kanada

Na záložce se čte: *Tento nový román známého prozaika i autora knih pro děti je prvním českým literárním dílem, které podává v umělecké rovině nejen prostou výpověď o neobyčejně složitém období vývoje naší společnosti, v němž se silně diferencovaly všechny vrstvy národa, vztahy mezi jednotlivci i generacemi, ale v němž se autor snaží odhalit příčiny a zdroje hluboké krize, jež zavedla národ na práh katastrofy.*

Jaká je dnes situace v české literatuře oněch let, je notoricky známo. Kulturní hřbitov, úhor, slušní mlčí, píší do šuplete, eventuálně uveřejňují nezávazné nepolitické žánry. A méně slušní spásají čerstvou trávu na hrobech zaživa pohřbených. Ke slovu se dostala druhá, třetí až pětadvacátá garnitura ke všemu ochotných, a protože první garnitura mlčí, dochází k tomu, že jednoocí jsou korunováni na krále mezi slepými.

Alexej Pludek je tedy přední český spisovatel. Má za sebou řadu publikací

a podle toho, jak jsou v informativním sloupku o autorovi na záložce knihy datovány, nedá se říci, že by autor měl kdy jaké potíže s publikováním svých prací, alespoň ne od roku 1950 do dneška.

V normalizačních letech autor napsal román o hluboké krizi, jež zavedla náš národ na práh katastrofy.

Hrdina příběhu, charakterizovaný na záložce jako sympatický a čestný ing. Hynek Bohata, není vůbec sympatický a o jeho cti čtenář zapochybuje velmi brzy. Místo sympatický a čestný by spíš slušelo říci tichý, nenápadný, alibistický pokrytec. Proti všem ostatním má výhodu. Zatímco se do naší země plíží kontrarevoluce, on nic, on muzikant, on stává rafinerii a přidružené provozy včetně komunikací a nezbytných vedlejších zařízení na Středním východě. Do Prahy se vrací nejprve na skok těsně před izraelsko-arabskou válkou v roce 1967, kdy už kontrarevoluce začíná vystrkovat růžky, a nemůže věřit vlastním uším. Lidi doma

sympatizují s Izraelem a on, ačkoliv zná obě strany a ví, že pravda je na straně Arabů, nedokáže vyvést své přátele filosemity z omylu. V roce 1968 se vrací do Prahy nastálo. A to už kontrarevoluce jede na plné obrátky. Pozoruje ji z opatrného povzdálí, má své problémy a starosti s náhlým odvoláním z nedokončené stavby (později se dovíme, že odvolání bylo dílem kontrarevolucionářů, jejichž zájem byl co nejlépe poškodit naši ekonomii a mezinárodní obchod), do veřejných věcí se opět nemísí, nemá čas ani náladu. Jenom v duchu, soukromě, pro sebe vykřikuje: *...co se v této krásné zemi stalo, a kdo to z pozadí tahá nitky nad národem, komu to vlastně děláme kašpárky, ježibaby, škrholy a čerty?*

Ani když se stane očitým svědkem dokonání vraždy jistého Gordona, sionisty, který přijel do Prahy zajisté s nekalými úmysly, nedokáže ten sympatický a čestný ing. Bohata hnout prstem. Ví, že jde o vraždu, a v okamžiku, kdy vrahové vrhají mrtvé tělo sionisty Gordona do stříbropěnných vod Vltavy (sic), krčí se Bohata na Žofíně strachy, aby ho zločinci náhodou neuhlídali. A ani potom, co velký černý vůz zmizí v temnotě, nevzmůže se ten sympatický a čestný člověk ani na to, aby zastavil prvního esenbáka a vypově-

Některé další informace o zaměstnání v zámoří a příležitostech nadačních a studijních

OTA ULČ, USA

Významný americký časopis *SCIENCE* v září 1992 uveřejnil celoroční zprávu o stavu věcí: například značně roste procento přílivu doktorů přírodních věd z Indie a tzv. *Pacific Rim* čili Dálného východu do USA. (Doktorát v kterémkoliv oboru se označuje písmeny Ph. D. – *Doctor of Philosophy*.)

Výtisk obsahuje řadu nabídek zaměstnání zejména v biologických oborech, v nichž se ale vůbec nevyznám a své diletantství nezastírám. Kde si neporadím s překladem popisu práce, uvedu původní anglický termín a ať si s tím případný zájemce poradí sám. Tak, a jedem:

BERLEX, farmaceutický průmysl, výzkum zejména v onkologii a kardiovaskulárních záležitostech. Příležitost pro majitele doktorátu s praxí v oborech chemie syntetické, analytické, organické, též biochemie. Zájemci nechť kontaktují Berlex Biosciences, Human Resources, 213 E. Grand Ave., South San Francisco, CA 94080.

GENZYME, firma se zásluhami v genové terapii pro *cystic fibrosis*. Možnosti zaměstnání pro biology (*molecular, cellular, protein formulation and delivery*). Kontakt: Human Resources, Dept. S918, Genzyme Corporation, One Mountain Road, Farmingham, MA 01701.

PROMEGA, biotechnologie. Práce v imunologii, *enzyme purification, DNA Typing* a pod. Adresa: Promega Corporation, Kathy Potter, Employment Coordinator, 2800 Woods Hollow Road, Madison, WI 53711-5399.

PFIZER, farmaceutická firma, hledá neurobiology, kteří chtějí pracovat v nových výzkumných prostorách v Grotonu, stát Connecticut.

Kontakt: Mr. Kym Goddu [těžko asi Anglosas, že ano], Employee Resources Department, Pfizer Inc., Central Research Division, Eastern Point Road, Groton, CT 06340.

SANDOZ, známý gigant. Zájem o odborníky v toxikologii. Adresa: Sandoz Pharmaceutical Corp., SRI Human Resources Department, Building 403/100, East Hanover, NJ 07936-1080.

UNILEVER, ještě větší gigant. V novém svém výzkumném centru si shromažďuje talentované, tvořivé jedince z řady oborů – *cell biology, colloid and surface science, pharmacology, behavioral science, material science, immunology, histology, enzymology, cellular differentiation* – takové a další. Kontakt: James R. Conti, Manager, Employee Relations, Dept. CIS92, Unilever Research U.S., 45 River Road, Edgewater, NJ 07020.

BRISTOL-MYERS SQUIBB, rovněž farmaceutická firma značného rozsahu, do rozšířené *BIO/CHEM DIVISION* hledá biology a chemiky – bez doktorátu. Zájem je o majitele B. S./M. S. titulu, za jehož ekvivalent lze oprávněně pokládat český inženýrský titul. Kontakt: Manager of Employment, Bristol-Myers Squibb Company, P.O. Box 4755, Syracuse, NY 13221-4755.

PROCEPT, biofarmaceutická firma, zabývající se vývojem imunoterapeutických léků. Zkušební výzkumníci biochemici žádání. Adresa: Mr. Jack Knox, Director of Human Resources, Procept, Inc., 840 Memorial Drive, Cambridge, MA 02139.

WYETH-AYERST, farmaceutická společnost se značnou činností výzkumnou. Zájem o kva-

lifikované síly s tituly M. D. [MUDr.], B. S., M. S. a Ph. D. Tři *research centers* a zájemci nechť se obrátí na Wyeth-Ayerst Research personnel, jednu z těchto adres:

P.O. Box 8299, Philadelphia, PA 19101
64 Maple St., Rouses Point, NY 12979
CN 8000, Princeton, NJ 08543-8000.

THE INSTITUTE FOR GENOMIC RESEARCH je instituce nevdělečná. Věnuje se výzkumu *accelerating the sequencing, mapping and functional characterization of human, animal, and plant genomes*. Cílem je identifikovat nové geny při aplikaci DNA sekvenční analýzy. Biologů různých specializací a se značnou zkušeností třeba. Adresa: Human Resources Department, The Institute of Genomic Research, 932 Clopper Rd., Gaithersburg, Md 20878.

HYBRITECH, odbočka kolosu Eli Lilly. Vývoj *in vitro and in vivo products utilizing monoclonal antibody technology*. Zájem o chemika a biochemika. Adresa: Hybritech Incorporated, Human Resources, P.O. Box 269006, San Diego, CA 92196-9006.

GLAXO, velká farmaceutická firma nabízející uplatnění v oboru *cellular biochemistry*. Pro některé pozice netřeba doktorátu. Adresa: Human Resources Department, Glaxo Inc., P.O. Box 13398, Research Triangle Park, NC 27709.

AMGEN, výzkum v biotechnologii, s významnými pionýrskými výsledky. Obory: farmakologie, neurobiologie, *Stem cell biology, Molecular cell biology, Inflammation, Protein chemistry*. Ph. D.; pro *research associates* B. S. (Bakalář věd) postačí. Adresa: Staffing Department, Amgen Center, Thousand Oaks, CA 91320-1789.

děl, co viděl. Vysvětlení, o co tehdy na Žofíně šlo, se mu dostane z úst arabského přítele Mahmuda Selima, který se jakoby náhodou objeví v Praze. Sionistu Gordona zavraždili nikoli Arabové, ale jeho soukmenovci, sionisti. Prý nejspíš proto, že měl odlišný názor na metody. „...*Dejme tomu, že je (rozuměj Izraelity) varoval, aby nepospíchali,*“ říká Selim. „*Že nemá smysl chtít se zmocnit všech prostředků vlády nad hlavními zeměmi světa za pět let, že toho jistěji dosáhnou nenápadnými cestami za dvacet pět let.*“ Vida. Konečně odpověď na záhadnou vraždu pana Gordona. Selim patrně zná „Protokoly sionských mudrců“ nazpaměť. Podle Selima Arabové zabijejí výhradně tváří v tvář. „*Žádné jedy, opití a hození do řeky.*“ Jistě. Na vyvraždění jedné školy stačí pár bombiček a parta vrahounů. Pokud jde o židovsko-arabský problém, sdílí Hynek Bohata oficiální názor Strany a Vlády. *David napadl Goliáše, po zuby ozbrojený David napadl nahého Goliáše.*

Za Davidem stojí Rotschildové, Rockefellerové, Morgani a Dupont. Kdo za Goliášem, to se nedovíme. Goliáš dostal oblázkem do čela místo souboje muže proti muži. Jak proradně se ten mrňavý, lstivý David brání. Aby autor přece jen dokázal, že ač antisionista, přece jen

není antisemita, rozněžní se nad osudem židovské hořičky Irenky Blumenfeldové, jež od dětství podchycena dobrým árijským lékařem, zavrhne svou matku, která po návratu z koncentráku jenom pase po ukrytém majetku. Jak to, že vůbec ty hrůzy přežila? Irenka setrvává pod křídly dobrého pana doktora, který Blumenfeldovic majetkem pouze uplácel gestapáky, aby zachránil děvčátko, a za to si přičiněním navrátivší se krkavčí matky vyslouží chudák malý dekret. Z Irenky se stane Jiřinka, už ne Blumenfeldová, ale Kalusová (vzorná arizace) a z Jiřinky

loňské sněhy ještě jsou

dobrá tkadlena, později mistrová v továrně (příkladná proletarizace). Poučení, na něž má přijít čtenář sám: když se dítěti dá vedení, potlačí se negativní vlastnosti rasy a ono může dokonce udělat kariéru v tkalcovně. Soucit s osudem Židů za Hitlera předstírá autor ještě v jedné scéně: „*A co fašismus? Němci zabili pět miliónů nevinných lidí!*“ Šest, pane ing. Bohato. Ale budiž. Milión Židů sem, milión tam.

Ještě je nutno zmínit se o dvou posta-

vách románu, aby byl obraz ucelený. Bruno Levít. Ano, Levít s čárkou nad i. To proto, milý hloupý čtenáři, abys hned dostal asociaci na charakter. Převít Bruno Levít je pouňorový emigrant, vydává v Paříži časopis *Žaloba* a externě spolupracuje se Svobodnou Evropou. A co víc, má neuvěřitelně silný vliv na vývoj událostí v Praze. *Levít jistě dávno litoval svého pouňorového útěku za hranice a i dnes si uvědomoval, že mohl dobře vegetovat v Československu...* (anebo se houpat na šibenici, třeba hned vedle Margolie, napadne čtenáře).

František Palacký by asi opravdu zaplakal, Kollár by nejspíš svou *Slávy dceru* sám dal stáhnout z knihoven a Karel Havlíček by se ani moc nedivil. Měl s cary své zkušenosti.

Kniha *Vabank* stojí za přečtení. Kdysi ji vydal Československý spisovatel. Dnes by, pokud byste ji nesehnali, mohla její vydání zajistit pražská Politika!

Její autor byl do konce minulého roku poslancem Federálního shromáždění ČSFR a spolurozhodoval o osudu demokracie v naší vlasti.

Po úpravách přetištěno
z časopisu SVĚDECTVÍ

REPLIGEN, firma věnující se výzkumu AIDS, rakoviny a akutních zánětů. Zájem o biologie, chemiky, B. S., M. S., Ph. D. Kontakt: Repligen Corporation, One Kendall Square, Building 700, Cambridge, MA 02139.

JOHNSON & JOHNSON, gigant ve zdravotnickém průmyslu, hledá odborníka výzkumníka pro *hemostasis product development*. Lokace: oblast Dallas/Fort Worth. Kontakt: Johnson & Johnson Medical Inc., Human Resources, 2500 Arbrook Blvd., Arlington, TX 76014.

REGENERON, farmaceutická firma zabývající se výzkumem neurobiologickým (neurovegetativní choroby, Alzheimer, Parkinson, Huntington, Lou Gehrig). Kontakt: Human Resources Dept., Regeneron Pharmaceuticals, 777 Old Saw Mill River Road, Tarrytown, NY 10591-6707.

SYNERGEN, firma zabývající se výzkumem a výrobou *protein-based human pharmaceuticals*. Klinické testy jsou již v běhu. Vědci

kdo pojede?

famakologové, toxikologové, biochemici žádání. Též *Biostatistician, Medical Writers, Data Management*. Adresa: Employment Manager, BOX SCS, Synergen, Inc., 1885 33rd Street, Boulder, CO 80301.

Tak to bychom měli těchto pár adres. Ono „Human Resources“ – doslova „Lidské zdroje“, jak se lze snadno dovítip, označuje oddělení personální, kádrové. V těchto vyjmenovaných nabídkách jsem nepostřehl požadavek amerického občanství. Tam, kde požada-

vek byl, jako v případě práce v Los Alamos, lahodné končině ve státu New Mexico, na seznam jsem nedal.

Zájemce musí umět anglicky – samozřejmě. Musí předložit tzv. *resume* čili curriculum vitae. Tato resumé správně sumírovat, formulovat, je tady velká věda. Existují příručky, brožurky, celé knihy, jak si s tímhle počínat. Něco by mohli mít v čitárně, knihovně amerického velvyslanectví, za optání to stojí. Rovněž doporučuji využít zkušenosti kohokoliv, kdo tímto procesem prošel – pokud ovšem někoho znáte a ten dotyčný je ochoten se nechat takto obtěžovat.

Jako první krok doporučuji: poslat firmě dotaz – *Inquiry* – s tím, že jste se v Science dočetli o této pracovní příležitosti a že byste ocenili zaslání informací, formulářů *at your earliest convenience*, pěkná běžná fráze. Tak i zjistíte, zda požadují *references* čili doporučující dopisy. V žádosti se uvedou nejen osobní údaje, dosažené vzdělání, dosavadní zaměstnání, a taky výše platu. S tím pozor: nepřehánět, jak naši někdy nehorázně činí. Doporučuji započít s vysvětlujícím sdělením, že vědecká práce v komunistických podmínkách byla tradičně podceňována a že oficiální výměnný kurs koruny za dolar není příliš relevantní k posouzení věci. Nominálně to dělá jen tolik a tolik, ale v porovnání s příjmovou situací ostatního obyvatelstva to znamená, že dosaženo je výdělků, řekněme, v horních 10 procentech.

Nyní ty zkratky u adres:

CA – Kalifornie. San Diego je na jihu, San Francisco na severu a Thousand Oaks uprostřed – totiž součást megalopolisu Los Angeles, v bezpečné vzdálenosti od černošských rebelií.

MA – Massachusetts. Několik těch firem je v Cambridge, součást Bostonu, v sousedství Harvardu. Rekordně vysoké procento chytrých lidí na každý hektar plochy.

CT – Connecticut. V onom Grotonu též budují atomové ponorky, a proto milovníci míru se tam příležitostně shromažďují k protestům.

NY – New York stát, nikoliv New York City, ona Sodoma a Gomora. Pár těch adres je v sousedství, odkud je město k dosažení za jednu hodinu jízdy. Syracuse jsou ale značně dál, směrem ke kanadské hranici.

NJ – New Jersey, přes řeku Hudson z New Yorku. Princeton je adresa slavné univerzity, kde působil Albert Einstein. Jižním směrem pokračujeme do

PA – Pennsylvánie. Dál pak

MD – Maryland, v sousedství Washingtonu, D.C.

NC – Severní Karolína.

TX – Texas, ovšem

WI – Wisconsin, což už ale není východní naše pobřeží, nýbrž Střední západ. Madison je univerzitní město pěkně u jezera. Mají tam až nepřijemně pokrokovou rektorku mrňavé postavy.

CO – Colorado. Boulder je rovněž univerzitní město, hodinu jízdy od Denveru. Končina Skalistých hor, náramná scenérie.

Podívejme se teď na příležitosti nadační: ne tedy pro někoho, kdo by tu hledal zaměstnání a případnou imigraci, ale aby dostal kýžený *grant*, stipendium, které by umožnilo třeba roční pobyt a užitečné počínání u hostitelské instituce. Tabulka o programu NATO SCIENCE FELLOWSHIPS uvádí, že víc se toho uděluje v USA a víc osob tam odjíždí z Evropy, než tomu je opačným směrem. Teď když samostatná Česká republika bude urychleně spěchat do Evropy, příležitosti i v této oblasti nadačních požitků se úměrně zlepší.

Almanach *The Foundation Directory* obsahuje údaje o 8000 nadacích, z nichž kolem 300

Případ Týdeníku Politika

Případ časopisu, který po dlouhou dobu uveřejňoval antisemitské články a materiály, vyšetřuje již delší dobu Generální prokuratura ČR a Úřad vyšetřování pro hl. m. Prahu. Šéfredaktor Josef Tomáš byl obžalován z trestných činů hanobení národa, rasy a přesvědčení, ale je stále na svobodě.

Jedním z posledních činů časopisu bylo, že uveřejnil seznam židů a položidů

máme další seznamek

v české kultuře, hudebníků, spisovatelů, herců, a dokonce překladatelů. Vzbudilo to pobouření a spisovatel Jiří Grůša prohlásil, že sice židem není, ale že se k nim okamžitě hlásí, aby se na seznam dostal.

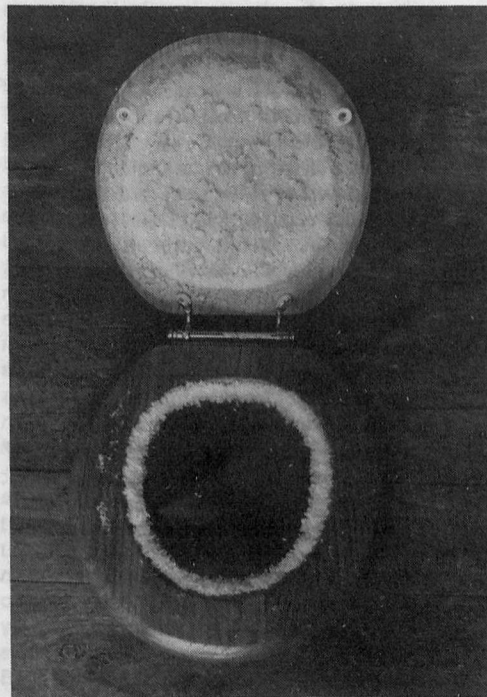
Odborníci sepsali řadu posudků, ve kterých dovozovali jasnou věc, že totiž Týdeník Politika antisemitský je. Po jediném odporujícím posudku archiváře dr. R. Jičina, který rozhodl, že časopis antisemitský není, byl podán návrh na ukončení vyšetřování. Po protestech veřej-

nosti byl přibrán i Ústav soudobých dějin ČSAV.

To vše nestačilo, a tak dne 20. prosince 1992, když redaktor časopisu Reflex Jiří X. Dolěžal našel několik exemplářů Politiky na stolku pouličního prodávče, demonstrativně je zapálil. Pak přivolal policii a udal se pro zločin žhářství, aby připoutal k případu pozornost.

Některé autoři psali své antisemitské články pod pseudonymem. Jeden z nich je dr. Jan Příhoda, jehož články jsou připisovány Miroslavu Dolejšimu, autoru známé analýzy 17. listopadu, kde Havla označil za zednáře.

Václav Klaus na tiskové konferenci řekl, že se diví tomu, že není možné najít legální cestu k zastavení antisemitského časopisu.

Snímek ANTONÍNA LHOTSKEHO,
Toronto

se soustřeďuje na podporu počínání v oboru přírodních věd a inženýrství. Přibližně 110 nadací podporuje medicínské bádání. Mezi 1000 největšími nadacemi 140 podporuje přírodní a lékařské vědy.

FORD FOUNDATION je, pokud vím, ta zdaleka největší na světě. (Třeba ji teď přetrumfne něco japonského, dost však o tom pochybuji.) Ford ale nevede v podpoře přírodních věd, na něž se soustřeďuje nadace Rockefellerova. Není však největší a nejštědřejší. Podle údajů publikace *Foundation Grant Index*, obsahující informace o 57 tisících udělených grantech, v tabulce štědrosti (přes 16 miliard dolarů v r. 1990) je teprve na 5. místě. Na 1. místě je Lucille P. Markey Charitable Trust (30 mil.), 2. W. M. Keck Foundation (22 mil.), 3. David and Lucille Packard Foundation (18,6 mil.), 4. Arnold and Mabel Beckman Foundation (17,3 mil.).

V USA existuje celkem na 32 tisíc nadací plus stovky finančních zdrojů – programů kapitalistických společností, jako např. v ČR známý Procter and Gamble či McDonald's. Jak se v této spleti na cestě ke zdrojům vyznat? Samy nadace pochopily potřebu takových informací, a proto stvořily tzv. FOUNDATION CENTER s hlavní adresou v New Yorku. Toto centrum vydalo veleužitečnou knihu *Foundation Fundamentals*, radící, jak se orientovat a efektivně si počínat. Kromě již zmíněného *The Foundation Directory* hodné lze zvědět v *The Foundation 1000* o zdrojích těch největších, též v *National Guide to Corporate Giving*. Přírodovědcům a technikům může dobře posloužit *Grants for Science and Technology* a lékařům *Grants for medical Research*.

Kde se ale k takovým pokladům dostat? Nemám tušení, kolik toho je v českých zemích k máni. Něco už by snad být mělo na univerzitách a jejich knihovnách. Pokud tyto instituce vysokého vzdělání ještě nemají administrativní oddělení, specializující se na granty, měly by

ho mít a v budoucnu ho určitě budou muset mít. Co by se prozatím nedalo sehnat doma, k nahlédnutí by bylo u sousedů v Německu či Rakousku. Kdo má přístup k *modem* kompjútru, mohl by se spojit s oním Foundation Center: *access code = DIALOG*.

Plno peněz se rozdá na počínání v oborech humanitních a sociálních. V této zprávě se o nich nerozepíšu, pouze uvedu jeden příklad. Před pár dny jsem v poště obržel brožurku s oznámením od Social Science Research Council – MacArthur Foundation o programu s titulem *Fellowships on Peace and Security in a Changing World*. Bádání o míru a bezpečnosti v měnícím se světě nemá nic společného s jménem generála Douglase MacArthura, ale s odkazem rodiny téhož jména. Její hlavní potomek si počíná dost levě, levicově, a *politically very correct fellow*. Tudiž zadatel o tyto peníze aby se příliš nevyznával ze své lásky k americké pluralistické demokracii, již rozda-vači těchto miliardů nepochybně příliš nesdílejí.

Žádat může kdokoliv bez ohledu na svou adresu či občanství. Podmínkou úspěchu žádosti je prokázat souvislost (*linkages*) mezi zvoleným tématem a světovým mírem – čili asi něco jako dialektika z let našeho dávného zářného budování socialismu a la „Splněním plánu výkupu brambor další rána válečným paličům“ či poetické „Cholera, mor, mravenci – Trumanovi spojenci“.

Výše podpory zpravidla nepřesáhne 17 500 USD pro osoby pracující na doktorských disertacích, a 36 000 USD v případech doktorátů již dosažených. Termín 1. prosince 1992 k podání se již zmeškal. Přichází tedy v úvahu 1. prosinec 1993, vítězové budou vyzvozněni v dubnu 1994. Podrobnější informace a formuláře žádosti poskytnete Social Science Research Council, Program in International Peace and Security, 605 Third Avenue, New York 10158, USA. Telefon: (212) 661-0280. Fax: (212) 370-7896.

V kursu mezinárodního práva, který tento semestr učím, mám kolem stovky studentů a mezi nimi jedna z nechyťřejších hlaviček patří izraelské četařce v záloze. Před třídou jsem jí salutoval s vysvětlením, že jako veterán černých baronů jsem to za víc než dva roky služby nedotáhl ani na svobodníka, tím méně na slobodníka.

Přišla za mnou do kanceláře, že potřebuje doporučení k přijetí na semestr na jinou instituci. To se tady často děje, že mládež odjede na nějakou dobu studovat v Anglii, Francii, Německu, Rakousku, Dánsku, Španělsku, Mexiku apod. Tuto iniciativu podporuji, podívat se za vlastní humna může jen prospět. Výsledky získané jinde (tzv. *credits*) my jim pak uznáme a započteme.

Tahle dívka ale minila strávit semestr výuky na lodi, na moři. Univerzita v Pittsburghu má takový prima program zvaný *Semester at Sea – A Voyage of Discovery*. Mládež si vybere z hodně dlouhého seznamu kursů a leckde pak nahlédne do jiného světa. Jarní semestr 1993 začíná 29. ledna a končí 10. května. Loď se studenty bude dělat tyto zastávky: Nassau, Bahamy; la Guaira, Venezuela; Salvador, Brazílie; Kapské Město, Jižní Afrika; Mombasa, Keňa; Madras, Indie; Penang, Malajsie; Hongkong; Kobe, Japonsko; Seattle, stát Washington, USA. Podzimní semestr se uskuteční plavbou opačným směrem s poněkud jinými zastávkami, například i v Oděse.

A na kolik takový špás přijde? Něco přes 11 000 dolarů, což sice není miniaturní suma, ale na druhé straně jiné školy nikam se nepohybující vyžadují poplatky stejné nebo dokonce i vyšší.

Zeptal jsem se četařky, zda jí nebude líto takové peníze utratit. Prý nebude, odvětila, poněvadž je nemá. Proto žádá o stipendium, aby výlet mohla mít zadarmo.

Snad něčeho takového výtečného se jednou, pokud možno vbrzku, česká studijní mládež také dočká.

Soukromá cestovní kancelář

PAN
AIRTOUR

JIŘINA MAJEROVÁ
Hradešinská 45-2161
101 00 Praha 10 Vinohrady
tel. /00422/ 74 75 23
fax tel. /00422/ 74 53 78
ve spolupráci se společnostmi

AVIATIK A SVAZ LETCŮ ČR

nabízí
ubytování v soukromých
penzionech a bytech
v Praze a okolí
a
možnost poznat naši vlast

i letecky.

Vyhlídkové lety balóny,
ultralehkými, bezmotorovými
i motorovými letadly,
další služby dle vašeho přání,

Těšíme se na vás
v Čechách na Moravě
i ve Slezsku

PRAŽSKÉ UZENÁŘSTVÍ

364- 1787
638 QUEEN ST. W
TORONTO M6J 1E4

PRAŽSKÁ ŠUNKA
PRAŽSKÉ UZENINY
MASO Ia JAKOSTI
DENNĚ ČERSTVÁ
CHUTNÁ JÍDLA
A CUKRÁŘSKÉ VÝROBKY

Zt Et libris

JIŘÍ POCH, Praha – REPORTÉR

Redakce Západu Today se rozhodla zařadit pravidelnou rubriku o knižní produkci čs. nakladatelství. Věnovat tomu může pouze sloupek, proto informace mohou být bohužel kusé; snad přece jen poslouží zvláště čtenářům v zahraničí. Tentokrát jsme vybrali několik titulů vydaných nakladatelstvím Svazu spisovatelů a Svoboda.

Z produkce Svazu spisovatelů vyvolal veliký zájem – vynutil si téměř okamžitý dotisk – první díl Churchillových pamětí **Od války k válce**; zaujmou především pasáže týkající se osudových chvil první republiky (Tragédie Mnichova, Zrada po Mnichově). Jako nadějný talent se představil třicetiletý Michal Viewegh románem s přitažlivým názvem **Báječná léta pod psa**, v níž autor poutavě a humornou formou, což bývá v současné produkci vzácná popelka, vyličil osudy tří generací za normalizačního období. Doplněkem pohledu na literární i lidský profil jednoho z našich nejlepších současných autorů Bohumila Hrabala, tohoto neskrývaného čtele pívání moku a současně skvělého mistra slova a básnické metafory, je jeho autobiografická trilogie **Svatby v době, Vita nuova a Proluky**. O často zapomínaném autorovi mnoha románových děl a především libreta Janáčkovy Lišky Bystroušky, Rudolfa Těsnohlídkovi, který je ovšem znám – a zaslouženě – jako vynikající soudničkář, napsal František Kožík biografický román **Jsem vánočnímu stromku podoben**. Milovníky absurdna a současně divadelního kumštu určitě zaujme výbor nejzajímavějších her zakladatele, režiséra, autora i herce pražské Ypsilonky Jana Schmida; vydání nese název jedné z nich, **Třináct vůní**. A ne-

méně zaraduje sborník karikatur Vladimíra Jiráňka **Všichni jsme demokrati**, zrcadlící polistopadový vývoj s kritickým šlehem jemu vlastním, i dobově věrný přetisk rané sbírky Jaroslava Seiferta **Na vlnách TSF**. Obohacením knihovny budou kuriozní a krásně vydané lidové pověry, čáry a zaříkadla pod magickým titulem **Černá slepice aneb Kterak se líhne bazilíček, jenž do domu štěstí přináší**, stejně jako **Poezie Jindřicha Štýrského** – překvapení pro mnohé jeho čtele, kteří o této jeho druhé múze nevěděli nebo věděli jen málo. A událostí určitě je vydání Solženicynovy **Rakoviny**; jako čtenář, znalý jeho děl, správně předpokládá, není román pouze zobrazením lidských tragédií vyvolaných zhoubným bujením, ale metastází celé sovětské společnosti padesátých let.

Z bohaté dílny nakladatelství Svoboda upozorníme alespoň na starší Hemigwayův román **Fiesta**, antickou „detektivku“ Vladimíra Neffa **Lidé v tógách**, stálý bestseller **Knoflíkovou válku** básníka a spisovatele Louise Pergauda a především na titul i u nás žádaného autora J. M. Simmela **Láska je jen vítr**; jako vždy s mimořádně napínavým dějem z mezinárodní finanční mafie okořeněným sice poněkud sentimentálním, nicméně působivým mileneckým vztahem hlavních protagonistů.

YVDAVATELSTVÍ

COMET

ŽEROTÍNOVA 59, 130 00 PRAHA 2, TEL. / FAX: 27 66 15

YDÁVÁ KAŽDÝCH 14 DNÍ MAGAZÍN PRO KŘÍŽOVKÁŘE

HARLEKÝN

SEŠIT JE BAREVNÝ, MÁ 16 STRAN, 10 KŘÍŽOVEK, 3 STRANY
HÁDANEK PRO DOSPĚLÉ, 1 STRANU PRO DĚTI A BOHATÉ
DOTOVANÉ SOUTĚŽE O CENY

CELOROČNÍ PŘEDPLATNÉ 163 Kčs
(Pro zájemce ze zahraničí plus 13 Kčs za číslo)
CENA 5.80 Kčs + poštovné 1 Kčs

Stav hudby na českých tocích

PETR ŽANTOVSKÝ, Praha – REPORTÉR

Spolu s návratem do normálních společenských a ekonomických dimenzí vrací se Česko (a donedávna i Slovensko) do normálních, tedy tržních dimenzí kulturních. Hned po listopadu 1989 to bylo nejpatrnější na boomu nakladatelské aktivity, a to jak ve sféře periodického tisku a knih – tak i v oblasti gramoprůmyslu. Do revoluce ovládaly český trh s hudebními nosiči tři monopolní firmy, **Supraphon, Panton a Opus**. Dnes se všechny tři musí chtít nechtě přeorientovat jednak na značnou změnu vkusu masového publika (o tom ještě níže), tak na mnohem složitější podmínky, vytvořené erupcí nově vzniklé konkurence.

Jako první, už na jaře 1989, vznikla firma **Bonton**. Zprvu jako nakladatelské družstvo, disponující kapitálem svého zakladatele Martina Kratochvíla, známého dříve jako hráče na klávesové nástroje ve skupině Jazz Q, a jeho hudebního kolegy z USA, kytaristy Tony Ackermana. Kratochvíl byl jedním z mála prosperujících „kapitalistů“ už z hlubokého samobrežněví. Po revoluci přeměnil Kratochvíl svou firmu v akciovou společnost a jal se bystře a bez zábran podnikat. Zprvu se snažil držet kvalitativní měřítko z minulosti (vydal tři alba Karla Kryla, dvě Petra Skoumala), ale záhy zjistil, že trh začíná reagovat mnohem citlivěji na komerční zboží typu Pauly Abdul, New Kids On The Block či George Michaela.

Na týchž pilířích stojí **Popron**, který za pomoci německého kapitálu vede František Rychtařík. Popron se od počátku specializuje výhradně na převzaté licence světových rockových novinek – od Suzanne Vegy po Arethu Franklin či Bon Jovi. Popron velice hbitě reaguje na anglosaské hitparády a daří se mu světové kapely a interprety k nám dovážet za

poměrně velmi krátkou dobu několika týdnů. Teprve poslední dobou se aktivuje i jeho divize – **Popron music**, určená pro domácí produkci, zatím především se zřetelem komerčním – viz alba metalového kytaristy Dodo Doležala nebo zpěvačky Iny.

Vyložené nekomerčně vystartoval česko-rakouský **Globus**. Jeho filozofické zázemí vychází z undergroundu, punku a jiných žánrů, jimž éra totality naprosto nepřála. Globus začal vyrovnávat historické dluhy produkci alb Půlnoci (někdejších Plastic People of Universe), Garáže, Psích vojáků či MCH Bandu. Převzaté desky jsou z podobného, byť patrně komerčnějšího řečiště – Pixies, The Young Gods, Frank Zappa, Cocteau Twins.

Zpočátku na podobnou notu hrál i **Monitor**. Po svém vzniku v půlce roku 1990 začal mapovat punkovou oblast a oil, hudbu českých skinheads. Vydal dvě alba kontroverzního Orlíku, punkové Plexis, Tři sestry. Posléze se přeorientoval na heavy metal vydáváním zpravidla debutových desek skupin hrajících monotónní a těžko rozlišitelný hluk pod tituly typu Debustrol, Kabát či VAR. Mezitím se Monitoru podařilo „odkoupit“ první skutečnou poppřevratovou hvězdu, skupinu Oceán, a vydat jí dvě alba. Zatím posledním žánrovým přemetem Monitoru je příklon k produkci folk+country, již se jinak systematicky zabývá především konkurenční **Venkow**.

Ambiciózní vzestup zaznamenala jedna z mála mimopražských firem, novobýdžovský **Tommü**. Věnoval se „výrobě“ hvězd, vydal komerčně nesmírně úspěšná alba skupin Lucie a Žentour.

Vedle těchto komerčně patrně nejúspěšnějších firem existuje na českém trhu řada menších, specializovaných hudeb-

Hudební všeuemělec Stivín.

Snímek Pavla Neumanna

ních vydavatelství (celkový počet udělených licencí už přesáhl stovku, což je na zmenšující se územní poměry věru nemálo). Chtěl bych upozornit jen na některé výlučnější. **Jazz Arta** se podobně jako slavná mnichovská firma ECM věnuje produkci moderního (výjimečně i tradičního) jazzu. U Jazz Arty vydává Jiří Stivín, Emil Viklický, Naima a další. **Pragma** vsadila na dobovou módu – indickou filozofii meditace a relaxace. Vydala celou řadu knih a kazet s meditační hudbou Osho Rajneesh. **Bestia** Petra Jandy, kytaristy Olympiku, se věnuje opět hlavně hard rocku a metalu. **Zeras** má na kontě něco black metalu, něco pop metalu, z jeho prozatímni produkce stojí za zmínku především novinka skupiny XARA Pražská strašidla, kterou ko-produkoval britský hudebník Anth Kaley.

Asi jediným vysloveně nekomerčním vydavatelstvím je obnovená značka **Ultraphon**, již mnozí nepochybně znáte z první republiky. Po čtyřiceti letech mlčení a „zatrezorování“ Ultraphonu v sejfách patentového úřadu se s touto značkou opět setkáváme prostřednictvím její čerstvé produkce, převážně z oblasti vážné hudby. Zvláštností Ultraphonu je to, že působí paralelně v Čechách a na Slovensku, vydává řadu „federálních“ projektů (převážně z bohatých archívů Opusu) – za účasti umělců z obou stran čerstvě nataženého hraničního drátu. Krom toho Ultraphon vydává i interpretační řadu, v níž (mnohdy poprvé) vydává profily nejvýraznějších osobností naší vážné hudby (například pěvkyni V. Walterovou a varhaníka Aleše Bártu).

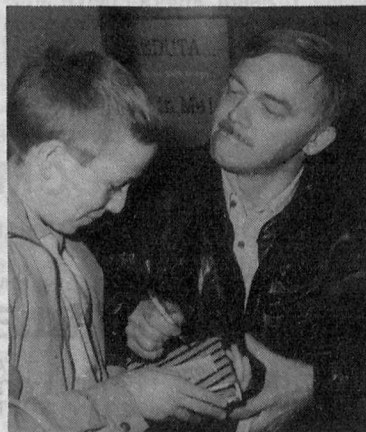
I z tohoto zdaleka ne úplného výčtu je patrné, jak přeplněný a chaotický je český trh s hudebními produkty. Okamžik, kdy se prosadí i vyslovené umění bez většího ohledu na komerční úspěšnost, je zatím v nedohlednu. Firmy zatím vycházejí v zásadě vstřícně dobovému gustu, které se vyrovnává s nedostatky z minulosti, kdy řada jmenovaných žánrů a interpretů byla tabu. Časy normality zatím nenašly.

Ahoj lidi,
jaksi se mi nechce brát na vědomí, že nás svoboda má rozdělovat. Ani tam, ani tady.

Mám vás rád PF 93

KAREL KRYL

KAREL KRYL, dopisovatel Západu Today, přešel nedávno od Bontonu k nově vzniklé firmě Janez. Vydal DVĚ A PŮL LUNETY – milostnou poezii spolu s Danielou Bakerovou se scénickou hudbou Mariana Vargy,

MONOLOGY – písně z let 1990–1992 a KRYLIASE a ODYSSEU s ilustracemi Eugena Snopka.

Snímek Pavla Neumanna

Ivo

IVAN KRAUS, Paříž

Malíř odešel do světa v roce 1968 a usadil se v hlavním městě výtvarníků, v Paříži.

I tady zůstal věren svému tématu, které si přinesl už z Prahy. Hudbě.

Poslouchal ji a pokoušel se ji zachytit.

Jeho hráči na plátnech se v průběhu let vydali na cestu prostorem.

Později malíř, věren svému tématu a inspirován hudbou Debussyho, maluje katedrály.

Vidíme je jako v odrazu vodní hladiny nebo jako fatu morganu, ale cítíme, že přesahují náš čas.

Občas se objeví motiv varhan, autor se k nim vrací, podobně jako ke katedrálám a k hudebníkům, a nutí diváka k zasnění.

V posledních letech namaluje také několik průhledů do netušených dálek a nazve je Cesta.

Jsou to barevné meditace ticha a prostoru.

V nedávné době vytvoří obraz dirigenta s orchestrem, hrajícím v oblacích, nebo v galaxii dál.

Ačkoli nevyhledával managery ani dirigenty výtvarného trhu, vzbudil dostatečnou pozornost, o čemž svědčí to, že byl vyznamenán v Římě cenou kritiky a třemi medailemi ve Francii. Jeho práce jsou dnes v soukromých i veřejných sbírkách v Praze, Paříži, Curychu, v Německu, Holandsku, Kanadě i USA.

V osobním životě noblesní gentleman, ochoten vždy pomoci těm, kteří to potřebovali, dovedl se diskrétně zasadit o své kolegy nebo se s nimi podělit o svůj výstavní prostor.

Ač povahy tiché a nenápadné, spíše sólista, trávil většinu času se svou přítelkyní hudbou, byl vždy družný v okruhu svých přátel.

Sedávali jsme často v ateliéru u skleničky vína, jehož byl znalcem i milovníkem, a povídali si při tiché muzice, která zněla z gramofonu a obrazů zároveň.

Ivo Holý zemřel v Paříži po dlouhé a těžké nemoci koncem roku 1992.

Jak bezpečně ocasiti

VÁCLAV TÁBORSKÝ, Toronto

Nene, milí čtenáři, toto není fejeton o tom, jak se vyhnout pohlavním chorobám, ale o tom, jak jezdit rychle a bez pokut na delší vzdálenosti. Sloveso ocasiti je používáno v našich česko-kanadských cestovatelských kruzích jako žertovný překlad amerického výrazu „to tailgate“. I má slušná žena ho používá. Neopomene mě napomenout při výletech na několik set či tisíců kilometrů, abych neocasil (a dal si odstup od toho starého auta, co mu tak smrdí výfuk, a nejezdil rychle a nevytěžoval kazety za jízdy a nepředjížděl a nebyl příliš rozjařený, ale ani zase příliš zvadlý).

Když tedy chceme dojet ke vzdálenému cíli co nejrychleji, bez nehody a bez pokut, tak uděláme co? Inu, pověsíme se za nějakého toho šilence (podle úsloví, že všichni, kdo jezdí rychleji než my, jsou f-g maniacs, ti pomalejší zase i-g idiots) a držíme se za něj ve slušné vzdálenosti (100–200 m), takže policejní radary, vascary a ty jiné nemravnosti, které nám, slušným motoristům ztrpčují život, zaznamenají toho předcházejícího blázna, ne však toho způsobného řidiče, který sice jede stejnou a poměrně vysokou rychlostí, ale má od něj bezpečný odstup.

Ale zpátky k tomu cestování. Jak si vybereme toho vedoucího tandemu? Není dobré se připojit za nějakého toho řitického se šuspajila, protože to jsou obvykle lidé, kteří jedou na poměrně krátkou vzdálenost, jako když je třeba bolí stolička vlevo nahoře anebo shánějí deset minut před randetem balíček prezervativů. Nejspolehlivější jsou tak zvaní permanentní levobočci, kteří si jedou v levém proudu a za nic na světě by nepřejeli do toho správného, pravého. Ale jakýkoliv řidič, který si to hasí rozvážným, leč mírně zrychleným tempem, se nám bude hodit. Když ho správně odhadneme, pojedem za ním v závěsu desítky milí.

Samozřejmě není dobré polevit v ostražitosti, jak nás už učil i soudruh Lenin.

Šerifové a jiné orgány zákona se mohou na nás vyhnout rafinovaně, ze zadu. Pak výmluvy jako: „Ale pane orgáne, ten blbec v tom fordu jede mnou jel ještě rychleji,“ nejenže nepomohou, ale vrhají také špatné světlo na váš charakter. Správný muž ví, co může ošvindlovat, ale ví také, kdy má přimnout prohru bez šňukání.

Dojde-li k takovému dopadení in flagranti, je pro nás, občany krásného Ontaria výhodnější, když k tomu dojde kdekoli v USA s výjimkou státu New York. Tamní úřady si totiž vyměňují záznamy o dopravních přestupcích s naší provincií a tři body za rychlou jízdu tu i onde mají stejnou platnost.

V noci je rychlá jízda poměrně snazší. Ale musíte očima bystře zkoumat všechny kouty, do kterých by ty policejní vozy mohly zacouvat. Hlavně nepředjíždějte bezhlavě! Jednou jsem omylem předjel šerifa rychlostí, o které bych skromě pomlčel. Teprve v poslední chvíli jsem si všiml, že šlo o strážce zákona. Šlápl jsem zuřivě na brzdu, ale přesto jsem byl asi o půl macha rychlejší. Na víc se raději neptejte.

Takže ocaste, ale s rozvahou

PSÁNO PRO NOVÝ DOMOV
A ZÁPAD TODAY

Na silnicích ČR pozor!

Problémy na hraničních přechodech s velkými nákladními auty i osobní dopravou jsou známy. Snaha řešit je a zamezit i dalším křiklavým situacím na silnicích České republiky podnítla vládu ČR k projednání zákona o přestupcích.

Co se tedy doporučuje?

Především je specifikován přestupek řidičů nákladních automobilů, týká se hlavně tiráků. Platí pro ně zákaz vyplývající z pravidel silničního provozu. Tedy jízda v pátek, sobotu a neděli. Přestoupení zákazu je může stát v blokové pokutě až pět tisíc korun a zákaz jízdy na dobu šesti měsíců. Zvyšuje se také odpovědnost řidičů autobusů, nákladních automobilů a traktorů, kteří budou přepravovat na ložné ploše osoby a při jízdě

ohrozí bezpečnost silničního provozu či způsobí dopravní nehodu. Pokuta může být až do výše deseti tisíc korun a zákaz činnosti do jednoho roku. **Ke zvýšení došlo i u přestupků u ostatních účastníků silničního provozu. Bloková pokuta může být až za sedm tisíc a zákaz jízdy na jeden rok. Při porušení běžných pravidel silničního provozu je pokuta do dvou tisíc korun.**

Přísnější postih bude i u alkoholu za volantem. Dříve mohl řidič odmítnout dechovou zkoušku nebo odběr a vyšetření krve. Odmítnutí zkoušky bude klasifikováno nejpřísnější sankcí, tzn. jako kdyby řídil vozidlo naprosto opilý, tedy více než 1%. Pokuta je 15 tisíc a zákaz činnosti na dva roky.

— ŠH —

No comment

Čecháček

PAVEL EISNER

Slovo jako stvořené na důkaz, že mohou být na světě i zdobněliny odporné. Slovo v nedobrém smyslu, sebemrskácké a masochistické. Vím sic, dobře vím, a dovedl bych toho uvést příklady: vyšlo už i z per dražých i mně, zaznělo už i z úst mužů, které bolela přízemní malost, slatrosusovská okřesnost jejich okolí, žabomyšáda života, který viděli kolem sebe. Ale daleko častěji – tak za protektorátu – jsem to slovo četl od lidí nanicotvých, od podiců. Oháněli se tím slovem, aby stáhli lid své krve tam, kde oni sami vězeli odjakživa.

A nenávidím to slovo i tehdy, má-li mít jen význam rezignované skromnosti. Neboť od prvního dne člověčenstva vězela ještě za každým tvrzením **Já a my všichni tady jsme pleva, smetí** nějaká pořofouhle neřestná troufalost, drzost, nestydatost

(je totiž na světě nejen hybris velikášství, je na něm i smrdutost „skromnosti“); a hlavně chytrácká spekulace hovět si hovniválsky tam, kde hovnivál bývá aliteráčně doma.

Nenávidím to slovo, tu lotrovskou zdobnělinu **Čecháček**, a bylo by dobře, kdybyste ji nenáviděli se mnou; neboť kdekoli zazní, bude pravděpodobnost 99:1, že zazněla z úst skutečného Čecháčka, tedy tvora, jehož každé dechnutí by mělo být políčkem pro každého Čecha.

Je ostatně také – jakožto vzácnost – i zdobnělina **Češe** podle deminutivního typu **Turče, židě**. Také **Češe** je zdobnělina hanlivá – je v ní nedorostlost, neplozetost plus pohana toho vykleštění (slovo rodu středního na označení bytosti mužské!).

RADY ČECHŮM, JAK SE HRAVĚ
PŘIUCIT ČEŠTINĚ. ODEON

Vznikem samostatné ČR získáme, pokud je to dnes vůbec možné, možnost o svém osudu rozhodovat sami.

K. SCHWARZENBERK, bývalý kancléř,
Lidová demokracie (30. 12. 1992)

Situace, v nichž by nerozpuštělnost sněmovny mohla způsobit nějakou krizi, jsou bohapustými spekulacemi, které nemají žádný reálný podklad.

M. VÝBORNÝ, předseda ústavněprávního výboru ČNR (KDU-ČSL),
v rozhovoru pro Mladou frontu Dnes (30. 12. 1992)

Budeme opět zapsáni v Guinnessově knize rekordů. Budeme zemí, která má senát a nebude mít senátory.

J. HORÁK, předseda ČSSD,
Rudé právo (23. 12. 1992)

Vývoj určitých politických situací běží přesně podle zásad antického dramatu – od expozice až ke katarzi. Nejhorší je vždycky překlenout tu katastrofu, která je přesně uprostřed.

P. DOSTÁL, ČSSD, v rozhovoru pro
Rudé právo (23. 12. 1992)

Zlo a dobro jdou ruku v ruce, neexistuje ztělesnění čistého dobra ani zla v absolutní podobě. Žádný člověk není jen dobrý nebo zlý.

G. KANOVIČ, litevský spisovatel,
v rozhovoru pro
Lidové noviny (29. 12. 1992)

Lidé a národy se musejí rozhodnout, zda chtějí žít pohromadě nebo sami, odděleně. Ale žádný národ není v Evropě sám.

T. WAIGEL (CSU), ministr financí SRN,
v rozhovoru pro
Lidovou demokracii (29. 12. 1992)

Na novou formu naší státnosti si budeme muset teprve zvykat a není vyloučeno, že některým z nás způsobí „ztráta“ Slovenska psychologický šok, se kterým se budeme muset chvíli vyrovnávat.

V. KLAUS, český premiér,
Lidová demokracie (30. 12. 1992)

Volby vynesou podobné postavičky i do parlamentů vyspělých demokracií... Rozdíl mezi nimi a sládkovci je právě ve schopnosti vlastního myšlení... Pokud jim to snad chybí, mají alespoň krásná hrdla jako slavná poslankyně Cicciollina. Bohužel od sládkovců, jak včera dokázali, nelze očekávat ani to.

LIBOR ŠEVČÍK, šéfredaktor,
Mladá fronta Dnes (27. 1. 1993)

Připravila DAGMAR SOUČKOVÁ – REPORTÉR

MRAŽENÁ KÁVA S UTAJENÝM ZLEM

Uděláte si silnou kávu, přidáte cukr a necháte vystydnout. Přelete do krásných tlustostěnných sklenic. Ponoříte do nápoje porci vanilkové nebo kávové zmrzliny. Máte-li k dispozici, přidáte český rum, jinak koňak či vodku. Navrch šlehačku posypanou mletými oříchky či granulovaným kakaem.

Pro děti lze udělat tuto kávu bez kofeinu a lihoviny.

K tomu si pusťte polky Bedřicha Smetany a čtete kteroukoli povídku ze Západu Today 1/93. Stojí za to. Káva by mohla chutnat i pánům Benešovi i Škvoreckému.

– KH

Z_t Testuje

SANOREGEN forte

Nesprávné složení současné výživy zvyšuje riziko působení škodlivých vlivů namísto toho, aby optimální skladbou pozitivně zasahovalo do ochranných a regeneračních mechanismů lidského těla. V této souvislosti se ukázalo, že existují látky pro život zcela nezbytné. Byly pojmenovány vitaminy. Mezi ně se řadí především esenciální aminokyseliny, vitamíny, minerální látky a některé stopové prvky. Nedostatek těchto nezbytných látek v potravě se v posledních letech stal na celém světě podnětem k výrobě bílkovinných a minerálně vitamínových dietetik. Na český trh přichází nyní přípravek Sanoregen forte, obsahující dostatečné množství řady vitagenů.

Plně se vyrovná přípravkům, které jsou v prodeji v západní Evropě i v USA, avšak s tím rozdílem, že český výrobek je až desetkrát levnější než výrobky zahraniční.

Sanoregen forte je inzerován jako tekutý doplněk stravy, kdy dostatečnou dávkou jsou dvě kávové lžičky denně. Kromě vitamínů B₁, B₆ a C, nezbytných při správné výživě, v rekonvalescenci, v ochraně před stresem, virovými infekcemi, v zlepšení imunity, obsahuje esenciální aminokyseliny, které si tělo samo nedokáže vyrobit. Ty zabezpečují výstavbu a regeneraci tkání, posilují obranný systém organismu a jsou potřebné při onemocnění řady orgánů. Redakce si sama ověřila, že výrobce používá v přípravku aminokyseliny nejčistší kvality, dovezené z Japonska. Navíc přípravek obsahuje minerální látky – hořčík a zinek.

Sanoregen forte tak při stálém užívání upevňuje zdraví každého jedince a je vhodný zejména tam, kde je zhoršené životní prostředí.

Nakonec informace, kdo je výrobcem Sanoregenu forte. Je to **SD Jednota Hronov, Husova ul. 412, PSČ 549 31, telefon 0441 / 811 93, fax 0441 / 816 30**. Doporučená prodejní cena balení o 100 ml (představující dávku prakticky na jeden měsíc) je 31–33 Kčs.

MUDr EF

**SANO-
REGEN
forte**

Vitamínový doplněk stravy
s přidavkem esenciálních
aminokyselin a minerálů

Obsah účinných látek:
100 ml přípravku obsahuje
směs esenciálních amino-
kyselin v L formě: leucin,
isoleucin, valin, lysin, thre-
onin, fenylalanin, tryptofan,
v množství min.: 1500 mg
vitamin B₁..... 150 mg
vitamin B₆..... 150 mg
vitamin C..... 2250 mg
Mg..... 2250 mg
Zn..... 75 mg

JEDNOTA HRONOV

Přišlo poštou • Přišlo poštou • Přišlo poštou

VÁŽENÁ REDAKCE ZÁPADU TODAY

Dnes jsem dostala od vás vysvětlující dopis, jak to vlastně s časopisem je. Moc vám děkuji a musím vám říci, že mě velice potěšil. Když jsem dostala nabídku časopisu Polygon s letáčkem, hledala jsem v redakční radě jména lidí, které jsem si oblíbila, a moc mě mrzelo, že jsem tam nenašla jméno pana S. Reiniše. Patří spolu s panem O. Ulčem k nejlepšímu dopisovatelům ze všech emigrantských časopisů. Jsou oba odvázní, svérázní, inteligentní, vzdělání, ale také velice lidští, snášenliví a hledající řešení problémů v dorozumění a v pochopení věci. Dávají prostě do svých článků spíš to svoje „dobré Já“ a nehlídají si získat čtenáře za každou cenu, spíš si uchovávají čisté svědomí, a to je poznat, a to nejvíce časopisu prospívá.

Přeji Vám hodně štěstí do dalších let ve vydávání časopisu Západ Today a samozřejmě posílám předplatné.

Se srdečným pozdravem

L. HLAVNÍČKOVÁ, Austrálie

P.S. Promiňte, nechci ze sebe dělat duchaplného kritika, jen jsem chtěla vyjádřit, jak je vidím já.

L.H.

S AGENTY V RUKAVIČKÁCH?

Nejen z literatury faktu (Bittmann, Frolík), ale mnozí i ze životní praxe víme, že bdělému oku stranoládky nebylo možno uniknout ani na Západě. Mělo zejména aktivnější a „neupravenou“ část exilu docela pěkně na mušce a žádný jeho počín mu neušel.

„Každý odbor československé rozvědky měl mezi svými hlavními cíli v přiděleném teritoriu organizace, kluby, spolky, krajské noviny a jiné instituce československého exilu,“ praví mistr Frolík ve své knize Špión vypovídá.

Kdo z exulantů si myslil po listopadovém něžném převodu moci, že se teď dříve či později seznámí s obsahem fasciklu, který je o něm veden na nejbližší čs. ambasádě (anebo přímo v Praze), zmýlil se podstatně. A stejně uzamčeno na sedm západů zůstalo, kdo na nás „venku“, kryt azylem pro politické uprchlíky, donášel bolševikům. Pokud jsme se domnívali, že se na této praxi jistě něco změní, až po volbách 1992 odejdou z rozhodujících postů teoretici i praktičtí nositelé sametového „historického kompromisu“, opět jsme zažili zklamání: archivy mlčí i nadále a (na rozdíl třeba od bývalé NDR) jsou nepřístupné i pro přímo postížené.

Generální prokurátor České republiky JUDr. Šetina uvedl nedávno v souvislosti s causou agenta Mírařka, že do spisu nemohly být zařazeny všechny originální doklady, protože „by tak mohla být zveřejněna jména agentů – cizích státních příslušníků, kteří za úplatu pracovali pro naši rozvědku“. Generální prokurátor podle zpráv tisku dodal, že i když s tímto tzv. nelegály nechal ministr vnitra J. Langoš přerušit jakékoli kontakty, publikování jejich jmen by údajně „vyvolalo mezinárodní skandál“.

Mohu dr. Šetinu ujistit, že mezinárodní skandál mnohem spíše vyvolává ochranný postoj vůči placeným pražským agentům z řad občanů západních demokracií, kteří dlouhé roky škodili a dodnes škodí svým zemím, protože zaslouhou podivných „ohledů“ nebyli odhaleni a zneškodněni. Není podstatné, že už (snad) nedostávají instrukce z Prahy.

Nadále škodit, nadále rozvracet, nadále vyzvídat pro nepřítel demokracie a svobody mohou tyto nemorální subjekty dodnes díky absurdnímu přístupu československých úřadů, který je výsměchem solidaritě demokratů a v Praze tak oblíbenému dovolávání se mravnosti. Přístupu, který je z hlediska skutečných českých (a jistě také slovenských) dlouhodobých zájmů naprosto kontraproduktivní.

J. LOEWY, Wuppertal

KDE JE CHYBA?

Úspěchy českých exulantů na Západě – osobní i pracovní – jsou nesporné. Bohužel není rovněž sporu o tom, že tvořivé setkání našeho exilu s domovem po „sametové“ revoluci se neuskutečnilo. My na Západě jsme se chtěli pochlubit, jak nám to dobře jde, zatímco oni doma čekali na Marshallův plán.

Na obou stranách železné opony v.v. jsme zklamali v řešení majetkových otázek. Příliš mnoho z nás hájilo osobní zájmy (většinou spravedlivé nebo aspoň pochopitelné) a málo úsilí se věnovalo konstrukci právního rámce s přihlédnutím k hospodářským možnostem. Nikdo například nepřipomenul, že Německo sice rozumně odškodnilo kdekoho, kdo mohl prokázat, že ztratil majetek či zdraví za nacistů, ale odškodnění se většinou uskutečnilo až po mnoha letech, když si to státní pokladna mohla dovolit.

Málo jsme toho znali o zvláštní povaze a struktuře nomenklatury, komunistické vládnoucí třídy. Čert ví, proč se to na Západě necustuduje. Djílase četlo málo lidí, Konráda a Szelényiho („Marche au pouvoir des intellectuels“) takřka nikdo. Velká škoda, že jsme se nechali překvapit rozplizlostí a chapadlovitou strukturou této poražené, ale zdaleka ne rozdrčené vykořisťovatelské třídy. Teď abychom si kladli otázku, jak dlouho ještě budou v parlamentech střední Evropy sedět komunisté a jejich soupeřníci coby demokraticky zvolení poslanci druhých nejsilnějších stran.

Čas ukáže, jaký ohlas a vliv bude mít „Západ Today“ ve staré vlasti. Držme si všichni palce, aby byl znatelný a kladný.

Váš

M. SKÁLA, Kanada

PROČ PLÁČETE...?

Čist dnes exilový československý tisk je opravdu otřesné, a to nechtu Kanadského Slováka. Zvláště se vyznamenali dopisovatelé Nového Domova, kde kromě jiných nesmyslů označili Václava Klause jako „šéfa velezrádců“. Všichni nadávají české pravici, která díky Bohu a voličům vyhrála ve volbách. Prolévají krokodýlí slzy nad rozdělováním již rozděleného Česko-Slovenska. Všechny plačky mají společné to, že tam nikdo nežil posledních 40 případně 20 let a nevědí, co se tam za poslední dva roky v parlamentech událo.

Vrátme se trochu do minulosti. Psal se rok 1948 a spadla klec a bylo nutno utíkat před komunistickým běháním. Kdo měl štěstí a nesplynul nebo nebyl převálcován, přešel kopečky a usadil se v blízké či daleké cizině.

Pánové, rozčilujete se zbytečně, nařikáte nad mrtvolou starou 53 let. ČSR skončila v roce 1939. Co potom následovalo – Protektorát Böhmen und Mähren, Slovenský Štát, ČSSR pod komunistic-

kou diktaturou nakonec okupovaná cizí armádou – to přece nebyli skuteční pokračovatelé Masarykova státu!

Vedoucí ideou Masarykovou bylo seburčení národů, nejen Čechů a Slováků, ale i Poláků, Jihoslovánů, Rumunů, kteří žili pod habsburskou monarchií. Ostatně soužití Čechů a Slováků ve společném státě nikdy nebyla idyla, bylo to od začátku nerovné manželství. Češi považovali Slováky, zčásti oprávněně, za zaoštalé a něvděčné, Slováci nesháněli českou nadřazenost a pražský centralismus.

Dnes se Slováci rozhodli definitivně zaplatit za svrchovanost jakoukoli cenu a není síly, která by jim v tom zabránila.

V Kanadě máme zkušenosti s pokusy o záchranu společného státu a vidíme, za jakou cenu. Quebec dostává jednu výhodu za druhou a stále to nestačí. Jenže Kanada je země s dlouholetou demokracií, rozvinutým tržním hospodářstvím, vysokou životní úrovní a pevnou mezinárodní pozicí, ta vydrží bez obtížů tahanie o konstituci dalších 50 let. Dnešní Česko - Slovensko zpusťosené čtyřicetiletou totalitou nikoli.

My máme štěstí, že dnes v Praze žijí dva Václavové, oba vynikající osobnosti, oba mezinárodně uznávaní, oba národem milovaní. S nimi v čele mohou všichni rozumní Češi a Moravané vytvořit nový stát na historickém území zemí koruny české. Stát moderní, demokratický, prosperující, který se stane důstojným nástupcem Masarykovy První Republiky.

Dr. V. NEUMANN, Vancouver B. C.

P. S. Byl jsem překvapen, když jsem dostal na ukázkou časopis Polygon, kde byl vytištěn můj dopis, který jsem poslal redakci Západu v Kanadě. Jsem čtenářem Západu od jeho začátku a přeji mu úspěšné pokračování.

MILÉ SETKÁNÍ

Plzeňská restaurace „U Jelínků“. Skamarádem dopijeme druhou dvanáčku, když ke stolu přisedá elegantní starý pán, poručí si pivo a se slastí se napije. Přitukli jsme si. Tak v české hospodě bývá. Dařil jsme se do řeči. Dozvěděli jsme se, že žije 42 let v Kanadě a je na první návštěvě v Praze. Obchází kdysi jemu známé restaurace s dobrým moken. S radostí prohlásil, že to naše pivo je ještě lepší než kdysi. A vůbec nejlepší na světě. Poručili jsme další rundu a vzájemně se představili. Po třetím pivu přišlo loučení a on chtěl vše zaplatit, což jsme mu nedovolili, neboť se právě stal naším hostem a přítelem. Byl velmi dojat a slíbil, že pošle alespoň pohled z Montrealu. Do 14 dnů skutečně došel pozdrav s tímto textem. Jsem Váš kanadský dlužník za výborné pivo „U Jelínků“ a za Vaši milou společnost, která tu dobrou chuť ještě vylepšila. Snad se zase sejdeme ... S pozdravem W. Klusáček, 82 let, Montreal.

A. CHMEL, Praha

(P. S. Na pohlednici nebyla ani jedna chyba) A.CH.

TŘI OMLUVY NA KONEC

V minulém čísle jsme neuvedli prameny, ze kterých jsme čerпали dva příspěvky. Šlo o články „Řekne-li se Korbel“ a „Teď něco od nás z Harare“. První byl z kanadského časopisu Dobrý den, druhý z Našince.

Dále nás požádal pan profesor Skilling, abychom opravili jeho jméno na H. Gordon Skilling a ne Gordon H. Skilling.

REDAKCE

VÁŽNĚ (I NEVÁŽNĚ) z Č + S tisku

Před soud přijde i bývalý generální prokurátor Jaroslav Krupauer, který je obviněn ze zneužívání pravomoci veřejného činitele. On nic, on muzikant. Dělal pouze to, co vysokým funkcionářům KSČ na očích viděl.

Anonymní dopis vyhrožuje ředitelství lázní v Karlových Varech, že objekt vyhodí do povětří, nebude-li vrácena na kolonádu socha kosmonauta Gagarina. Ten je nyní umístěn na karlovarském letišti. Tam patří spíš, neboť byl pilotem s pevným zdravím, které si dole v lázních léčit nemusel.

Pivem roku byl vyhlášen 12stupňový Rade-gast ze Severomoravského pivovaru v Nošovicích. Stalo se tak v anketě známého listu koruny české Pivního kurýra. Druhé místo obsadil pilsenský Gambrinus, třetí produkt pivovaru v Hlinsku v Čechách. Tomáš Töpfer ve své restauraci u Kalicha prohlásil, že mu Rade-gast chutná, nicméně byl na některé Moraváky rozloben, že se chtějí odtrhnout od Čech.

Olympijský vítěz v desetiboji Robert Změlík se stal nejlepším československým sportovcem roku 1992. Hned za ním se umístil zlatý oštěpař Jan Železný.

Herec Bohumil Bezouška si věnoval ke svým 71. narozeninám dokončení své čtvrté knížky „Jak jsem proskotačil život“. Jde jen nyní o to, aby brzy vyšla.

Deník Telegraf se dostal do přísně tajných archívů ÚV KSČ a zjistil, jak tato mlrotivná organizace zásobovala raketami, tanky, děly i puškami všechny možné protiamerické teroristické organizace. Ani to příjemci nemuseli platit. Jen co miliónů je ztraceno v Jižní Africe.

V Paukertově lahůdkářství v Praze prodávali padesátiletý francouzský koňak. Láhev stála 12 500 Kčs. Prodal se během několika hodin. Fronta na něj nebyla.

Až do konce ledna bylo možné v Praze na Staroměstské radnici zhlédnout výstavu „Pocta Rodinovi“. Nevystavuje se pouze přes dvě stě jeho plastík, ale i díla jeho českých následníků Mařatkou počínaje a Štursou konče. Výstava byla otevřena na počest 75. výročí umělcova úmrtí. Je to zároveň vzpomínka na jeho triumfální návštěvu Prahy před 80 lety, kdy poprvé vystavoval mimo území Francie. Na rozdíl od tehdejší Paříže mu jeho Pražané rozuměli.

V Národním divadle v Praze byla nově nastudována Smetanova Prodaná nevěsta. Inscenace se ujali dirigent Bohumil Gregor, režisér Pavel Šmok a výtvarníci Jan Dušek a Jana Zbořilová. Nenechte si ujít.

Při společné akci české, slovenské, německé a lotyšské policie byly zabaveny tři tuny narkotik a zatčena řada členů mezinárodního drogového klanu. Češi a Slováci mezi nimi, bohužel, nechyběli.

Kontroverzní vodní monstrem Gabčíkovo láká nyní zahraniční investory, aby je zprivatizovali a vložili nutných zbývajících 230 miliónů Kčs (nebo Štefaníků?).

V Praze byl založen Český olympijský výbor, do jehož čela byla zvolena Věra Čáslavská. Milá paní předsedkyně prozradila, že jejím cílem je pokusit se dostat za 12 let OH do českého hlavního města. Představte si olympijský stadión na Maninách v pozadí s hradčanským panoramatem.

Bylo to v roce 1807, kdy anglický lékař dr. Frobíg a lékárník Josef Becher se stali otci první lahvičky becherovky. Tedy této milé a příjemné, někdy trochu zlomyslné stařence je 185 let. Kéž nikdy nezestárne. Nechcete-li tento 13. pramen pít přímo, udělejte si Lucky Start: 4 dcl becherovky, 3 dcl Campari Bitter, 2 kostky ledu, střík sodovky, řez pomeranče, který přelomíte nad nápojem a vložte dovnitř. Na zdraví!

Slovenský herec Ladislav Chudík charakterizoval v rozhovoru pro deník PRÁCE své pocity z rozdělení státu slovy: „V jednom oku slzu, v druhém naděje.“ Nesmíme ovšem také zapomenout na jeho přátelství s Jaroslavem Seifertem ani na jeho knížku Tichý dvojhlas o vztahu k českému básníkově.

Podle vyjádření výboru Národní rady Slovenska bude příští hymna republiky méně západoevropská. Upravovatel muzikolog Ladislav Burlas vyšel z Alexandra Moyzeše a slovenských hudebních tradic.

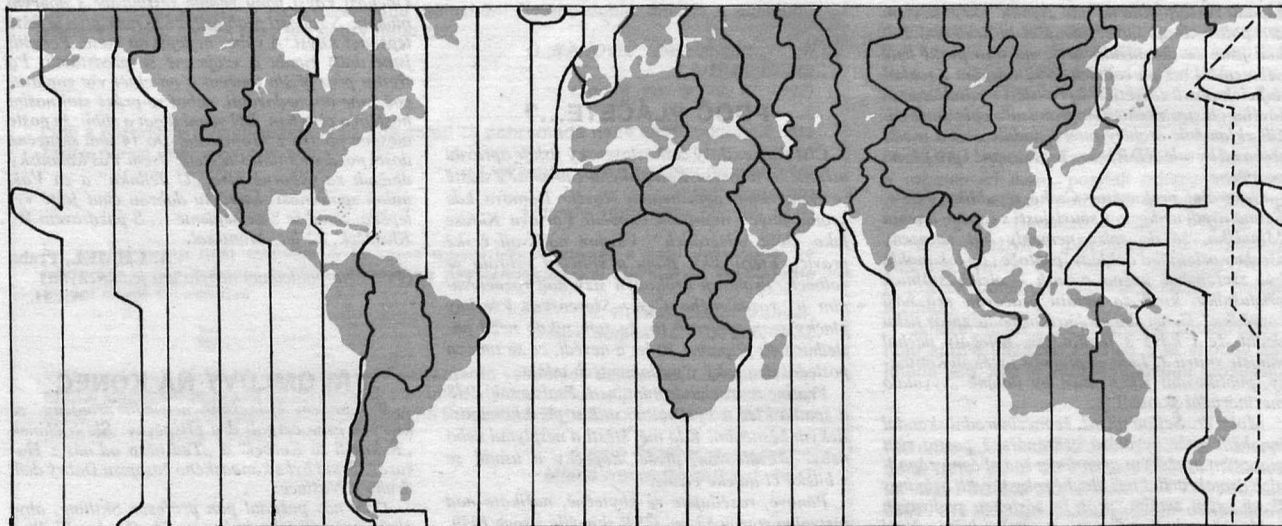
A jeden na konec. Jel pan farář se svou škodovkou a vzal si bojler. Zastavili ho esenbáci a zeptali se, co veze. Bojler, opáčil a odjel. Když zmizel v zatáčce, zeptal se jeden policajt druhého, co vlastně ten bojler je. „Nevím,“ odpověděl tázaný. „Víš, že jsem na náboženství nechodil.“

— KH —

Prohlédněte si dobře tuto tabulku, než budete telefonovat svému milionářskému strýčkovi. Zjistíte tak, zda ho nezbudíte třeba ráno ve 3 hodiny. Tak nevhodně probuzený bohatc může se hned podívat na svou závěť a připsat majetek neteři, která mu tak blbě nevolala.

Padne-li tato rada u vás na úrodnou půdu, zachránili jsme vám možná naftové prameny, jachtu či klokaní farmu. Vzpomeňte si pak na nás. Sponzory nikdy neodmítáme.

Připravil Patrik LAPAČ

01h 02h 03h 04h 05h 06h 07h 08h 09h 10h 11h 12h 13h 14h 15h 16h 17h 18h 19h 20h 21h 22h 23h 24h

Inapit prologus ad senes pro
fatu in elmsenon r

Dum dicitur archie
prens ecclesia ipso ta
krali sca qm spnali i
telligencia p dco d
mas dragenis tade solo no
me decanus post hmo vte sta
dm malefca regno drami dno
ta metis mee denotone q di
lectaone vte pmitata subst no
deu testoz eloqm nequeo dco
em est magna dilectio quas
dnana compendit r d d d d
em vera nichil p p m n secretu
aut occultu emt q no e p m m
quem sinato affu d d d d d
mchi nisi affmisset nequaqm
tante auctoritat vno her mea
sembla d d d d d d d d d d d
p p p p p p p p p p p p p p
q m d iocundum q m d d d d d
vobis offeram s d d d d d d
vidualo s m q m opustulum
momm m d d d d d d d d d d
r d d d d d d d d d d d d d d
p d e ad lapidem videmus q d
m hoc ope m d d d d d d d d
quot gramatice d d d d d d
p has videtur de q m b n s p
singula r d d d d d d d d d d
p d d d d d d d d d d d d d d
del d d d d d d d d d d d d d
miles m d d d d d d d d d d
p l i c a t d d d d d d d d d d
v i d e a t d d d d d d d d d d
ad Bernasii m g r m i p r e f a c t
corps subsequens

lone

Liberum carum quibus
stans plerumq m d d d d d
omimode fite sapia de
libro d d d d d d d d d d

Cosmas q d d d d d d d d
gnus do d d d d d d d d d
firmidancu se milibus d d
droms mung r u tue d d d d
ms p g m s d m d d d d d d
cedulam fias q tibi transm
fca d d d d d d d d d d d
ego nullo gramatice art
pore poliam s s s m p h a t
l a a a d d d d d d d d d d
singulari d d d d d d d d d
libam t d d d d d d d d d d
d i a o m t o m o d i t a t a n e
a g n o q m l e g a t u r a u t s i l e g
a d m d i c a t l i m a t u e d d d d
t o m s a d o n g u e p u s d d d d
a u t p o t u s q m a g i s r o g o p
t e d d d d d d d d d d d d
d e e t u r d d d d d d d d d d
p r u d m o i m m e o o p e d t u e l
t u o n a d e o r o l a t a e s t s a p i a
u t a l i p r i o r e s s i a s i c u b i r
g i l m s h m t t r o v e o r a d i a e t
s t a t u s c a a d i a u a i p i h o r
m e u o p u s h e r m t p m a t i a
q u o r s u a m s a a m p o s t e n d
n o t f i t e n t t n o m e s i b i m e o
p a l e m f e r l a m a g n i f i c e n t r e
h g u e h m o n a r r a t i o n e s i m p s i
e r h o r d m a p m s m o l i s t i e
d o b e m o r d t p a n c a q u e d i d i
t i s e m f a b u l o s a r e l a t i o n e n o
h n a n e l a n d i s a m b i t i o n e
s z n e o m o t r a d a n t o b l i m o m
r e l a t a p o s s e t n a s s e p a n d o
o m b o n o r s d i l a o m d o m u s
e m t p r i a s s e m p p l a c e g l i s t o
d d d d d d d d d d d d d d d
n o p t i m e s t o d a o e m n o n u l l o s
a f f r e e m u l o s r e o s m o i r i f u
s u b s t a n a t o m o d m d d d d d
m a h m o o p a m s q t m d d d d

Book
d d d d

lone
d d d d

List z první Kroniky české, kterou sepsal děkan pražské kapituly KOSMAS (*LP 1045–1125)

NEMÁTE-LI RÁDI DOMA ČI VE SVÉ KANCELÁŘI NIKOTINOVÁ OBLAKA A NEVÍTE-LI, JAK TO ŘÍCI SVÝM HOSTŮM ČI OBCHODNÍM PŘÁTELŮM, ODSTRÁHNĚTE SI TENTO LIST A VYLEPTE JEJ POSLEDNÍ STRANOU NAVRCH NA VIDITELNÉM MÍSTĚ. VYBÍDNUTI JE TO ZDVORILÉ A NAPROSTO NEŽALOVATELNÉ. UŠETŘÍTE SI ZDRAVÍ A JEŠTĚ PROPAGUJETE ZÁPAD TODAY. - KH -

DĚKUJEME, ŽE ZDE NEKOUŘÍTE

NEKOUŘÁCKÉ PRACOVÍŠTĚ

žádní
today